

Gårdsbebyggelse & gravfält vid Minninge

Ostlänken, fornlämning L1984:6583, L1984:7109, L2020:5670 & L2020:5672,
Minninge 1:3 & Berga 1:2, Nyköpings kommun, Södermanlands län.
Arkeologisk förundersökning.

Yngre järnålder & tidig medeltid

Ingeborg Svensson

Gårdsbebyggelse & gravfält vid Minninge

Ostlänken, fornlämning L1984:6583, L1984:7109, L2020:5670 & L2020:5672,
Minninge 1:3 & Berga 1:2, Nyköpings kommun, Södermanlands län.
Arkeologisk förundersökning.

Yngre järnålder & tidig medeltid

Ingeborg Svensson

Sammanfattning

Under våren 2025 genomförde Sörmlands Arkeologi AB en arkeologisk förundersökning av fyra fornlämningar vid Minninge utanför Nyköping i Södermanlands län. Fornlämningarna utgjordes av ett gravfält (L1984:6583), en fångstgrop (L1984:7109), ett boplatsoområde (L2020:5670) och en härd (L2020:5672). Förundersökningen genomfördes med anledning av Trafikverkets planeringsarbete inför byggnationen av den nya järnvägen Ostlänken.

Förundersökningen resulterade i att *gravfältet* avgränsades inom området för järnvägens markanspråk. Två av gravarna undersöktes inom ramen för den arkeologiska förundersökningen. Den ena utgjordes av en kvadratisk jordfylld stensättning med kantkedja och innehöll *en stenkista med en jordbegravning utan bevarade kvarlevor*. Stenkistan låg i östnordöst-västsydvästlig riktning och innehöll utöver fyllningen inga fynd eller föremål. Begravningen har utifrån yttre/inre gravskick och omgivande daterade kontexter fått en relativ datering till *sen vikingatid/tidig medeltid*. Den andra graven bestod av en rund välvd övertorvad stensättning med jordfyllning och kärnröse. Här utgjordes det inre gravskicket istället av *ett brandlager/kremation*, som utöver brända ben, bland annat innehöll *nitar/spikar* och fragment av *keramik*. I graven hade en medelålders/äldre *vuxen individ* begravts tillsammans med *en hund*. Djurbensmaterialet omfattade även *får/get*. Genom ¹⁴C-analys daterades begravningen till *vikingatid*. På gravfältet kvarligger sammanlagt 16 gravar inom och i anslutning till området för markanspråk. Inom den norra delen av gravfältet låg den lite drygt två meter djupa *fångstgropen* med omgivande vall. Stratigrafin visade att gropen har grävts ur vid åtminstone tre tillfällen. En ¹⁴C-analys av provmaterial från den äldsta markytan daterades till *yngre bronsålder*.

Då det framkom en mängd boplatzanläggningar och förhistoriska fynd i området mellan boplatsoområdet och den ensamliggande härden slogs de samman till en gemensam fornlämning (boplatsoområde) under lämningsnummer L2020:5670. Inom den berörda delen av *boplatsoområdet* framkom *lite drygt 100 anläggningar*, varav ett trettiootal undersöktes inom ramen för den arkeologiska förundersökningen. Anläggningarna utgjordes av *stolphål*, olika typer av *härданläggningar*, *nedgrävningar* och *kulturlager*. I de fall kulturlagren var välavgränsade och hade en mer eller mindre fyrkantig form i plan bedömdes de som *grophus*. Sammanlagt rörde det sig om åtminstone åtta stycken varav ett undersöktes. Utöver *grophus* fanns ytterligare *två huskonstruktioner* i området, *en treskeppig stolpburen byggnad* och *ett eventuellt enskeppigt ramverkshus*. Inom samma yta som ett par av *grophusen* fanns också en koncentration av *härदार* och *kokgropar* (åttaformade) som innehöll relativt stora mängder *obrända/brända djurben*, vilket talar för någon form av hantering av animaliska produkter. Här kan det röra sig om matberedning och slakt likväl som någon form av skinn-, ben- eller läderbearbetning. Utöver *djurben* utgjordes den största delen av fyndmaterialet på boplatzen av *bränd lera*, men här påträffades även fragment av så kallad *öst-ersjökeramik*, ett *bryne*, en underliggare till en *vridkvarn*, ett *enstaka vävtyngdsfragment* samt några bitar *slagg*. De ¹⁴C-analyser som har genomförts visar att bebyggelsen hör hemma i perioden *yngre järnålder-tidig medeltid*, med en klar tyngdpunkt i *sen vikingatid/tidig medeltid*. En datering till *yngsta bronsålder/förromersk järnålder* indikerar att det även förekommit aktiviteter betydligt tidigare på platsen.

Rapporten laddas ned via
www.sormlandsarkeologi.se

eller beställs från

Sörmlands Arkeologi AB
Tideliugatan 37
118 69 Stockholm

mail@sormlandsarkeologi.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg
Kart- och ritmaterial: Ingeborg Svensson
Omslagsfoto: Runstenen U692 på Oknö i Mälaren.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.se>

© Sörmlands Arkeologi AB
Nyköping 2025

Innehåll

Sammanfattning 2

Utgångspunkt 5

Bakgrund

Syfte & metod 5

Syfte

Metod

Topografi & kulturmiljö 10

Resultat gravfält & fångstgrop 11

Utbredning & omfattning

Yttre gravformer

Inre gravskick & gravgåvor

Datering gravfält

Fångstgrop

Resultat boplatansområde & härd 17

Utbredning

Karaktär & omfattning

Datering

Tolkning & utvärdering 28

Kunskapspotential

Måluppfyllelse i relation till undersökningsplan

Pedagogiska förutsättningar inför framtida förmedling

Referenser 30

Arkiv

Muntlig uppgift

Administrativa uppgifter 33

Bilagor 34

Bilaga 1, Beskrivning undersökta gravar L1984:6583

Bilaga 2, Beskrivning L1984:7109, Fångstgrop

Bilaga 3, Beskrivning undersökt grophus, L2020:5670

Bilaga 4, Schakt- och anläggningsplan L2020:5670

Bilaga 5, Anläggningsbeskrivningar & profilritning L2020:5670

Bilaga 6, Fotobilaga L2020:5670

Bilaga 7, Fyndlistor

Bilaga 8, Rutbeskrivningar L2020:5670

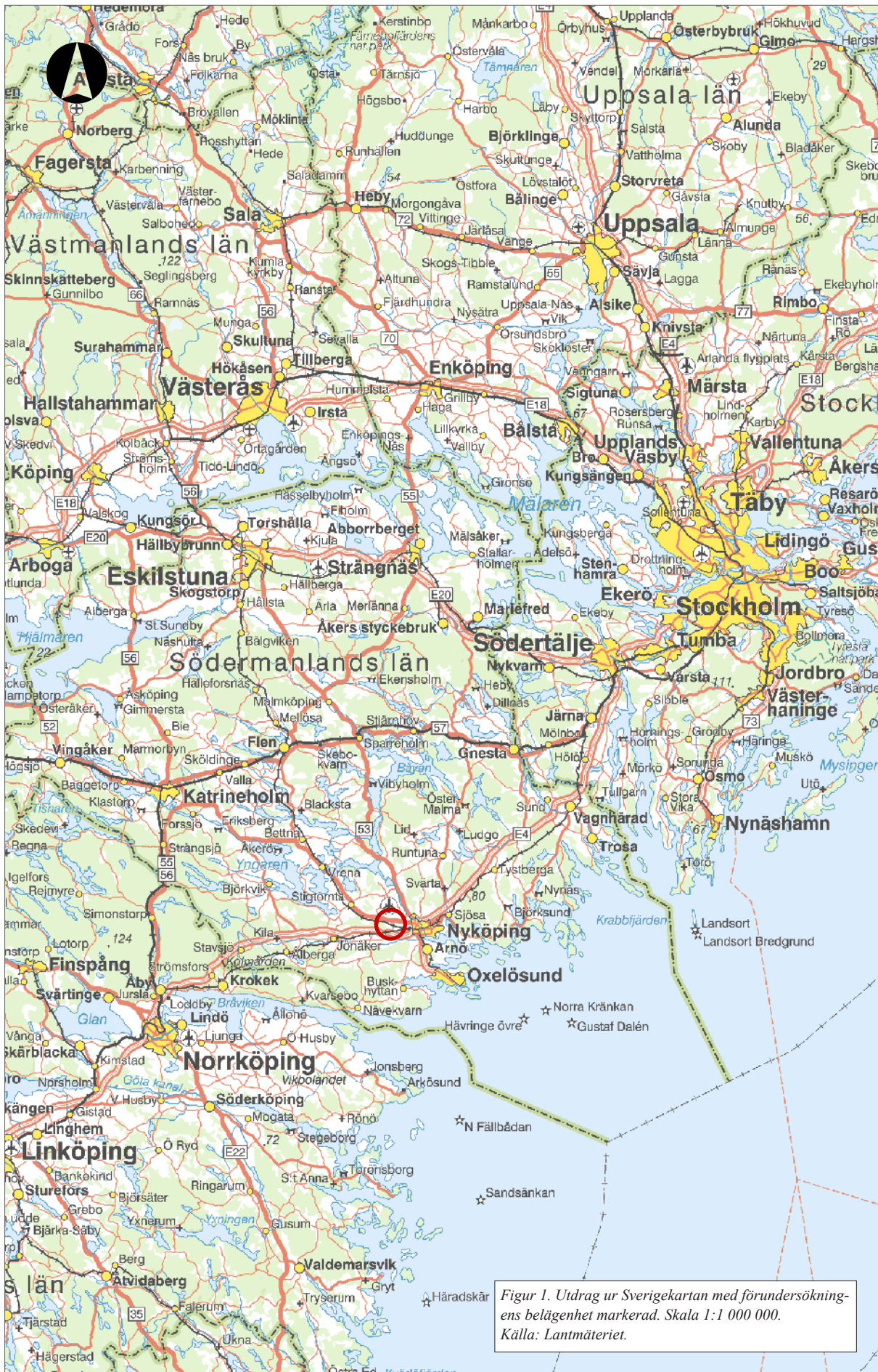
Bilaga 9, Rutplan L2020:5670

Bilaga 10, Schaktbeskrivningar

Bilaga 11, Osteologisk analys med benlista

Bilaga 12, Vedartsanalys

Bilaga 13, ¹⁴C-analys

Figur 1. Utdrag ur Sverigekartan med förundersökningens belägenhet markerad. Skala 1:1 000 000.
Källa: Lantmäteriet.

Utgångspunkt

Sörmlands Arkeologi AB har under perioden 4 april–16 maj år 2025 genomfört en arkeologisk förundersökning av fornlämningarna L1984:6583 (gravfält), L1984:7109 (fångstgrop), L2020:5670 (boplotsområde) och L2020:5672 (hård) inom fastigheterna Minninge 1:3 och Berga 1:2 i Nyköpings kommun, Södermanlands län.

Förundersökningen genomfördes med anledning av Trafikverkets planeringsarbete inför byggnationen av den nya järnvägen Ostlänken, som i Södermanlands län berör Trosa och Nyköpings kommuner. Till projektet hör även planeringen av en bibana, som förbinder huvudbanan vid Skavsta flygplats med Nyköpings stad.

Då planerat markanspråk för bibanan delvis kommer att påverka fornlämningarna, fattade Länsstyrelsen i Södermanlands län beslut om en arkeologisk förundersökning. Beslutet (1st dnr 431-8313-2023) fattades med stöd av 2 kapitlet 13 och 14 § i Kulturmiljölagen (1988:950). Ansvarig för kostnaden var Trafikverket.

Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Ingeborg Svensson. I fältarbetet deltog även Patrik Gustafsson Gillbrand och Lars Norberg. Samtliga är verksamma som arkeologer vid Sörmlands Arkeologi AB.

Bakgrund

Ostlänken är en ny 16 mil lång dubbelspårig järnväg mellan Järna och Linköping, med planerade stationer vid Vagnhärad, Nyköping, Skavsta flygplats, Norrköping och Linköping. Förberedelsearbetet och planeringen av järnvägen har i stort sett pågått under hela 2000-talet. I samband med planeringsarbetet har en stor mängd arkeologiska insatser genomförts inom och i anslutning till järnvägssträckningen i form av arkeologiska utredningar, kompletterande arkeologiska utredningar, arkeologiska förundersökningar och undersökningar.

Samtliga fornlämningar ingick i den arkeologiska utredningen som genomfördes i två etapper inför *Ostlänken, delen bibanan Skavsta Väst*. Utredningen genomfördes dels år 2019 (etapp 1), dels år 2020 (etapp2). Då gravfältet (L1984:6583) och fångstgropen (L1984:7109) var kända sedan tidigare bestod den arkeologiska insatsen av att granska befintliga beskrivningar och kontrollera att fornlämningarnas geografiska lokalisering överensstämde något sånär med verkligheten. Därutöver omdisponerades fornlämningsinformationen enligt nya rutiner i KMR. Boplotsområdet L2020:5670 och hård L2020:5672 var inte kända sedan tidigare utan påträffades vid sökschaktning i samband med etapp 2 (Svensson 2019 & Svensson 2021). I området har det också genomförts geotekniska provtagningar inför att järnvägen ska byggas, ett arbete som medförde

arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning. I det här fallet gjordes provtagningen på en punkt mellan fornlämningarna L2020:5670 och L2020:5672. Inget av arkeologiskt intresse noterades i den upptagna borkärnan (Karlsson 2022). Under våren 2025 genomförde Sörmlands Arkeologi AB ytterligare ett par arkeologiska förundersökningar i området. Den en berörde ett gravfält och ett boplotsområde (L1984:7240 & L2020:5669) och den andra ett närbeläget gruvområde, L2019:2317 (Svensson 2025 & Svensson i manus).

Syfte & metod

Syfte

Syftet med förundersökningen var att ge Länsstyrelsen ett beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämningarna och ett underlag för att bedöma behovet och omfattningen av en eventuell arkeologisk undersökning.

Förundersökningen skulle fastställa och dokumentera fornlämningarnas utbredning, karaktär, datering, och komplexitet inom markanspråket för den planerade järnvägen.

Metod

Inför den arkeologiska förundersökningen avverkades skogen på impedimentet inom den delen som ingick i förundersökningsområdet. Sedan genomfördes en kartering av den del av gravfält L1984:6583 som berördes av markanspråket. Syftet var att identifiera gravar som var synliga ovan mark och att lokalisera områden/ytor för sökschaktning.

Därefter grävdes sökschakt med hjälp av grävmaskin för att avgränsa såväl gravfältet som boplotslämningarna. Inom gravfältet var syftet även att lokalisera gravar som inte var synliga ovan mark och att bekräfta alternativt avskryva gjorda iakttagelser från karteringen. I samband med sökschaktningen genomfördes metall-detektering och rensning av schakt. Påträffade fynd och anläggningar markerades ut. Efter samråd med Länsstyrelsen grävdes schakt även utanför förundersökningsområdet men inom området för markanspråk.

Sökschakten uppgick till en yta om 920 m² på impedimentet och 905 m² i åkermark, det vill säga en sammanlagd yta om 1825 m². Ett par stora kraftledningarna finns i anslutning till området för markanspråket varför delar av sökschaktningen genomfördes under bevakning av representant från Vattenfall, något som kan vara bra att känna till inför vidare arkeologiska insatser i området.

Inom gravfältet undersöktes sammanlagt två gravar till sin helhet. En variation i det yttre gravskicket samt framkomlighet för grävmaskinen låg bakom vilka gra-

var som valdes ut för undersökning. Gravarna torvades av, rensades för hand och undersöktes därefter lager/skiktvis för hand. Fyllningar och gravgömmor torrsållades genomgående. Efter undersökning slutavbanades ytorna för gravarna ned till opåverkad marknivå, för att säkerställa att inget av arkeologiskt intresse återstod på platserna. På ytorna i anslutning till boplatsoområdet och härden undersöktes och dokumenterades ett urval av påträffade anläggningar. Här eftersträvades en geografisk spridning och en variation avseende anläggningstyp. Syftet var att bestämma anläggningarnas/lagrens karaktär och innehåll. Majoriteten av anläggningarna undersöktes till sin helhet. Metalldetektor användes genomgående vid undersökning av både gravar och boplatzanläggningar.

Påträffade kulturlager undersöktes till delar genom rutgrävning för hand av 1x1 meter stora rutor ned till opåverkad marknivå. Innehållet i rutorna torrsållades. I övrigt användes jordsond för att bedöma tjockleken på lagren. Ett antal av kulturlagren bedömdes som lämningar efter grophus och ett av dem undersöktes lager/skiktvis för hand till sin helhet (A518). Därefter slutavbanades ytan för grophuset för att säkerställa att inget av arkeologiskt intresse återstod på platsen.

Fångstgropen undersöktes genom att en sektion grävdes genom den omgivande vallen, vilken därefter dokumenterades genom profilritning, beskrivning i text och fotografering. En mindre yta i gropens botten torvades av för hand och hela lämningen avsåktes med metall-detektor. Omfattningen av undersökningen påverkades av framkomligheten för grävmaskinen, vilket i sin tur avgjordes av gravarnas lokalisering.

Provmaterial för ¹⁴C-datering samlades in från såväl de undersökta gravarna som från boplatzanläggningar/lager och fångstgropen. Alla fynd, förutom uppenbart recenta föremål, tillvaratogs i samband med den arkeologiska förundersökningen. Vad gäller benmaterial och bränd lera/lerklining noterades förekomst i schaktbeskrivningarna, men endast ett representativt urval samlades in i samband med schaktningen inom boplatsoområdet.

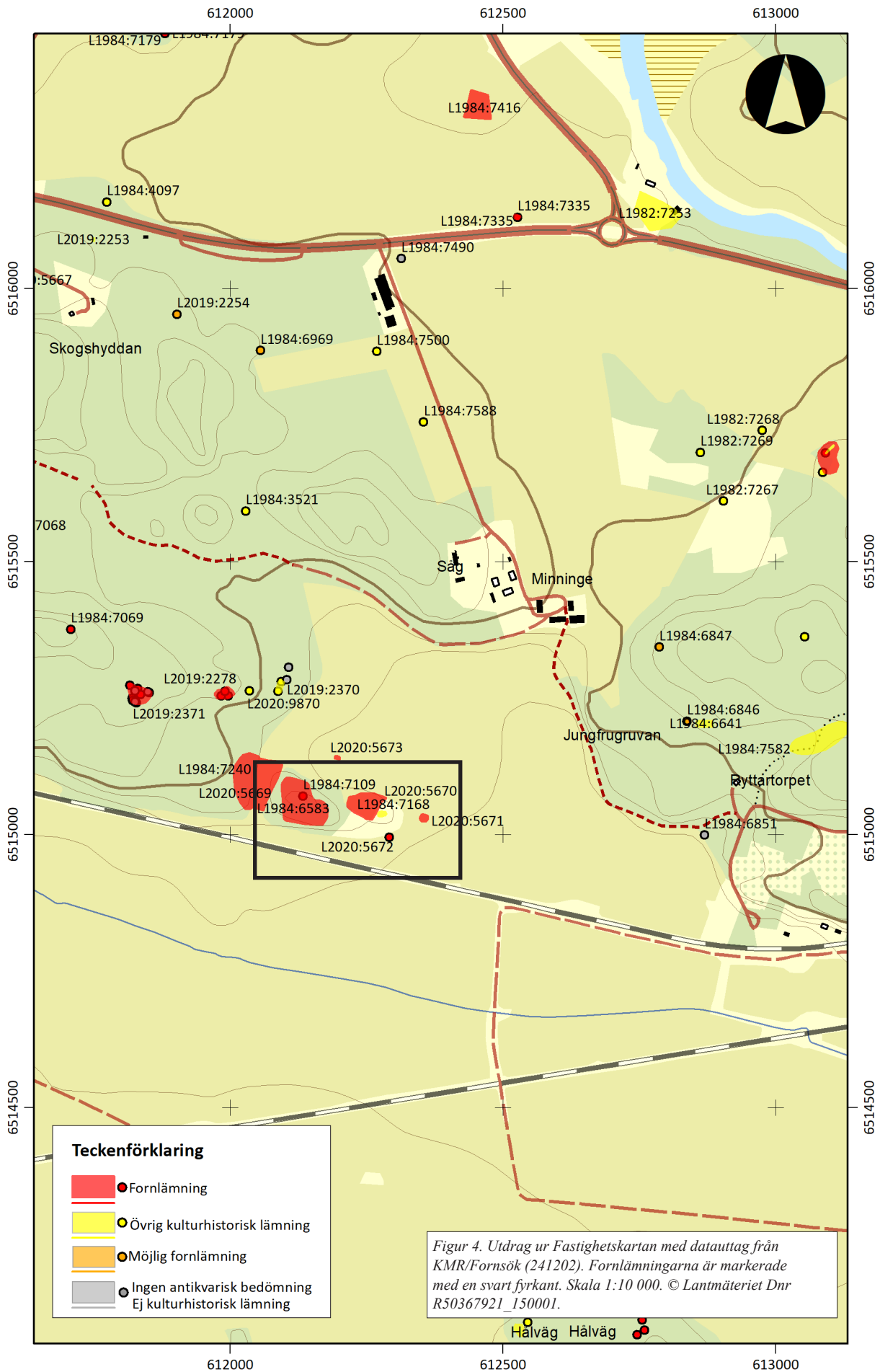
Samtliga sökschakt, gravar, boplatzanläggningar, topografiska objekt, prover etc. mättes in med RTK/DGPS. Inmätningarna har överförts till en databas för vidare bearbetning i GIS-miljö (ArcMap) och har använts vid framställning av planbilder och översiktskartor. Boplatzanläggningar, gravar, sökschakt och miljöer

Figur 2. Våg över åkermarken och impedimentet med gravfältet (L1984:6583) och fångstgropen (L1984:7109). I omgivningarna till impedimentet finns flera boplatser registrerade (L2020:5670, L2020:5671, L2020:5672 & L2020:5673). Bilden är tagen från NÖ. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 3. Utdrag ur Terrängkartan med förundersökningens belägenhet markerad. Skala 1:50 000.
Källa: Lantmäteriet

beskrevs i text. I ett av schakten (S695) dokumenterades en av schaktväggarna genom profilritning (se bilaga 5). Fotodokumentation med digitala enheter (mobiler/tablets) och drönare (lodfoton & översikter) utfördes genomgående under fältarbetets gång. Värt att veta inför kommande arkeologiska insatser är att området ligger inom kontrollzonen för Skavsta flygplats, vilket innebär att det behövs särskilt tillstånd från flygtrafikledningen för att flyga med drönare. Samtliga schakt/avbanade ytor lades igen i samband med att fältarbetet avslutades. De schakt som innehöll fornlämning täcktes med fiberduk före igenläggningen.

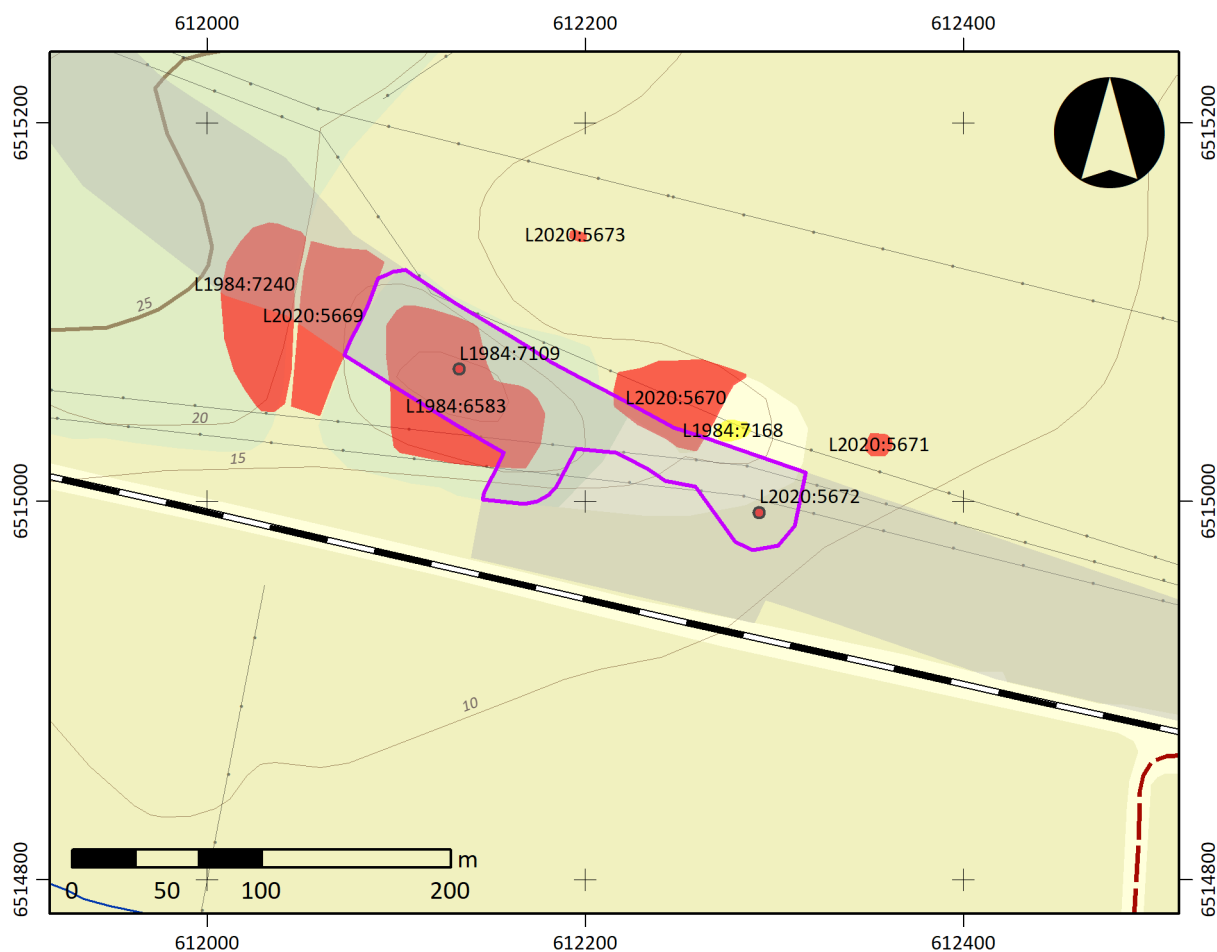
Information om det arkeologiska fältarbetet förmedlades genom Nyhetsbrev och på Sörmlands Arkeologi AB:s hemsida (2025-04-30 & 2025-05-12). Fältarbetet uppmärksammades också av Trafikverket som publicerade information om undersökningen som en nyhet på hemsidan för Ostlänken (2025-09-15). Därutöver genomfördes en guidad visning på kvällstid för familjen Jädersten på Minninge gård (2025-05-06) och det preliminära resultatet av förundersökningen redovisades i

samband med Arkeologidagen på Culturum i Nyköping den 31 augusti år 2025 (arrangör Trafikverket).

Naturvetenskapliga analyser

De analyser som använts är vedartsanalys, ¹⁴C-analys och osteologisk analys. Vedartanalysen har utförts av Erik Danielsson på Vedlab. Syftet var att identifiera träslag samt att minimera risken att ¹⁴C-datera träkol med hög egenålder (se bilaga 12). ¹⁴C-analysen har genomförts av Tandemlaboratoriet vid Uppsala universitet. Syftet med analysen var att skapa ett kronologiskt underlag för en diskussion angående lämningarnas ålder och brukningstid (se bilaga 13).

Det osteologiska materialet har analyserats av Emma Sjöling på SAU (Societas Archaeologica Upsaliensis) och syftade till att ge en uppfattning om de undersökta gravarnas innehåll och bestämma påträffat benmaterial inom boplatslämningarna. Arbetet har omfattat art- och benschlagsbestämning samt köns- och åldersbedömning på gravlagda individer. I arbetet ingick även att plocka ut lämpligt material för ¹⁴C-analys (se bilaga 11).

Figur 5. Plan över förundersökningsområdet (lila) och aktuella fornlämningar (röda) inför den arkeologiska förundersökningen. I bakgrunden syns markanspråket för Ostlänken, bibanan som en svagt grå skraffering. Skala 1:4000.

Konservering

Sammanlagt har 24 metallfynd konserverats. Arbetet har genomförts av Max Jahrehorn, Oxider AB. Då konserveringsarbetet beräknas vara klart först under hösten år 2026 ingår konserveringsrapporten inte som bilaga i följande rapport. Den kommer i ett senare skede istället laddas upp som ett enskilt dokument på uppdraget i Fornreg/KMR och därefter finnas tillgänglig via Arkivsök. Förfarandet sker enligt överenskommelse med Länsstyrelsen.

Topografi & kulturmiljö

Den omgivande natur- och kulturhistoriska miljön finns utförligt beskriven dels i en kulturarvsanalys, dels i rapporten över den arkeologiska utredningen etapp 1 (Blombäck & Fennö 2019, Svensson 2019). Av den anledningen följer här endast en översiktlig beskrivning av fornlämningarnas närmiljö.

Fornlämningarna är belägna i ett relativt öppet odlingslandskap sydväst om gården Minninge och norr om Idbäcken. Samtliga förhåller sig till det impediment som idag omges av åkermark åt alla väderstreck (se figur 5 & 6). Den västra delen var tidigare skogsbevuxen med både barr- och lövträd (delar avverkades i samband med förundersökningen). I öster kan miljön

beskrivas som hagmark/betesmark med inslag av berghällar och stenblock. I kanterna av impedimentet finns upplagd röjningssten och på själva impedimentet, strax utanför markanspråket ligger ett större röjningsröse (L1984:7168). Centralt på åkerholmen finns ett berg med spår av sentida stenbrytning, bland annat i form av borrhål och omgivande stenblock i högar. Tidigare utgjorde impedimentet en del av det stora skogsområde som är beläget i väster, och bildade då som en sammanhängande udde ut i åkermarken. Utifrån tillgängligt kartmaterial genomfördes uppodlingen av åkerytan mellan skogspartiet och impedimentet någon gång mellan år 1867 och sekelskiftet 1900 (Geologiska kartbladet Nyköping Ser Aa 23 år 1867 & RAK id J112-56-4 år 1897/1901). Dessförinnan utgjordes marken av äng i form av en hårdvallsbacke och den resterande delen av impedimentet beskrivs som berg- och stembunden betesmark (LMM akt 04-nik-133 år 1850).

Utöver berg utgörs jordarten på impedimentsmarken av morän och den uppodlade åkermarken består av varviga lera. Förundersökningsområdet var beläget mellan 10 och 20 meter över dagens havsnivå (se figur 5).

Gravfältet (L1984:6583) är beläget på den västra delen av impedimentet och inom den norra delen ligger den drygt två meter djupa fångstgropen med omgivande vall (L1984:7109). I skogskanten väster om impedimentet finns ytterligare ett gravfält (L1984:7240) och på

Figur 6. Vy över impedimentet och åkermarken med grävda och igenlagda schakt. Bilden är tagen från ÖSÖ. Foto: Lars Norberg 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

längre avstånd finns flera stora gravfält knutna till gårdar med namn som till exempel Ullevi (L1984:6579), Valsta (L1984:7342) och Tå (L1984:7179). Gravformerna utgörs av såväl högar som stensättningar, företrädesvis runda till formen. I den omgivande åkermarken runt om impedimentet finns flera spår efter förhistoriska boplotsaktiviteter, där de närmast belägna utgörs av härden L2020:5672 och boplotsområdet L2020:5670. På lite längre avstånd återfinns ytterligare spår av boplotsaktiviteter (L2020:5669, L2020:5671 & L2020:5673).

Fornlämningarnas karaktär tillsammans med ortnamn som Minninge, Ullevi och på lite längre avstånd namn som Valsta, Skavsta och Girsta ger bilden av en betydelsefull bebyggelsemiljö med förankring i järnålder (se tex. Vikstrand 2013, s. 14). Det äldsta skriftliga belägget för namnet Minninge är från år 1382, då som *i Mynninge*. Namnet återkommer därefter både under 1400- och 1500-talet (Janzon 2013, s. 149f). Under 1600-talet och framåt i tid anges Minninge som ett rusthåll (LMS akt C11:149, år 1686, akt C64-45:1, år 1745 & C64-45:5, år 1827), det vill säga en gård som i indelningsverket åtnjöt skattebefrielse mot att den höll en beriden soldat för kavalleriet (Nordisk familjebok 1890, s. 77ff).

Idag ligger förundersökningsområdet på mark som tillhör gården Minninge och Nyköpings kommun (Berga

1:2), men fram till någon gång under 1900-talets första hälft ingick åkerytan med impedimentet i Lilla Kungsladugårdens ägor (LMM akt 04-nik-133, RAKid J112-56-4 år 1897/1901 & J133-9H3d60 år 1960). Lilla och Stora Kungsladugården anlades under medeltiden för att försörja det kungliga hovet vid Nyköpingshus med livsmedel. I kungsladugårdssystemet ingick även Väderbrunn, en befäst gård som hertig Karl uppförde på 1590-talet (Riksintresse för kulturmiljövården, D56). Spåren efter den befästa anläggningen är registrerad som fornlämning L1985:2189 och ligger västsydväst om Minninge (KMR).

På de skogsklädda bergspartierna runt om åkermarken finns också lämningar efter malmbrytning och gruvindustri. Gruvmiljöerna följer de malmstråk som finns i bergen norr om Nyköping och som sträcker sig från Minninge i väster till Sjösa i öster. Här har brytning av järnmalm, koppar, bly och silver pågått under perioder, från 1600-talet och in i 1900-tal. I öster ligger bland annat de namngivna gruvorna Jungfrugruvan (L1984:6896) samt Minningegruvorna (L1984:7582) och i väster finns ytterligare gruvområden (L2019:2278 & L2019:2371). Ett par fynd av stenyxor (L1984:7500 & L1984:7588), några röjningsrösen (L1982:7267-L1982:7269), en kolninganläggning (L2019:2254) tillsammans med spår efter en lägenhetsbebyggelse (L1984:6969) ingår också som en del i den omgivande kulturhistoriska miljön.

Figur 7. Utsikt från berget mot östsydöst och Nyköping. Bilden är tagen från VNV. Foto: Lars Norberg 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

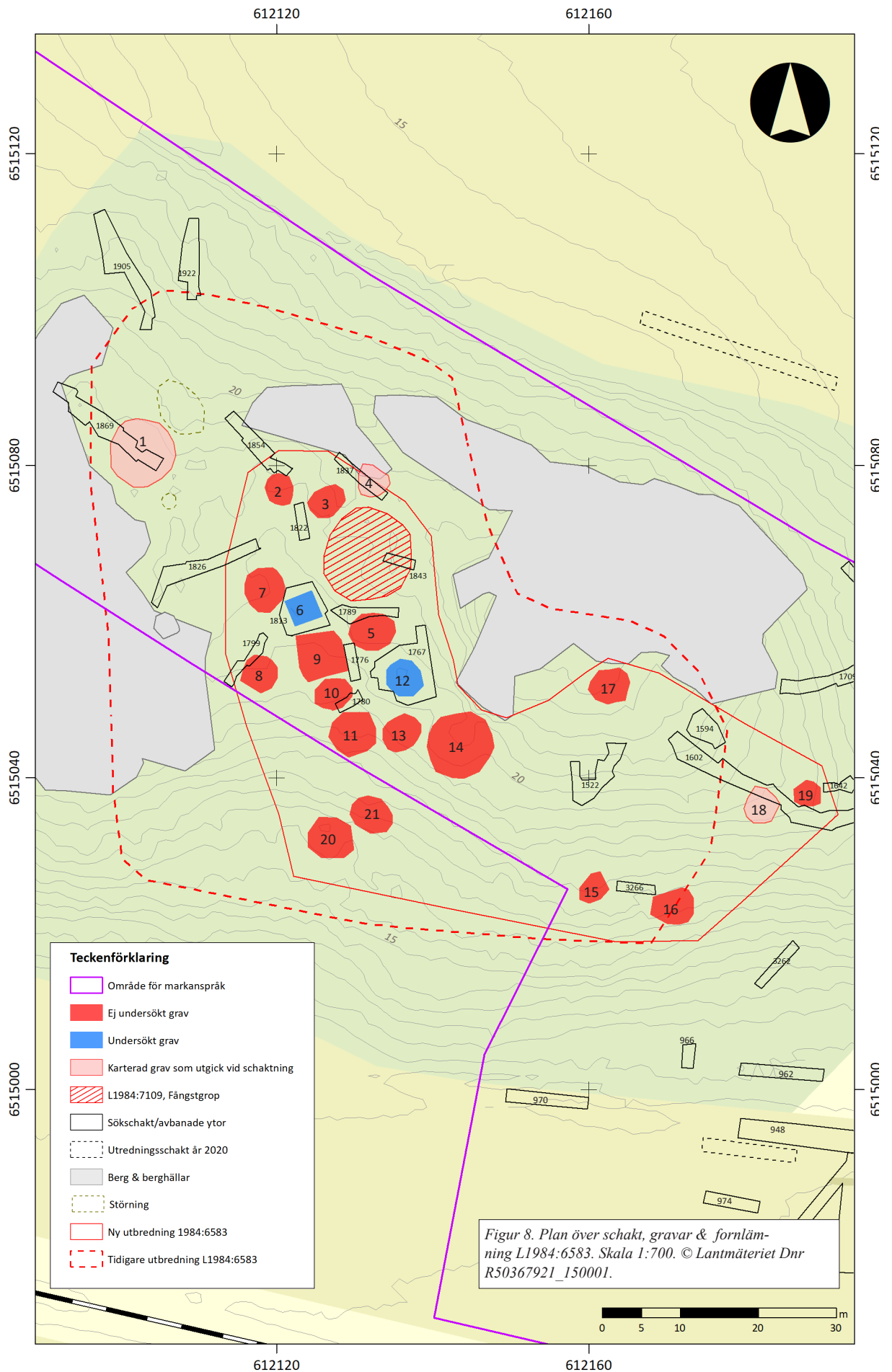
Resultat gravfält & fångstgrop

Gravfältet har varit känt sedan åtminstone 1940-talet och karterades år 1944 av C. G. Blomberg (ATA, Minninge gård, Gravfältskarta, år 1944). Det ingick sedan i inventeringen och revideringsinventeringen för det dåvarande fornminnesregistret år 1958 och 1984. Inför den arkeologiska förundersökningen bestod gravfältet av cirka 20 gravar i form av framför allt runda övertorvade stensättningar, men också ett par högar och en kvadratisk respektive rektangulär övertorvad stensättning (KMR). Gravfältet ligger på krönet och i

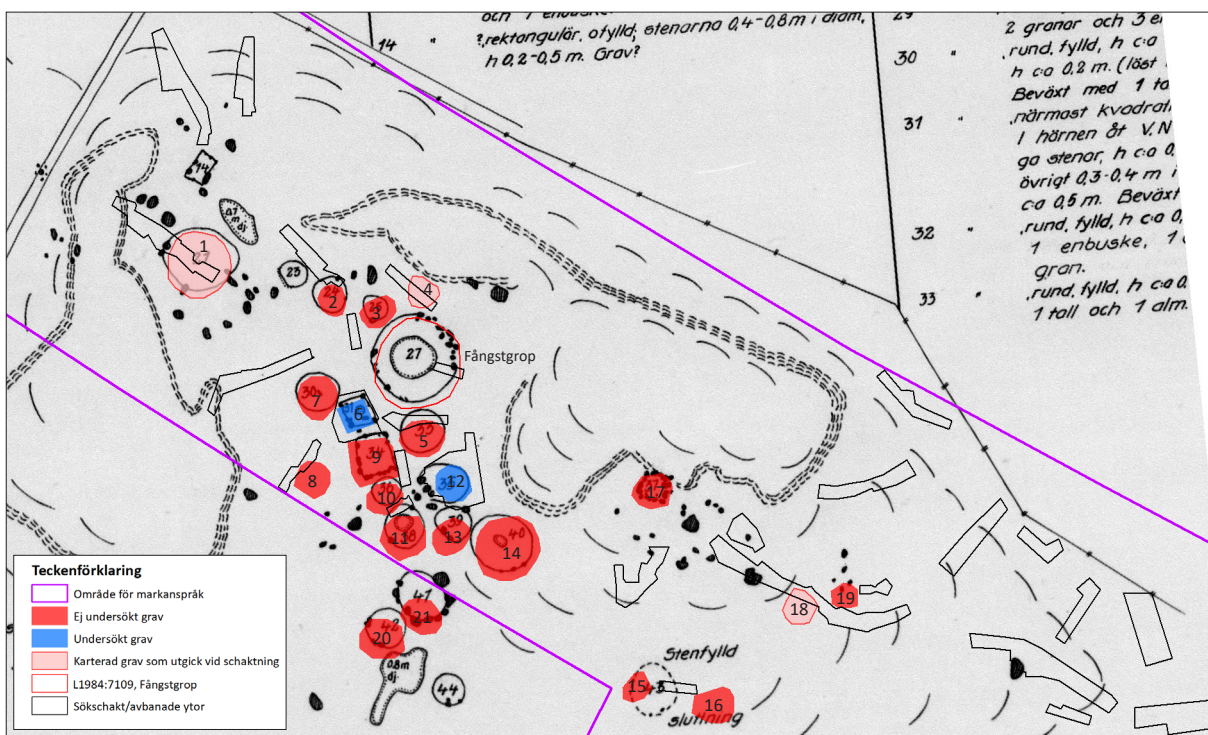
sluttningarna av impedimentet och kringärdas av berg-hällar och berg i väster och nord/nordöst. Åt söder och öster sluttar terrängen ganska brant ned mot en kraftledningsgata respektive den del av impedimentet som har karaktären av betesmark/hagmark. Inom den norra delen av gravfältet ligger fångstgropen (L1984:7109), vilken omges av gravar i söder, sydväst och nordväst. Miljön är stenig och i anslutning till bergspartierna finns spår efter stembrytning. Här och var ligger stenar och block, ibland med spår av borrhål och ibland av sprängsstenskaraktär. I området finns också enstaka gropar och fördjupningar som kan vara spår efter husbehovstäckter alternativt utgöra rester efter rotvältor.

Karterade gravar

Anl nr	Typ	Storlek (m)	Höjd (m)	Beskrivning
1	Utgår	9x9	0,4	Vid karteringen syntes lämningen som en övertorvad välvd rund förhöjning, med två synliga stenar i Ö kanten, ca 0,5 m st. I samband med schaktning (S1869) framgick att det inte rörde sig om någon grav, utan en naturlig moränförhöjning, där formen förstärktes genom omgivande mindre täktgropar.
2	Stensättning	4x3	0,3	Övertorvad svagt välvd rund stensättning med enstaka synliga stenar i ytan, ca 0,2-0,3 m st.
3	Stensättning	5x4	0,3	Övertorvad svagt välvd rundad stensättning med en synlig sten, ca 0,5 m st, i SV kanten.
4	Utgår	5x4	0,1	Vid karteringen syntes lämningen som en flack rundad förhöjning, med en synlig sten i N kanten. I samband med schaktning (S1837) framgick att det rörde sig om naturlig moränförhöjning i anslutning till berg i dagen.
5	Stensättning	6x5	0,4	Övertorvad välvd rundad stensättning med enstaka synliga stenar i ytan i SV, ca 0,3 m st. Belägen strax S om fångstgrop L1984:7109. Påminde till sitt yttre om den undersökta graven A12. Berördes av schakt 1789.
6	Stensättning	4x4	0,4	Övertorvad välvd kvadratisk stensättning med tydlig kantkedja av 0,3-0,4 m st stenar och synliga kullfallna hörnstenar, ca 0,5-0,7 m st. Centralt en ca 0,8x1 m st och 0,3 m djup fördjupning/grop. Undersökt till sin helhet, se bilaga 1.
7	Stensättning	6x5	0,40	Övertorvad välvd rund stensättning med möjlig kanträna i N.
8	Stensättning	5x5	0,3	Övertorvad svagt välvd rund stensättning med enstaka synliga stenar i N kanten, ca 0,40 m st. Berördes delvis av schakt 1799.
9	Stensättning	6x6	0,25	Övertorvad svagt välvd kvadratisk stensättning med delvis synlig kantkedja, ca 0,25 m h av ca 0,3-0,6 m st stenar. Berördes delvis av schakt 1776.
10	Stensättning	5x4	0,2	Övertorvad flack rund stensättning med kantkedja i SÖ av rundade ca 0,15-0,35 m st stenar. Berördes delvis av schakt 1780.
11	Stensättning	6x6	0,3	Övertorvad svagt välvd rund stensättning med enstaka stenar synliga i ytan. Kraftigt skadad av flera räv- eller grävlingssgryt.
12	Stensättning	4x4	0,35	Övertorvad välvd rund stensättning. Undersökt till sin helhet, se bilaga 1.
13	Stensättning	5x4	0,3	Övertorvad svagt välvd rund stensättning med synlig kantkedja i S av ca 0,3-0,5 m st stenar. Centralt en mittsten, ca 0,7 m st.

Anl nr	Typ	Storlek (m)	Höjd (m)	Beskrivning
14	Hög	9x9	0,8	Övertorvad kraftigt välvd rundad hög. Centralt en ca 1x1 m st och 0,2 m dj fördjupning/grop. I S kanten någon enstaka sten, ca 0,2-0,3 m st.
15	Stensättning?	4x3	0,3	Övertorvad svagt välvd rundad stensättning med synliga stenar i ytan, ca 0,4 m st. Belägen i kraftledningsgata.
16	Stensättning?	6x4	0,2	Övertorvad flack rundad stensättning med synliga stenar i ytan, ca 0,3 m st. Möjligen en mittsten, ca 0,4 m st. Belägen i kraftledningsgata.
17	Stensättning	5x4	0,4	Väl avgränsad rundad stensättning med stenfyllning av ca 0,5-0,8 m st rundade stenar, delvis övermossade (röseliknande).
18	Utgår	5x4	0,2	Vid karteringen syntes lämningen som en övertorvad flack rund förhöjning, med en synlig sten centralt, ca 0,4 m st, och ett antal synliga glest lagda stenar i kanten, ca 0,3-0,5 m st. I samband med schaktning (S1602) bedömdes lämningen som en naturlig del av den steniga/blockiga moränbacken.
19	Stensättning?	3,5x3	0,4	Rund stensättning med fyllning av ca 0,5-0,7 m st stenar, delvis övermossad. Kantkedja av stora rundade stenblock, ca 0,80-1, m st. Delvis skadad i S av skogsväg och ett par av stenarna i kantkedjan ser ut att ha flyttats och tagits bort. Berördes delvis av schakt 1602.
20	Hög	6x6	0,5	Övertorvad välvd rundad hög. Centralt några synliga stenar, ca 0,15 m st samt en mittsten ca 0,4 m st. Belägen i kraftledningsgata.
21	Stensättning	6x5	0,3	Övertorvad välvd rundad möjlig stensättning. Stenar i den SV och NÖ kanten, ca 0,60-1,7 m st. Möjligen rest av kantkedja. Ser ut att vara skadad tvärs över i den SV delen där jordmassor tagits bort. Beväxt med hassel. Belägen i kraftledningsgata.

Figur 9. Utdrag ur gravfältskarta år 1944, rektifierad mot dagens fastighetskarta. Skala 1:1000. Källa: ATA, Minninge gård, Gravfältskarta, år 1944.

Längs med kraftledningsgatans sträckning i sydväst syns inom vissa delar en kant av stenar/stenblock, vilket möjligen ska ses i samband med röjning inför uppförandet av ledningen. Utanför och sydväst om förundersökningsområdet utgörs vegetationen av täta slybuskage, som inom kraftledningsgatan har slagits av och kvarligger på platsen. Förhållandet gjorde att det delvis inte gick att genomföra någon kartering av gravfältet i det här området. Utifrån tillgängligt historiskt kartmaterial ser det ut som att kraftledningen söder om området för markanspråk fick sin nuvarande sträckning över impedimentet någon gång efter år 1960. Tidigare gick den närmare TGOJ järnvägen och följde dess sträckning i riktning mot Nyköping (Ekonomiska kartan år 1960, RAK id J133-9h3d60). Se figur 13.

Runt om impedimentet finns diken och i kanterna mot åkermarken ligger röjningssten upplagd i större och mindre samlingar. Innan avverkningen genomfördes inom förundersökningsområdet utgjordes växtligheten framför allt av tallskog med inslag av gran, björk/björksly och hassel.

Utbredning & omfattning

Genom den arkeologiska förundersökningen har gravfältet L1984:6583 avgränsats inom förundersökningsområdet. Fornlämningens utbredning söder om arbetsområdet för järnvägen är fortfarande okänd.

Inom och i nära anslutning till gravfältet fanns inledningsvis sammanlagt 21 möjliga gravar mer eller mindre synliga ovan mark. I samband med sökschaktningen utgick sammanlagt tre gravar (A1, A4 & A18) och två gravar undersöktes, varför antalet gravar som kvarligger inom och i anslutning till området för markanspråk uppgår till 16 stycken. Utanför exploate-

ringsområdet åt söder kan det finnas ytterligare gravar under den delvis nedslagna slyn i kraftledningsgatan.

Som ett resultat av förundersökningen fick lämningen en uppdaterad beskrivning och en korrigerad geografisk utbredning i kulturmiljöregistret.

Yttre gravformer

Gravarna utgörs av två högar (0,5 respektive 0,8 m höga) och mer eller mindre kraftigt välvda *runda övertorvade stensättningar*. Här varierar höjderna mellan 0,20 och 0,40 meter, ett par har *delvis synlig kantkedjor* och kring någon enstaka finns antydning till *kanträdda*. Därutöver finns en *kvadratisk övertorvad stensättning* med delvis synlig kantkedja och ett par *stensättningar med kal stenfyllning*, i det ena fallet med en kantkedja av meterstora rundade stenar. Gravarnas storlek i plan varierar mellan cirka 3 och 9 meter, vanligen runt 5-6 meter i diameter.

Vad gäller de övertorvade stensättningarna är begreppet något missvisande då de inte ser ut att innehålla några egentliga stenpackningar utan istället har jordfyllningar, i vissa fall avgränsade av kantkedjor. I de två gravar som undersöktes (A6 & A12) täckte materialet (morän) inre stenkonstruktioner i form av en stenkista och ett mindre kärnröse. De yttre gravformerna skiljde sig åt då den förra var kvadratisk med kantkedja och hörnstenar (A6) med den andra var rund och välvd. Båda var belägna relativt centralt inom gravfältet (se figur 8).

Vid en jämförelse med gravfältskartan med tillhörande gravbeskrivningar från år 1944 ser det ut som att i stort sett samtliga gravar då uppfattades som högre än vad de är idag (ATA, Minninge gård, Gravfältskarta, år 1944).

Figur 10. Den kvadratiske stensättningen A6 avtorvad och framrensad med utfallna hörnstenar. Till vänster i bild syns en del av kantkedjan på den intilliggande kvadratiske stensättningen A9. Foto från NÖ. Foto: Lars Norberg 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

Möjligen talar det för att de gravar som idag uppfattas som runda stensättningar, kanske ursprungligen har utjorts av högar.

Inre gravskick & gravgåvor

Gravfältet ser ut att innehålla både *skelettgravar/jordbegravningar* och *brandgravar/kremationer*. Den ena undersökta graven (A6) innehöll en stenkista med *en jordbegravning utan bevarade kvarlevor*. Nedgrävningen var lite drygt två meter lång, cirka 0,40 meter bred och 0,50 meter djup med stensatta kanter av cirka 0,20-0,30 meter stora stenar. Stenkistan låg i östnordöst-västsydvästlig riktning och innehöll utöver fyllningen inga fynd.

Den andra undersökta graven (A12) innehöll ett cirka 1x1 meter stort och cirka 0,20 meter tjockt *brandlager* som låg under ett kärnröse, cirka 2x2 meter stort, vilket i sin tur täcktes av morängrus. Brandlagret innehöll brända ben och järnföremål, framför allt i form av *spikar* och *nitar*. I några fall var föremålen intakta, men merparten utgjordes av delar/fragment som till exempel skaft, huvuden eller brickor (se tex F1745 & F1749). Därutöver framkom en mindre mängd *keramikfragment*. Majoriteten har inte kunnat bestämmas närmare än som bukbitar och den största delen utgörs av små spjälkade och fragmenterade skärvor (F1742). Keramiken är slät/struken och fragmenten är dels gulgrå/brungrå till färgen, dels tegelfärgade. Den mindre mängden tillsammans med avsaknaden av såväl mynnings- som bottenbitar talar mot att ett helt kärl har placerats i graven och att det använts som gravurna för det kremerade materialet.

Därutöver framkom ett litet bearbetat bränt horn/benfragment i samband med den osteologiska analysen.

Fragmentet är cirka 10x7 millimeter stort och har en längsgående linje centralt (F1741). Till vilken typ av föremål fragmentet ska knytas är i dagsläget oklart.

Den osteologiska analysen visar att graven har innehållit en *medelålders/äldre vuxen* gravlagd individ. Möjligen rör det sig om *en man*. Utöver ben från människa innehöll brandlagret också ben från en *hund* och *får/get*. Därutöver fanns ben från ett *mellanstort däggdjur* (se Osteologisk analys, bilaga 11).

För detaljerad information angående gravarnas konstruktion och innehåll, se bilaga 1

Datering gravfält

Genom ¹⁴C-analys har ett bränt ben från brandlagret i A12 daterats till 774-971 e. Kr, med en tyngdpunkt till tidsintervallet 774-897 e. Kr, det vill säga *vikingatid* (kalibrerad ålder 2 sigma).

Då det saknades daterbart material från jordbegravningen i A6 har ingen ¹⁴C-analys genomförts. Här blir det istället fråga om en relativ datering utifrån yttre och inre gravskick i kombination med den omgivande miljön. Frånvaron av fynd/föremål och stenkistans placering i ungefär öst-västlig riktning talar generellt för att det rör sig om *en tidigkristen begravning* från *sen vikingatid/tidig medeltid*. Ingen motsättning finns i det yttre gravskicket med kvadratisk form och hörnstenar, då det är ett formspråk som återkommer under slutet av vikingatid, som en del av ett mer varierat yttre gravskick (se tex Bennett 1987, s. 22). Dateringen från brandgraven på samma gravfält tillsammans med ett antal ¹⁴C-dateringar och fynd av östersjökeramik på det närliggande boplatsoområdet (L2020:5670) styrker rimligheten i den föreslagna dateringen.

Figur 11. Stensättning A12 efter avtorvning och framrensning. Bilden är tagen från V. Foto: Lars Norberg 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

Fångstgrop

Lämningen ligger inom den norra delen av gravfältet (se figur 8) och utörs av en rund cirka 6x6 meter stor och lite drygt 2 meter djup grop som omges av en 2,5-4 meter bred och 0,3-0,6 meter hög vall av morän. Det finns en antydning till kvadratisk bottenplan i gropen och här iaktogs också en stenpackning av mellan 0,15 och 0,25 meter stora stenar. Det är oklart om det rör sig om en lagd stenpackning eller om stenarna rasat ned från sidorna av gropen. Här framkom också en del skräp i form av bland annat glas och järnskrot. I vallen finns synliga stenar i den norra delen, cirka 0,3-0,5 meter stora.

Lämningen finns med på en gravfältskarta från år 1944, där beskrivs som en rest av en hög med ringformig vall, 0,5-0,8 meter hög och i centrum en grop, cirka 1,8 meter djup (ATA, Minninge gård, Gravfältskarta, år 1944). Vid inventeringen på 1950-talet beskrivs den också som en hög, cirka 10 meter i diameter och 0,7 meter hög, med en 5 meter i diameter stor och 2,5 meter djup mittgrop. Här omnämns också att det kan röra sig om en möjlig vargrop. Revideringsinventeringen 1984 beskriver lämningen som fångstgrop, sannolikt en vargrop, med i stort sätt samma mått som idag. Det finns också en muntlig tradition om att det rör sig om en jordkula, vilken användes som bostad av järnvägsarbetare

i samband med att den närliggande TGOJ järnvägen byggdes under sent 1870-tal (KMR).

Utgångspunkten var att den omgivande vallen utgjordes av massor från den urgrävda gropen. Här visar stratigrafin att gropen grävts ur minst tre gånger och att det finns tre bevarade äldre markhorisonter. Kol från den äldsta markhorisonten har genom ¹⁴C-analys daterats till *yngre bronsålder*, närmare bestämt 1044-838 f. Kr, med en tyngdpunkt i intervallet 1016-894 f. Kr (kalibrerad ålder 2 sigma). Se bilaga 2 & 13.

Om dateringen stämmer låg fångstgropen vid den här tidpunkten ute på en udde omgiven av vatten, ett bra läge för den här typen av jakt. Dateringen kan dock ifrågasättas då det är osäkert om den egentligen säger något om tidpunkten för anläggandet av själva fångstgropen. Det råder fortfarande också en viss tvekan kring i fall det rör sig om en fångstgrop eller inte. För att bestämma anläggningstid respektive brukningstid samt lämningens relation till det omgivande gravfältet behöver fångstgropen undersökas till sin helhet, något som inte var möjligt att genomföra inom ramen för den nu genomförda förundersökningen (se *Tolkning & utvärdering*).

För mer detaljerad information angående lämningens konstruktion och innehåll, hänvisas till bilaga 2.

Figur 12. Översikt över den västra delen av gravfält L1984:6583 och fångstgrop L1984:7109 (inhägnad med skyddsband) och grävda sökschakt. Centralt i bilden syns A6 och till vänster A12. Bilden är tagen från ÖNÖ. Foto: Lars Norberg 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

gits samman till en gemensam fornlämning i form av ett boplatssområde. I kulturmiljöregistret innebär det att **L2020:5672** överförs till boplatssområdet **L2020:5670** som fått en ny utbredning/geometri och en ny beskrivning i samband med registreringen i Fornreg.

Fornlämningen har avgränsats inom området för markanspråk och uppgår nu till en yta om cirka 95x60-100 meter (N-S) med andra ord lite drygt 8000 m². Utanför arbetsområdet för den planerade järnvägen är lämningens utbredning fortfarande okänd.

Karaktär & omfattning

Inom den del av boplatssområdet som var beläget inom arbetsområdet för järnvägen framkom 103 potentiella anläggningar, varav 36 dokumenterades, undersöktes och borttogs inom ramen för den arkeologiska förundersökningen. Av dessa utgick sammanlagt nio stycken, då de vid undersökning visade sig sakna såväl form som djup och innehåll.

Anläggningarna utgjordes av stolphål, härdar/härdgropar/kokgropar, nedgrävningar och kulturlager. I de fall kulturlagren var välvgränsade och hade en mer eller mindre fyrkantig form i plan har de bedömts som *grophus*. Utöver *grophus* har ytterligare minst två *huskonstruktioner* identifierats inom boplatssområdet. Lämningarna återfanns framför allt på impedimentets plana krön, på den terrassliknande avsatsen längs impedimentskanten och i åkermarken strax söder och sydöst om impedimentet.

Vad gäller konstaterade kvarliggande anläggningar har merparten bedömts till anläggningstyp utifrån form och utseende i plan. De som inte har kunnat bestämmas utifrån utseende i plan benämns som mörkfärgningar. För detaljerad information angående anläggningar hänvisas till bilaga 3 & 5.

Utifrån anläggningstyp fördelade sig anläggningarna på följande sätt.

Anläggningstyp	Undersökta	Antal
Stolphål	11	46
Härd/härdgrop	4	17
Kokgrop	3	3
Kulturlager	5 (provvrutor)	7
Grophus/lager	1	8
Lager (i <i>grophus</i> A518)	1	1
Nedgrävning	7	7
Mörkfärgning	-	5
Utgår	9	9
Summa	36	103

Stolphål

Ett tiotal av de anläggningar som undersöktes bedömdes som stolphål. Med utgångspunkt i den totala mängden (undersökta & ej undersökta) koncentrerar

sig merparten till den norra delen av boplatssområdet och impedimentets utplanade krön. Storleken varierar mellan cirka 0,20 och 0,60 meter i plan. Djupet på de som undersöktes uppgick till cirka 0,15-0,30 meter och ett flertal var stenskodda.

I stort sett samtliga undersökta stolphål ingick i någon form av huskonstruktion. Undantaget utgjordes av A1482 & A1496 som var belägna på impedimentets östra del, där det fanns en koncentration av stolphål/störhål som vid undersökningstillfället inte bildade någon identifierbar synlig struktur. Det ena var knappt 0,20 meter i diameter och stenskott, medan det andra utgjordes av en nedgrävning med två stenskodda stolphål (A1496). Det senare innehöll också en relativt stor mängd keramik och brända benfragment (se Fynd).

Huskonstruktioner

Ett antal av stolphålen ingick i ett par urskiljbara strukturer i form av möjliga *huskonstruktioner*. Den ena utgjordes av en *stolpburen treskeppig byggnad* och bestod av delvis parställda stolpar tillsammans med spår av eventuella vägglinjer och en möjlig gavel. Storleken uppgick till ungefär 15x3,5 meter och huset låg i nordnordvästlig-sydsydöstlig riktning. Tre av de ingående stolphålen undersöktes (A1224, A1350 & A1405). Samtliga var cirka 0,30 meter i diameter och 0,15-0,30 meter djupa. Ett av dem (A1224) innehöll rikliga mängder bränd lera/lerklining och ett järnförmål i form av en eventuell skära eller en något böjd kniv (se Fynd).

Den andra byggnaden bestod av ett eventuellt *enskeppigt ramverkshus*, med rester efter en möjlig syllstensgrund, stolphål och kulturlager (A2341 & A5065). Stolphålen som undersöktes (A5005 & A5057) varierade något i storlek, men stolparna var 0,30 meter i diameter. Djupet uppgick till 0,25 respektive 0,30 meter. Stolphållsfyllningarna innehöll i båda fallen fragment av bränd lera, vilket även framkom i rikliga mängder vid rensning och rutgrävning av kulturlagret (A2341). Av den anledningen antas väggfyllningen i ramverket ha utgjorts av flätverk med lerklining. Huset har legat i ungefär öst-västlig riktning och varit runt 10 meter långt. Bredden var svårare att uppskatta, då konstruktionen inte togs fram till sin helhet, men uppskattningsvis runt 3-4 meter. I övrigt påträffades en underliggare till en vridkvarn i kanten av kulturlagret (se Fynd). Fyra av de undersökta stolphålen (A3038, A3046, A3058 & A3089) ingick i *det undersökta grophuset* A518 och redovisas under rubriken *Grophus* och i bilaga 3.

Grophus

Grophusen koncentrerade sig till den södra delen av boplatssområdet och låg i kanten av impedimentet och strax nedanför i åkermarken. En tanke är att slänten har utnyttjats som en del av konstruktionen, i likhet med senare tiders jordkällare. Det undersökta grophuset (A518) var cirka 4x4 meter stort och i konstruktionen

6515050

6515000

612300

612250

612200

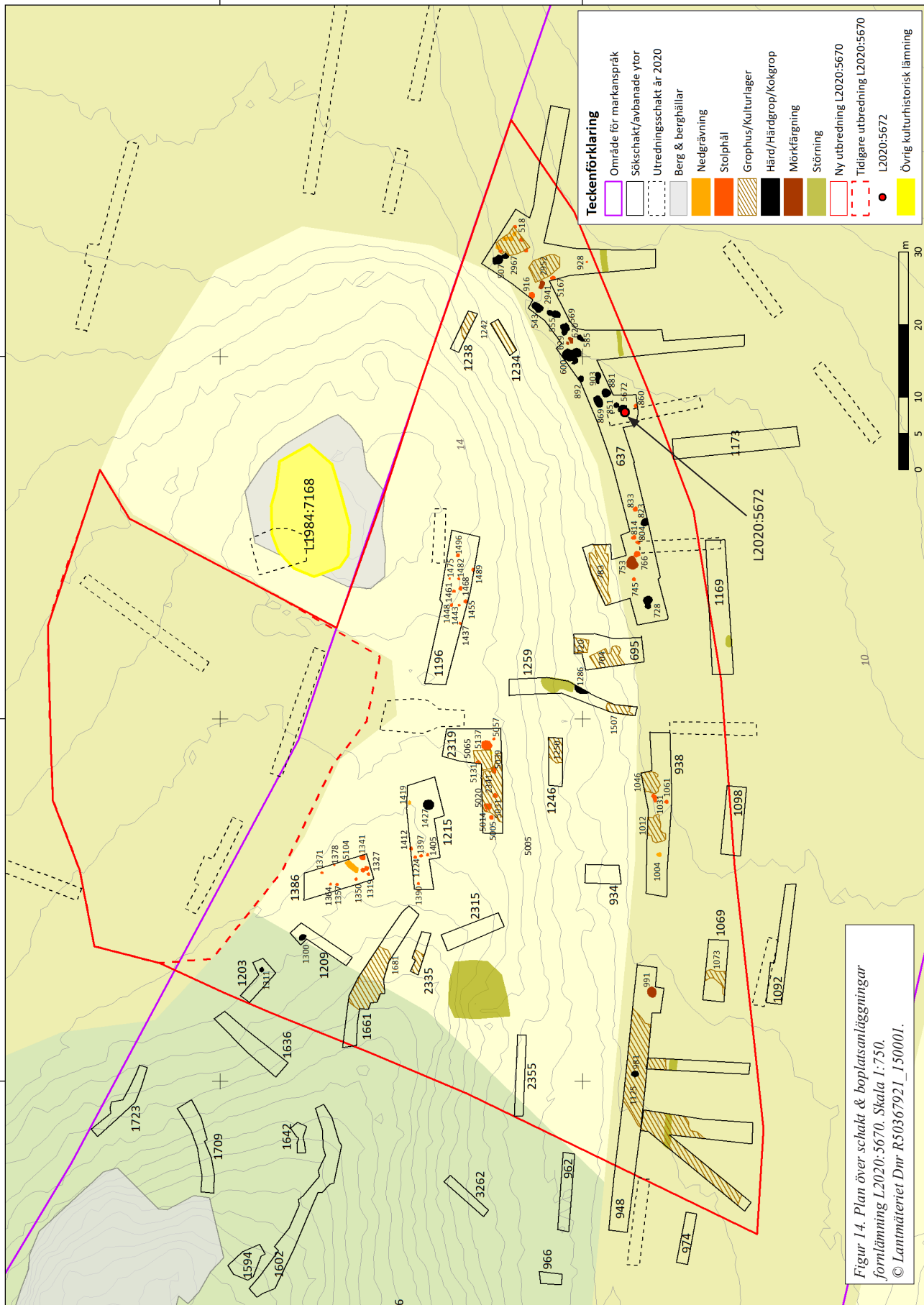
6515050

6515000

612300

612250

612200

Figur 14. Plan över schakt & boplatsanläggningar
 fornlämning L2020:5670. Skala 1:750.
 © Lanthäret Dnr R50367921_150001.

ingick, utöver raserings- och brukningslager (A518 & A3103), fyra stolphål (A3038, A3046, A3058 & A3089) och en härd (A2967). Tre av stolphålen var placerade längs med den södra väggen och ett i norr. Härdanläggningen låg i det nordvästra hörnet av byggnaden. Inom den östra delen av huset återfanns fyra nedgrävningar, vilka tolkades som förrådsgropar. (A2975, A2987, A2999 & A3095). De fynd som framkom utgjordes av obrända djurben (se bilaga 3 & 11).

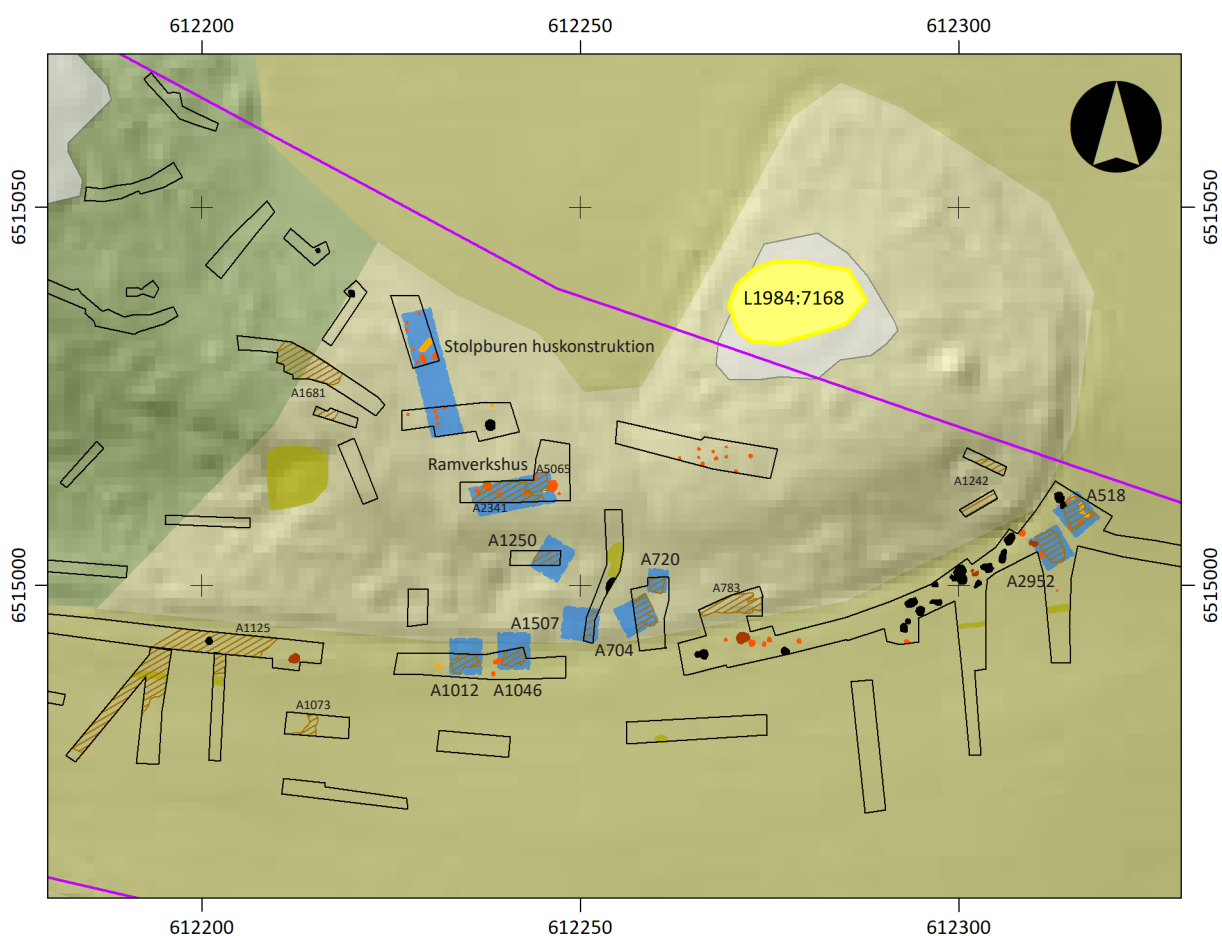
Övriga lager som tolkades som spår efter ytterligare grophus (A704, A720, A1012, A1046, A1250, A1507, A2952) hade överlag mer eller mindre fyrkantiga former med en uppskattad storlek om cirka 2,5-4 meter. I ett par fall fanns stenkoncentrationer i hörnen, vilket kan utgöra spår efter hörnhärdar (A704 & 720). Genom sondstick bedömdes djupen på lagren variera mellan 0,10 och 0,20 meter. I övrigt karakteriserades lagren av att de var brungrå/svartgrå till färgen och väl avgränsade mot den omgivande ljusa leran. Vid rensning noterades skärvig/skörbränd sten, inslag av bränd lera och obrända djurben och i ett fall framkom fynd i form av ett bryne och ett förmodat vävtyngsfragment (A720).

Kulturlager

Lagren påträffades på impedimentet, både inom det högst belägna partiet (A1681, A2341 & A5065), i kanten av åkermarken i söder (A783) och ute på udden i öster (A1242). Därutöver framkom ett stort flammigt något svåravgränsat lager i åkermarken (A1125) och en diffus mindre rest av ett möjligt kulturlager lite längre ut i åkern (A1073).

I två fall bedömdes lagren ingå i en huskonstruktion i form av ett enskeppigt ramverkshus (A2341 & A5065). Här framkom rikliga mängder bränd lera och lerklining tillsammans med enstaka inslag av kol, skörbränd sten och brända/obrända djurben. Vid rensning påträffades också ett fragment keramik. Genom rutgrävning bedömdes tjockleken uppgå till 0,25 meter (A2341). Här kan det röra sig om ett raseringslager och möjligen finns ett underliggande brukningslager/golvlag, vilket kunde iaktas i samband med rutgrävning (R3237).

De övriga lagren på impedimentet var gråsvarta till färgen och mer humösa. Innehållet utgjordes av skärvig/skörbränd sten tillsammans med kol/sot, inslag av bränd

Figur 15. Tolkningsplan över möjliga grophus och övriga huskonstruktioner inom boplatsoområdet markerade i blått. Övriga kulturlager är också numrerade. För att få en känsla för topografin används hillshade som underlag tillhandahållet av Trafikverket. Skala 1:1000.

lera och brända/obrända djurben (A783, & A1242 & 1681). Djupet varierade mellan 0,15 och 0,40 meter. Här framkom också fynd av östersjökeramik i samband med rensning (A1681) och vid rutgrävning (A1242). En möjlighet är att lagren A783 och A1242 egentligen ska ses som ett enda sammanhängande kulturlager i kanten av impedimentet och att det utgör ett avfallslager från de aktiviteter som pågått på platsen. Lagret ser ut att till delar överlagra grophuset (se bilaga 3 & 5), en stratigrafisk situation som eventuellt skulle kunna förklaras med att omsättningen på grophus varit hög. Ett annat alternativt är att det rör sig om ett utfyllnadslager för en yngre bebyggelse, vars möjliga vaga spår gick den arkeologiska förundersökningen förbi. Här kan anledningen vara att marken bröts upp och började odlas under 1980-talet i kombination med att det har rört sig om huskonstruktioner på enkla syllstensgrunder eller enbart hörnstenar. En tanke är att samlingarna med röjningssten som finns i området möjligen kan härröra från en sådan typ av bebyggelse.

Det stora lagret i åkermarken (A1125) skiljde ut sig, vilket kan bero på att det utsatts för större påverkan i samband med plöjning, men kanske även för att det avspeglar någon annan form av aktivitet och/eller tids-horisont. Det var betydligt tunnare, 0,05-0,20 meter, och innehöll inte några stora mängder skärvig/skörbränd sten, kol/sot, bränd lera och/eller djurben. Istället var det flammig, mer kompakt, hade en brungrå färg

och innehöll endast enstaka små fragment av det ovan nämnda inslagen.

En grov uppskattning av den ytmässiga utbredningen för kulturlagren utifrån resultatet av sökschaktningen ser ut på följande sätt (undantaget kulturlagersten A1073).

Kulturlager	Lokalisering	Yta
A783 & A1242	Impediment	950 m ²
A1125	Åkermark	260 m ²
A1681	Impediment	145 m ²
A2341 & A5065	Impediment	45 m ²

Härdar, härdgropar & kokgropar

Sammanlagt undersöktes tre härdar (A507, A981 & A2967), en härdgrop (A1300) och tre kokgropar (A555, A600 & A728). Skillnaden mellan de olika anläggningstyperna var att härdanläggningarna innehöll kol och sot tillsammans med skörbränd och skärvig sten, medan kokgroparna endast innehöll skärvig/skörbränd sten och inget eller endast ett litet inslag av kol och sot. Härdgropen respektive kokgroparna var också tydligt nedgrävda till skillnad från härdarna som var grunda och flacka till formen.

Anläggningarna koncentrerar sig framför allt till området med grophus i södra kanten av impedimentet. En

Figur 16. Schakt 2319 och det möjliga ramverkshuset. I bilden syns även malstensunderliggaren till en vridkvarn markerad med en pil. Bilden är tagen från Ö. Foto: Ingeborg Svensson 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 17. Grophus A518 efter avbaning och rensning. I förgrundens syns A507 och längre bak till höger skymtar A2952. Bilden är tagen från NNV. Foto: Lars Norberg 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 18. Grophus/lager A720 i plan. Bilden är tagen från N. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 19. Grophus/lager A704 i plan. Bilden är tagen från Ö. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

av härdarna (A2967) ingick i det undersökta grophuset (A518), där den var belägen i det nordvästra hörnet av byggnaden (se bilaga 3). Spridda härnanläggningar fanns också inom den nordvästra delen av boplatsoområdet och någon enstaka centralt på impedimentet. Överlag syntes de som väl avgränsade svartgrå/gråsvarta mörkfärgningar med kol/sot och skörbränd/skärvig sten i ytan. Storleken i plan varierade mellan cirka 0,5 och 2 meter och djupet uppgick till 0,10-0,40 meter. Majoriteten var rundade till formen, ett par något mer rundat rektangulära och ett antal var formade som åttor i plan, det vill säga som två sammanbundna cirklar. Samtliga undersökta åttaformade anläggningar (A555, A600, A728) tolkades som kokgropar och innehöll framför allt obrända djurben. I en härd (A507) och i en av kokgroparna (A600) framkom fragment av östersjökeramik med dekor (se Fynd).

Nedgrävningar

Sju av de mörkfärgningar som undersöktes bedömdes som nedgrävningar. Begreppet omfattar tydligt nedgrävda gropar för vilka inget närmare användningsområde har kunnat definieras.

Fyra av nedgrävningarna ingick i det undersökta grophuset (A518) och tolkades som förrådgropar (A2975,

Figur 20. Östersjökeramik (F3145) från härdan A507. Foto: Lars Norberg 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

A2987, A2999, A3095). De var rundade, cirka 0,50 meter i diameter, mellan 0,15 och 0,30 meter djupa och innehöll brungrå silt med inslag av skörbränd sten och enstaka fragment brända och obrända djurben. Två ligger i och i anslutning till en möjlig stolpburen huskonstruktion på höjden av impedimentet (A1419, A5104) och en är belägen invid ett av grophusen i söder (A1004). Den sistnämnda bedömdes eventuellt vara en urgrävd kokgrop. A5104 antogs utifrån fyllning, form och karaktär eventuellt vara recent.

Fynd

Antalet fyndposter uppgår till 71 stycken vilka till största delen innehåller ett fynd. Undantaget utgörs av bränd lera/lerklining, ben och till viss del även keramik, där flera fragment har tillförts en och samma fyndpost. Fyndmaterialet utgörs till största delen av obrända/brända djurben och fragment av bränd lera. Utöver det framkom ett tiotal föremål av metall, varav endast ett med säkerhet kan knytas till förhistorisk tid, ett par föremål av sten och några flintor, slagg, ett vävtyngdsfragment och keramik, där fyra skärvor har bedömts som så kallad östersjökeramik.

Mängden fynd var förhållandevis liten och fördelade sig relativt jämnt över boplatsoområdet, med en viss övervikt till den anläggningstäta ytan i söder-sydöst och till kulturlagren på och i anslutning till impedimentet. Fyndmaterialet framkom i samband med schaktning, rensning av anläggningar och lager, rutgrävning och undersökning av anläggningar och konstruktioner. För detaljerad information hänvisas till fyndlista, bilaga 7.

Fyndmaterial	Antal fyndposter
Ben	28
Bränd lera	13
Järn	11
Keramik	10
Flinta	3
Slagg	3
Sten	2
Cu-legering	1
Summa	71

Ben

Sammanlagt uppgick benmaterialet till 681 gram, varav 675 gram utgjordes av obrända ben och de resterande av brända. I stort sett hälften framkom i kokgropen A600. Kulturlager A783 och A1242 innehöll också en förhållandevis stor mängd ben. Det undersökta grophuset A518 och kokgropen A728 innehöll även de fler än bara några fragment. De arter som har identifierats i benmaterialet utgörs i fallande skala av nötkreatur, svin, häst, får/get, får och räva. Den ringa mängden ben gör att det inte går att dra några djupgående slutsatser utifrån materialet. Rent generellt visar analysen att det förekommit styckning, och hantering av slaktprodukter inom boplatsoområdet (se Osteologisk analys bilaga 11).

Bränd lera

Sammantaget tillvaratogs lite drygt 120 bitar bränd lera till en vikt om lite drygt 400 gram. Den enskilt största mängden framkom i ett stolphål (A1224). En relativt stor mängd påträffades också vid rutgrävning av kulturlager A1242 och A2341. Spridda förekomster fanns i flera av schakten, i kulturlager A783, i ytterligare ett stolphål (A5005) och i en av kokgroparna (A600). I ett par fall kunde tydliga avtryck av pinnar/kvistar urskiljas, vilket talar för att det rör sig om lerklining (F985, F1232). Sannolikt gäller detsamma även för en stor del av det resterande materialet.

Därutöver påträffades ett *vävtyngdsfragment* av bränd lera vid rensning av A720 (grophus/lager). Fragmentet är spjälkat, 41x26 millimeter stort och har en konvex rundad form (F3234).

Metall

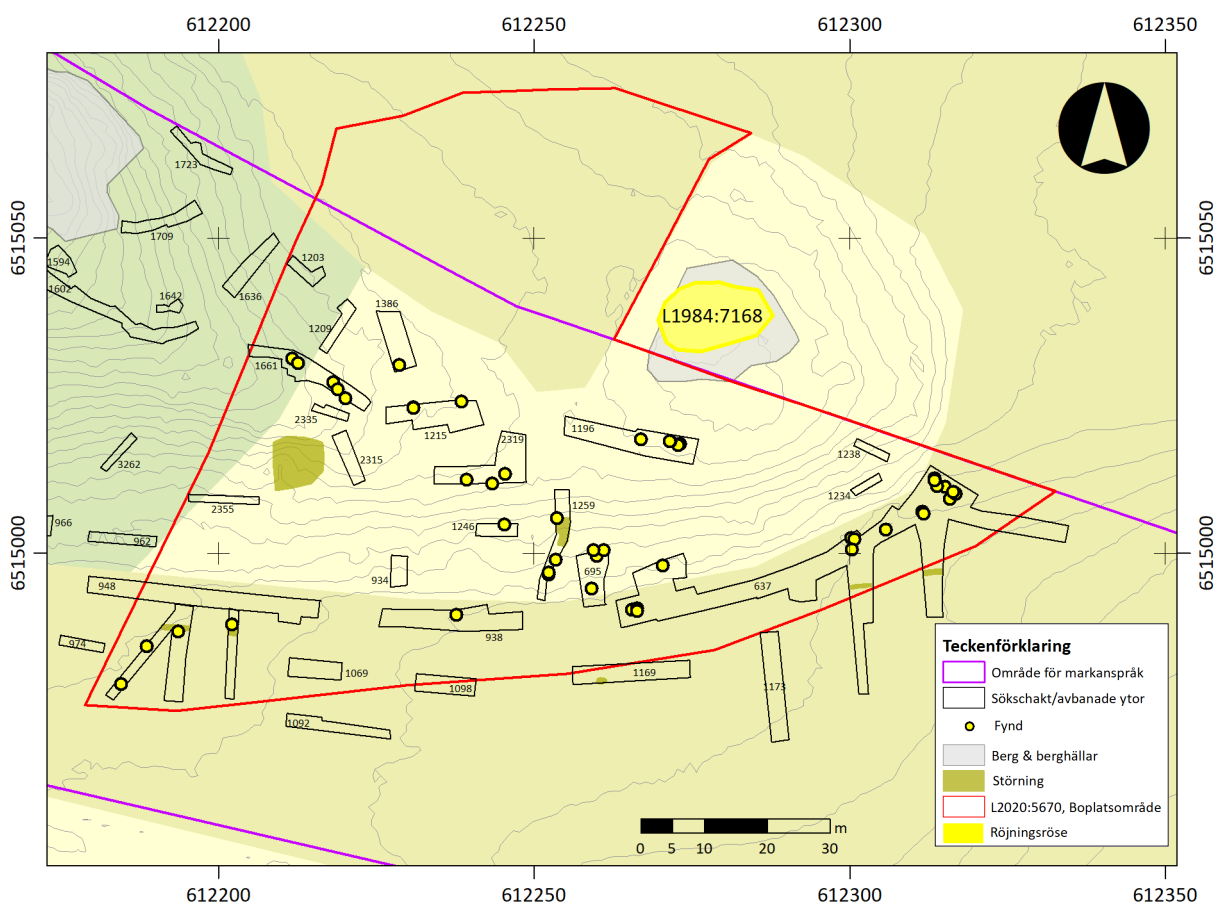
Antalet föremål uppgår sammanlagt till 12 stycken och omfattar elva föremål av järn och ett föremål av Cu-legering. De järnföremål som säkert har gått att identifiera utgörs av handsmidda *spikar* (F980, F1068, F1503), ett par delar av *hästskor* (F726, F1705) och *en recent nyckel* (F5002). I ett stolphål (A1224) påträffa-

des ett föremål i form av *en böjd kniv* alternativt *en del av en skära* (F1233). Den är ungefär 100x5-15 millimeter stor och har en något konvex form med en svag egg längs den konkava sidan och med en rundad ovsida. Utifrån kontexten bedöms den generellt höra hemma i järnålder.

Övriga föremål som har kunnat identifieras är av allmän karaktär och påträffades i samband med schaktning och rensning, varför de är svåra att bestämma rent tidsmässigt. Därutöver finns ett par oidentifierade föremål i mer eller mindre korroderat tillstånd (F1297, F1704, F3168, F3249). Föremålet av Cu-legering bedöms som recent och utgörs av en rektangulär platta med fem genomgående hål (F1385). Fyndet framkom vid schaktning.

Keramik

Den sammanlagda mängden uppgick till lite drygt 100 skärvor med en total vikt om ungefär 400 gram. Den största delen (90 fragment) påträffades i fyllningen till ett av stolphålen som undersöktes på höjden av impedimentet (A1496). Här utgjordes materialet av både mynningsbitar, bottenbitar och bukskärvor. Godsets yta är struken/slät och brungrått/gulgrått till färgen. Magringen utgörs av krossad bergart. En del av skärvorna

Figur 21. Plan över inmäta fynd inom boplatsområde L2020:5670. Skala 1:1200.

är kraftigt sotade på insidan och vissa har eventuellt matskorpa. Mynningsbitarna är svagt inåtböjda med rundade och mynningskanter (F5116).

De övriga tio keramikskärvorna framkom spridda över hela boplatsoområdet. Ungefär hälften utgjordes av spjälkade små tegelfärgade fragment medan den andra hälften har bedömts som så kallad *östersjökeramik*. Keramiken är inhemskt producerad men har sina rötter i senslavisk keramik och förekommer från slutet av 900-talet och in i 1200-talet, framför allt i de tidigmedeltida städerna men också på landsbygden (Roslund 2001, s. 229f, Roslund 2013, s. 124 & Roslund 2020, s. 36).

En av skärvorna utgörs av en mynningsbit med utåtböjd mynning och markerad skuldra med *dekor* av knappt synliga *snedställda streck/instick* (F1706). Fragmentet är tegelfärgat och det påträffades vid rensning av kulturlager A1681 på höjden av impedimentet (se figur 22).

I övriga fall har kärldelen inte kunnat bestämmas närmare än att det handlar om bukbitar, i ett par fall troligen ganska högt upp på kärlet. Här rör det sig dels om en konvext formad svartgrå skärva med *snedställda streck/instick* och *parallellt gående linjer* (F3145), dels

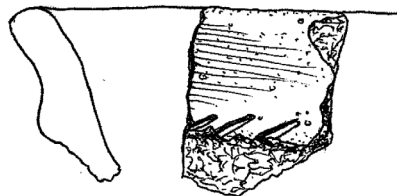
om ett litet tegelfärgat fragment med spår av *vågband/zigzag linjer* (F3167). Det förstnämnda framkom i en härd (A507) strax intill det undersökta grophuset A518 och det sist beskrivna påträffades i en kokgrop (A600) i samma område, det vill säga inom den anläggningstäta ytan i södra kanten av impedimentet. Den sista skärvan är tegelfärgad och har en rak till svagt konvex profil och *tre parallellt dragna linjer* med relativt stort avstånd mellan linjerna (F981). Fragmentet påträffades i samband med rutgrävning av kulturlager A1242, ute på den östra udden av impedimentet.

Därutöver finns ytterligare ett fragment som utifrån godsets karaktär möjligen också ska ses som östersjökeramik. Det är en slät svartgrå svagt konvex skärva med fin, knappt synlig magring, av krossad bergart (F5001), vilken framkom i samband med rensning av kulturlager A2341 som ingår i det möjliga ramverkshuset på höjden av impedimentet. Storleken på fragmenten varierar mellan 29 och 54 millimeter och tjockleken uppgår till mellan 6 och 10 millimeter.

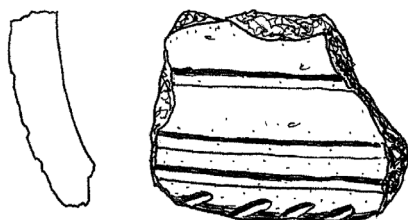
Exempel på östersjökeramik med liknande dekor finns bland annat från det undersökta vikingatida/tidigmedeltida gravfältet vid mjölkcentralen i Oppeby strax utanför Nyköping (se Roslund 2020).

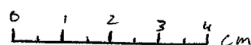
F981, A1242, Kulturlager

F1706, A1681, Kulturlager

F3145, A507, Härd

F3167, A600, Kokgrop

Figur 22. De fyra fynden av östersjökeramik som framkom inom boplatsoområdet. Illustrationer: Patrik Gustafsson Gillbrand 2025.

Sten & flinta

Stenföremålen omfattar ett bryne av sandsten (F725) och en malstensunderliggare till en vridkvarn (F5048). Brynet framkom i samband med rensning av det möjliga grophuset A720 och malstenen låg i anslutning till det eventuella ramverkshuset och kulturlager A2341.

Brynet är firsidigt och har slipytor på alla sidor samt spår av nålbryning. Malstensunderliggaren är rund, cirka 45 centimeter i diameter, 7 centimeter tjock och väger runt 20 kilo. Centralt finns ett runt hål, något konformat. Malsidan är prickhuggen och här syns cirkelformade slitspår efter malning. Undersidan är rundad och har huggna/tuktade kanter. Materialet utgörs av en skiffrig bergart med rikliga inslag av kvarts.

Flintorna utgörs av två avslag grå sydvästkandinavisk flinta med nodulutsidor (F1426, F1707) och en eldslagningsflinta (F599) med brungul färg (patinerad). De förstnämnda framkom på höjden av plåtån, dels vid schaktning dels i en nedgrävning, medan den sist nämnda påträffades vid rensning av en kokgrop (A600).

Slagg

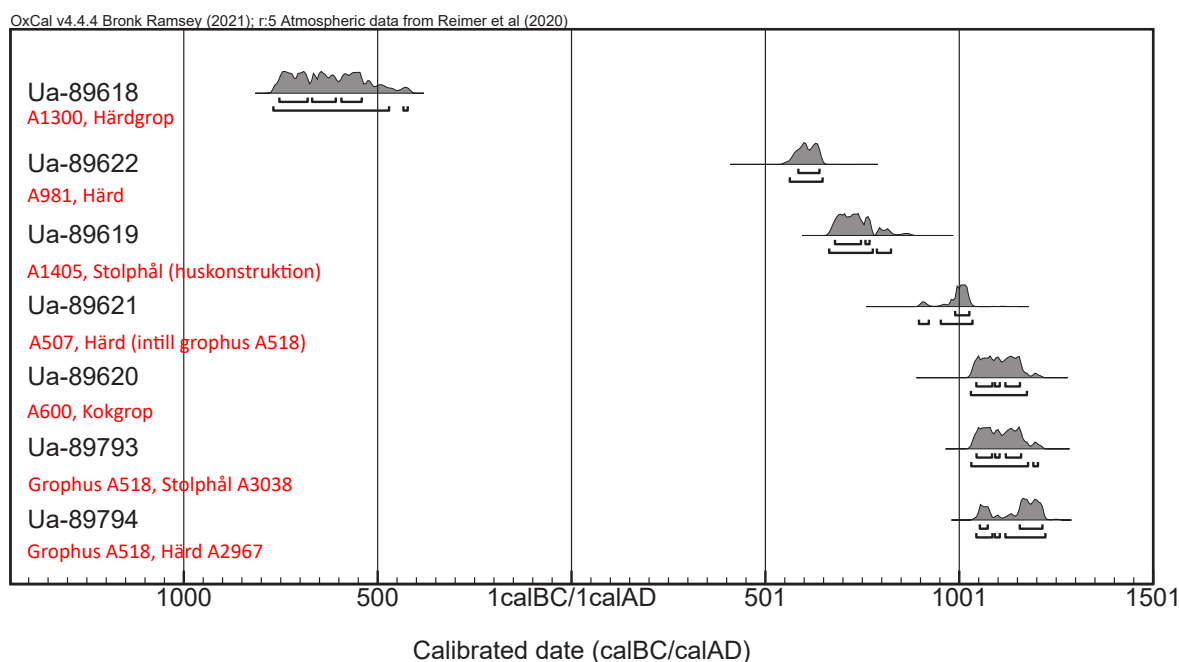
Materialet omfattar sammanlagt tre bitar slagg, där en är tung och kompakt med oregelbunden form (F1298) och två är små, varav den ena porös och lätt (F984, F987). Färgen varierar i olika nyanser av brunt. Slaggbitarna framkom i samband med schaktning (S1259) och vid rutgrävning av kulturlager A1242.

Datering

Genom ^{14}C -analys har kol från sammanlagt sju anläggningar daterats. De obrända benmaterial som valdes ut för analys visade sig vara av för dålig kvalitet för att datera. Resultatet visar att det finns inslag av *yngsta bronsålder/förromersk järnålder*, men den huvudsakliga brukningstiden ligger i *yngre järnålder och tidig medeltid* med en klar tyngdpunkt till skiftet mellan *vikingatid och tidig medeltid*.

Den äldsta dateringen kommer från en härdgrop (A1300) belägen inom den nordvästra delen av boplotsområdet, vilken har daterats till tiden 768-423 f. Kr, med en tyngdpunkt till intervallet 768-475 f. Kr. En härd (A981) som var nedgrävd i kulturlager A1125 daterades till 565-647 e. Kr, vilket indirekt också betyder att kulturlagret hör till en äldre aktivitetsfas på bopplatsen. Ett av stolphålen (A1405) i den stolpburna huskonstruktionen på höjden av impedimentet har daterats till 666-824 e. Kr, med en tyngdpunkt till perioden 666-774 e. Kr.

Från det undersökta grophuset A518 har två prover daterats, dels från ett av stolphålen (A3038), dels från hörnhärden (A2967). Dateringen av stolphålet ligger inom tidsintervallet 1033-1201 e. Kr, med största sannolikhet inom perioden 1033-1177 e. Kr och hörnhärden kan tillföras tidsperioden 1044-1221 e. Kr med tonvikt till tiden 1119-1221 e. Kr. Diskrepansen mellan dateringarna kan sägas avspegla anläggningstiden respektive brukningstiden för huset.

Figur 23. Samtliga ^{14}C -dateringar inom boplotsområde L2020:5670. Kalibrerade värden visas i kalenderår.

Inom samma yta som det undersökta grophuset har en härd (A507) daterats till intervallet 898-1034 e. Kr, med en tyngdpunkt till tiden 972-1034 e. Kr. På lite längre avstånd men inom samma anläggningsintensiva yta har en av de åttaformade kokgroparna (A600) daterats till perioden 1032-1198 e. Kr, med största sannolikhet till intervallet 1032-1174 e. Kr. Intressant i sammanhanget är att det i båda anläggningarna fanns fynd i form av östersjökeramik med olika form och dekor (F3145 & F3167).

Samtliga redovisade dateringar är kalibrerad ålder 2 sigma (se bilaga 13).

Tolkning & utvärdering

Resultatet från den här genomförda förundersökningen tillsammans med resultatet från ytterligare en förundersökning i området (se Svensson 2025) visar att miljön brukats för såväl begravningar som boende/bebyggelse under framför allt yngre järnålder men också tidig medeltid. Enstaka dateringar till bronsålder och äldre järnålder talar för att miljön även nyttjats dessförinnan, eventuellt på ett mer extensivt sätt. Att det finns ytterligare boplatslämningar norr och nordöst om området för markanspråket (L2020:5670, L2020:5671 & L2020:5673) talar för att det sannolikt rör sig om ett betydande bebyggelsekomplex, som endast till en del har kommit att beröras i samband med de nu genomförda arkeologiska insatserna.

De undersökta gravarna på gravfältet hör hemma i *vikingatid*, där jordbegravningen utifrån sin karaktär kan tillföras *sen vikingatid/tidig medeltid*. Här finns en tydlig tidsmässig koppling till den undersökta delen av den intilliggande bebyggelsen/boplatsen. Inom arbetsområdet för järnvägen kvarligger i dagsläget 16 stycken gravar med inslag av ett *varierat yttre och inre gravskick* (gravspråk), vilket talar för en relativt långvarig brukningstid men också för skilda föreställningsvärldar och en möjlig social variation. Med tanke på den uppskattade omfattningen och tidsdjupet på den omgivand av järnåldersbebyggelsen kan antalet tyckas ringa. Den berörda delen av gravfältet utgör dock endast en liten del av en mer omfattande gravmiljö som även inkluderar gravfältet L1984:7240 och med stor sannolikhet även ytterligare gravar på den centralt belägna södra delen av impedimentet som ligger utanför dagens markanspråk (se Resultat gravfält & fångstgrop). Gravmiljöns tendens till exponering mot dalgången och Idbäcken i söder skulle på det sättet också förstärkas.

Då brukningstiden för boplatsen ser ut att sträcka sig in i tidig medeltid, 1100-1200-tal, finns också en möjlighet att en del av de människor som en gång levde och verkade här var fullt kristna och därför inte längre begravdes på gravfälten utan på kyrkogårdarna.

De undersökta boplatslämningarna bedöms i huvudsak höra hemma i *sen vikingatid/tidig medeltid*. Bebyggelsen utgjordes av åtminstone *ett enskeppigt ramverkshus* beläget på höjden av dagens impediment och möjligen så många som åtta *grophus* i den södra och sydöstra kanten av höjdpartiet. Inom den undersökta delen av boplatsoområdet finns även spår efter tidigare boplatssaktiviteter i form av minst *en stolpburen huskonstruktion* och en härd (ca 500-800-tal e. Kr), vilket talar för att bebyggelsen *föregåtts av en äldre bebyggelsemiljö*. Förekomsten av spridda boplatssanläggningar runt om i åkermarken tillsammans med dateringar till bronsålder och äldre järnålder kan ses som spår av en bebyggelse som flyttat runt inom ett större område för att under vikingatid läggas fast på impedimentet med gravfältet. En lokalisering till ett mer obrukbart moränparti i landskapet kan sättas i samband med ett behov av uppodling och utökning av åkermark, en utvecklingstendens som generellt ser ut att ha förekommit under yngre järnålder (se tex. Göthberg 2000, s. 231, Eklund m. fl 2007, s. 399).

En tanke gällande de äldsta dateringarna till bronsålder och förromersk järnålder inom området i stort (se även Svensson 2025) är också att anläggningarna kan utgöra spåren efter en *resursplats*, det vill säga en plats med en specifik naturtillgång som nyttjats vid upprepade tillfällen. Den välorganiserade betesdriften är ett exempel på en sådan tillsammans med andra så kallade utmarksnäringar. I det här fallet finns det en möjlighet att det skulle kunna röra sig om jakt, med tanke på *fångstgropens* eventuella datering till yngre bronsålder. Det hör heller inte till ovanligheterna att den här typen av platser i ett senare skede används för att etablera en gårdsbebyggelse (se Petersson 2023, s. 28f och där a.a).

Den bebyggda miljön har utgjorts av *minst ett boningshus med spår av hushållsaktiviteter* och ett större antal *grophus för hantverk och matlagning* belägna på ett visst avstånd från bostadshuset. I anslutning till ett par av grophusen i sydöst förekom en koncentration av kokgropar, härdar och relativt rikliga mängder brända och obrända djurben, varför miljön huvudsakligen har tolkats som *ett område för hantering av animaliska produkter*. Här kan det röra sig om *matberedning* och *slakt* likväl som någon form av *skinn, ben eller läderbearbetning* (tex. garvning). De djur som har hanterats på platsen utgörs framför allt av husdjur (nöt, svin, häst & får/get), men här förekommer också ett jaktdjur i form av räv. I övrigt är spåren efter hantverk fåtaligt. Ett fynd av ett vävtyngdsfragment och några små bitar slagg indikerar att det förekommit *textilhantverk* och *järnframställning/smide* i området, men här är den kronologiska kopplingen något oklar och föremålen kan lika gärna höra ihop med den något äldre bebyggelsefasen på ytan.

Föremålmässigt knyts de olika aktivitetstyperna samman genom fynd av så kallad *östersjökeramik*, vilken

påträffades såväl i anslutning till boningshuset som i området med kokgropar, härdanläggningar, kulturlager och grophus. Som tidigare skrivits har den här typen av keramik en tidsmässig förankring i sen vikingatid/tidig medeltid och hör framför allt hemma i det tidig-medeltida städerna, där Nyköping i det här fallet ligger geografiskt närmast (se tex Bäck & Roslund 2017). Keramiken förekommer också i bebyggelsemiljöer på landsbygden i Mälardalen, om än inte lika frekvent som i södra Sverige (Roslund 2013, s. 132). I Södermanlands län finns ett exempel från en senvikingatida bebyggelse strax utanför Strängnäs (Svensson 2024) och i landskapet Södermanland har den här typen av keramik bland annat påträffats vid undersökningen av Kumla gård i Botkyrka (Beronius Jörpeland & Hamilton 2010).

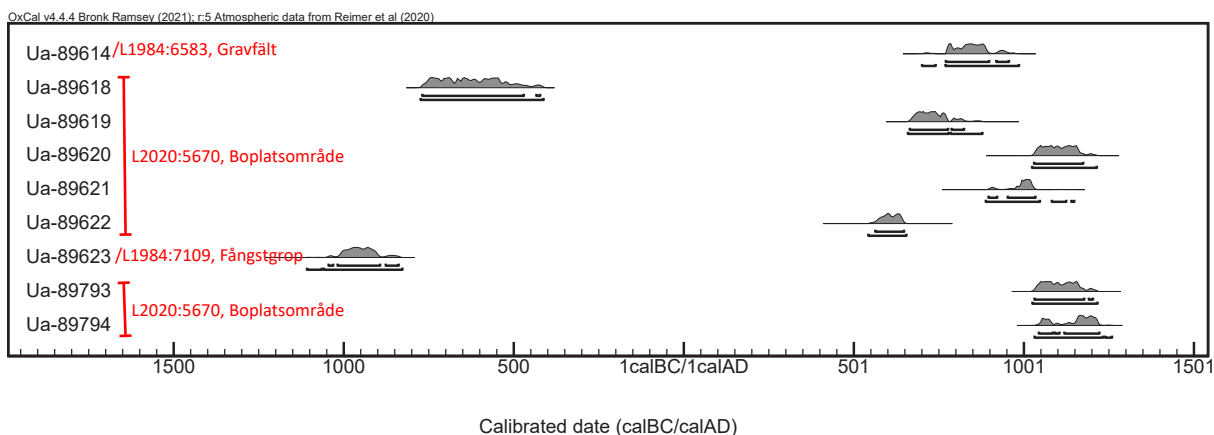
Kunskapspotential

Kunskapen om den vikingatida bebyggelsen lokalisering och utformning i Södermanlands län är ofullständig och här finns en stor möjlighet att råda bot på den kunskapsluckan (se Petersson 2023 och där a.a). I Mälardalen finns flera exempel på yngre järnåldersboplatser med ett varierat byggnadskick och ett större antal grophus (se tex. Eklund & Wikborg 2016, Celin & Eklund 2017, Göthberg & Sundkvist 2017), men i Södermanlands län finns endast ett fåtal exempel. I de fall där grophus förekommer är det endast som enstaka inslag och inte alls i den omfattning som det ser ut att vara på boplatserna vid Minninge (se tex Vinberg 2016, Hamilton & Lindberg 2020, Svensson 2009 & 2024). Grundläggande frågeställningar kring byggnadernas konstruktion och funktion samt boplatsens rumsliga och sociala organisation ses därför som nödvändigt.

Den stratigrafiska situationen på boplatserna bedöms som komplicerad och behöver utredas i samband med kommande arkeologisk undersökning. Vad representerar det omfattande kulturlagret på den naturliga avsatsen mot åkermarken och vilket kronologiskt förhållande har det till den omgivande bebyggelsen? Kan det vara så att lagret är ett utfyllnadlager/fundament för en något senare medeltida bebyggelse? Den kronologiska relationen mellan de olika boplatserna på platsen behöver således klargöras och kunskapen om bebyggelsen anläggningstid- och brukningstid belysas.

Kunskapsmässig finns här också en möjlighet att studera relationen mellan den bebyggda miljön och det samtida gravfältet (L1984:6583 & L1984:7240). Här kan frågor om likheter och skillnader i den materiella kulturen mellan gårds- respektive gravmiljön diskuteras. Andra frågeställningar kan handla om de gravlagdas geografiska tillhörighet och sociala nätverk eller om bakomliggande orsaker till förändringar i gravspråket, det vill säga yttre och inre gravskick (se Seiler 2023, s. 108 ff).

Minninge utgör en del av ett område som varit av central betydelse under yngre järnålder, vilket såväl ortnamn som koncentrationen av framför allt gravar och gravfält vittnar om. Miljön ingår också i omlandet till det som senare blir platsen för Nyköping, där den äldsta reglerade stadsbebyggelsen hör hemma i århundradena runt sekelskiftet 1100 (Nordström & Lindeblad 2016, s. 178). En intressant och viktigt kunskapsaspekt blir därför också att diskutera områdets betydelse för framväxten och relationen till staden Nyköping.

Figur 24. Samtliga ¹⁴C-dateringar som gjordes i samband med den arkeologiska förundersökningen. De kalibrerade värdena visas i kalenderår.

Det ovanstående kan också sägas sammanfalla väl med de två övergripande arkeologiska temana, *Leva i och med historien* och *Rörelser i landskapet* som redovisas i underlag till vetenskapligt program inför arkeologiska undersökningar längs Ostlänken (Andersson 2023).

Måluppfyllelse i relation till undersökningsplan

Målet med förundersökningen av gravfält L1984:6583, boplatsoområdet L2020:5670 och härden L2020:5672 anses som uppfyllt genom att fornlämningarnas utbredning, karaktär, komplexitet och datering har fastställts och dokumenterats inom området för markanspråk.

Vad gäller fångstgropen L1984:7109 uppfylldes målet endast delvis, vilket berodde på att den låg inom gravfältet och därför inte var helt åtkomlig för undersökning med hjälp av grävmaskin. Att undvika skada på de intilliggande gravarna prioriterades framför att mer ingående utreda lämningens karaktär, komplexitet och datering.

Mängden anläggningar, lager och fynd i anslutning till boplatslämningarna L2020:5670 och L2020:5672 översteg vida det förväntade. Utifrån utredningens resultat antogs att boplatsoområdet (L2020:5670) i huvudsak skulle ha en utbredning mot norr och nordöst, det vill säga utanför arbetsområdet för järnvägen. I anslutning till den tidigare ensamliggande härden förväntades endast ett mindre antal anläggningar, eventuellt i form av ytterligare någon härd eller stolphål. De lämningar som framkom i form av grophus, omfattande kulturlager, huskonstruktioner tillsammans med kokgropar/härdanläggningar och fynd var av en mycket mer omfattande och komplex karaktär än väntat.

Antalet gravar inom gravfältet L1984:6583 minskade något i jämförelse med vad som var känt sedan tidigare, vilket får sägas vara mycket ovanligt. Det normala är annars det motsatta, att antalet ökar kraftigt och ibland nästan fördubblas. Här kan det vara så att den sökschaktning som genomfördes inte var fullt tillräcklig inom den yta som idag ser anläggningstom ut mellan A14 i väster och A19 i öster. Orsaken var att det uppstod en viss tidsbrist i och med att det framkom betydligt fler boplatslämningar än vad som var beräknat i anslutning till L2020:5670 och L2020:5672. Här finns således en möjlighet att det kan framkomma ytterligare gravar i samband med planerad arkeologisk undersökning. Det kan också vara så att gravfältet har en vidare utbredning söderut på impedimentet, inom den yta där det var omöjligt att genomföra en kartering på grund av växtlighet och stora mängder ris (kraftledningsgata).

Pedagogiska förutsättningar inför framtida förmedling

Närheten till Nyköping tillsammans med att det rör sig om en skyddad plats på bra avstånd från trafikerade vägar och dylikt gör att förutsättningarna för skilda pedagogiska insatser bedöms som goda. Däremot kan

tillgängligheten vara ett problem om inte markägaren tillfrågas och involveras i saken. Minninge bedriver såväl jord- som skogsbruk och tillfartsvägen sträcker sig genom gårdsbebyggelsen och därefter i kanten av åkermarken fram till en vändplan. Härifrån får man i dagsläget gå lite drygt 400 meter över åkermarken för att komma fram till impedimentet. Om markägaren ställer sig positiv till olika slags förmedlingsinsatser på plats finns troligtvis möjligheter att nå någon form av överenskommelse/uppgörelse.

Som fornlämningstyp har gravar och gravfält utmärkta förutsättningar för att bedriva pedagogiska verksamhet. Lämningarna syns tydligt och i stort sett alla kan relatera kring frågor om liv och död. Innebörd och betydelse av begravningsritualer och olika typer av begravingar kan diskuteras och kopplas till dagens samhälle och nutida trosuppfattningar/föreställningsvärldar på ett relativt enkelt sätt. Detsamma kan sägas gälla för bebyggelselämningarna som syns tydligt och går att relatera till dagens boendeformer och försörjningsmöjligheter på landsbygden. Frågan om lokalisering av ny bebyggelse i landskapet är dagsaktuell och kan kopplas till människors förhållande till den omgivande miljön över tid och ge perspektiv på nutid genom dåtid.

Referenser

Andersson, Fredrik. 2023. *Underlag till vetenskapligt program. Inför arkeologiska undersökningar längs Ostlänken*. Länsstyrelsen i Södermanlands län, Rapport 2023:5.

ATA - Antikvariska topografiska arkivet

Bennett, Agneta. 1987. *Graven religiös och social symbol. Strukturer i folkvandringstidens gravskick i Mälardområdet*. Theses and Papers in North-European Archaeology 18. Diss. Stockholms universitet.

Beronius Jörpeland, Lena & Hamilton John. 2010. *Kumla gård i Botkyrka*. Gårdsbebyggelse från vikingatid och medeltid samt gravar från yngre järnålder Södermanland; Botkyrka socken; Eriksberg 2:1; RAÄ 92 och RAÄ 94. Arkeologisk undersökning. *Uv Mitt, Rapport 2010:25*. RAÄ.

Blombäck, Liselott & Fennö, Helena. 2019. *PM Kulturarvsanalys. Bibana Skavsta. Nyköpings Kommun, Södermanlands Län. 2019-03-19. Diarienummer: TRV 2018/118077. Trafikverket*.

Bäck, Mathias & Roslund, Mats. 2017. *Kökets och bordets kärll i medeltidens Nyköping – internationellt varubyte och östsvensk urbanisering. I: Den nya köpingen. Perspektiv på Nyköpings äldsta historia. Red. Peter Carelli*. Stockholm.

- Celin, Ulf & Eklund, Susanna. 2017. *Eds allé. En yngre järnåldersboplats med grophus*. Upplands Väsby. Arkeologisk undersökning av fornlämning Ed 191. Arkeologisk förundersökning av Ed 44:3 och Ed 53:1. Fornlämning Ed 191, 44:3 samt 53:1, fastighet Edsby 1:1, Eds socken, Upplands Väsby, Uppland, Stockholms län. *SAU rapport 2017:8*. Uppsala.
- Eklund, Susanna, Onsten-Molander, Anna & Wikborg, Jonas. 2007. Hem till gården. Förhistoriska gårdsstrukturer i Tiundaland. *I: Hus och bebyggelse i Uppland. Delar av förhistoriska sammanhang. Arkeologi E4 Uppland -Studier Volym 3*. Red. Hans Göthberg. Upplandsmuseet, RAÄ & SAU. Stockholm.
- Eklund, Susanna & Wikborg, Jonas. 2016. *Hallar och grophus i Malma. Boplatslämningar från yngre järnålder i Uppland*. Uppsala 490:1, Valsätra 1:9, Uppsala socken, Uppsala kommun, Uppland, Uppsala Län. *SAU rapport 2016:15*. Uppsala.
- Geologiska kartbladet Nyköping. Ser Aa nr 23, år 1867*. Sveriges Geologiska Undersökningar, SGU. (www.sgu-geologret.se/GeoLagret/)
- Göthberg, Hans. 2000. *Bebyggelse i förändring. Uppland från slutet av yngre bronsålder till tidig medeltid*. Diss. Uppsala universitet.
- Göthberg, Hans & Sundkvist, Anneli. 2017. Järnålderns gårdsmiljöer - tradition och förändring under tusen år. *I: at Upsalum - människor och landskapande. Utbyggnad av Ostkustbanan genom Gamla Uppsala*. Arkeologisk undersökning. Red. Beronius-Jörpeland, L, Göthberg, H, Seiler, A & Wikborg, J. *SHM Arkeologerna Rapport 2017:1_1*. Stockholm.
- Hamilton, John & Lindberg, Magnus. 2020. *Järnåldersgårdarna vid Kissmyran i Vackerby*. Arkeologisk undersökning. Södermanlands län, Södermanland, Gnesta kommun., Frustuna socken, fastighet Vackerby 7:1, fornlämning L1982:7942 (Frustuna 309). *SHM Arkeologerna Rapport 2020:40*. Stockholm.
- Janzon, Kaj. 2013. *Det medeltida Sverige 2 Södermanland. 3 Jönäkers härad Nyköpings stad*. Riksarkivet, Stockholm.
- Jordartsskartan. Ser Ae. nr 11. Geologiska kartbladet Nyköping SV*. Sveriges Geologiska Undersökningar, SGU. Stockholm 1972. (www.sgugeologret.se/GeoLagret/)
- Karlsson, Karolina. 2022. Inför Ostlänken. *Geotekniska undersökningar utanför Nyköping*. Arkeologisk kontroll och arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Fornlämning L1982:7758, L1984:6583, L1984:7109, L1984:7240, L2020:5669 m.fl. Sjösa 1:2, Minninge 1:3 och Nicolai-Berga 1:2. Nyköpings och Svärta socknar, Nyköpings kommun, Södermanlands län, Södermanland. *Stiftelsen Kulturmiljövård, Rapport 2022:50*.
- KMR, *Kulturmiljöregistret, Riksantikvarieämbetet*. <https://app.raa.se/open/fornsok/>
- LMM - Lantmäterimyndigheternas arkiv
- LMS - Lantmäteristyrelsens arkiv.
- Nordisk familjebok*. Konversationslexikon och Realencykloped innehållande upplysningar och förklaringar om märkvärdiga namn, föremål och begrepp. *Fjortonde bandet, Ruff-Sockenstämma*. 1890, Stockholm.
- Nordström, Annika & Lindeblad, Karin. 2016. *Båthus, stadsgårdar och stadsliv i Nyköping 650–1700*. Arkeologisk undersökning Södermanland, Nyköpings stad och kommun, kvarteret Åkroken 3 och 4, Nyköping 231:1. *SHM Arkeologerna Rapport 2016:77*. Stockholm.
- RAK - Rikets allmänna kartverks kartarkiv.
- Riksintressebeskrivningar för Södermanland, Nyköpings kommun. Kunskapsunderlag för Arnö- Stora och Lilla Kungsladugården D56*. (www.lansstyrelsen.se/sodermanland/stat-och-kommun/samhallsbyggnad/plan-och-bygglagen-pbl/planeringsunderlag/)
- Roslund, Mats. 2001. *Gäster i huset. Kulturell överföring mellan slaver och skandinaver 900-1300*. Diss. Lunds universitet.
- Roslund, Mats. 2013. Trälars tysta kunskap-keramikproduktionens sociala kontext. *I: Borgare, bröder och bönder. Arkeologiska perspektiv på Skänninges äldre historia*. RAÄ.
- Roslund, Mats. 2020. Gravkeramiken från Oppeby i en vidare kontext. *I: Oppeby Gård*. Arkeologisk undersökning, Södermanlands län, Nyköpings kommun, fastighet Oppeby gård 1:5, Gravfältet RAÄ Nyköping 1:1. *Stockholms läns museum Rapport 2019:02/Updrag Arkeologi Rapport 2019/04*. Stockholms läns museum.
- Petersson, Maria. 2023. Järnåldersboplatser i åkermark *I: Kunskapsunderlag Ostlänken. Järnåldersboplatser i åkermark och järnåldersgravfält. Länsstyrelsen i Södermanlands län, Rapport 2023:19*:
- Seiler, Anton. 2023. Järnåldersgravfält *I: Kunskapsunderlag Ostlänken. Järnåldersboplatser i åkermark och järnåldersgravfält*. Länsstyrelsen i Södermanlands län, Rapport 2023:19:
- Svensson, Ingeborg. 2009. *Boplatser vid Larslunda*. Järnålder. Strängnäs 443 & del av 442, Strängnäs 3:1,

Strängnäs socken, Strängnäs kommun, Södermanlands län. Särskild undersökning. *Sörmlands museum, Arkeologiska meddelanden 2009:05*. Nyköping.

Svensson, Ingeborg 2019. *Ostlänken. Delen Bibana Skavsta Väst*, Nyköpings kommun, Södermanlands län. Arkeologisk utredning etapp 1. *Sörmlands Arkeologi AB, Rapport 2019:24*.

Svensson, Ingeborg. 2021. *Ostlänken. Delen Bibana Skavsta Väst*. Nyköpings kommun, Södermanlands län. Arkeologisk utredning etapp 2 & kompletterande arkeologisk utredning. *Sörmlands Arkeologi AB, Rapport 2021:06*.

Svensson, Ingeborg. 2024. *Gårdsbebyggelse vid Lar-slunda*. Fornlämning L1982:3817, Strängnäs 3:1, Strängnäs socken & kommun, Södermanlands län. Arkeologisk undersökning. Romersk järnålder–Vikingatid. *Sörmlands Arkeologi AB, Rapport 2024:03*.

Svensson, Ingeborg. 2025. *Gravfält & boplatsoområde*. Ostlänken, fornlämning L1984:7240 & L2020:5669, Minninge 1:3, Nyköpings kommun, Södermanlands län. Arkeologisk förundersökning. Äldre & yngre järnålder. *Sörmlands Arkeologi AB Rapport 2025:15*.

Svensson, Ingeborg (i manus). *En gruvsmedja vid Minninge*. Ostlänken, fornlämning L2019:2371, Minninge 1:3, Nyköpings kommun, Södermanlands län.

Vikstrand, Per. 2013. *Järnålderns bebyggelsenamn. Om bebyggelsenamnens uppkomst och ålder i Mälarskapskapen*. Skrifter utgivna av Institutet för språk och folkminnen. Namnarkivet i Uppsala. Serie B: 13.

Vinberg, Ann. 2016. *Gård och gravar i Gårdsskäl. Vendeltid och vikingatid i Skiftinge*. Särskilda arkeologiska undersökningar. Fornlämning Eskilstuna 245:1 och 432:1, Skiftinge 1:1, Eskilstuna socken och kommun, Södermanlands län och landskap. *Stiftelsen Kulturmiljövärd rapport 2016:10, Volym 1*. Västerås.

Arkiv

Antikvariska topografiska arkivet

Gravfältskarta, Minninge gård, Nyköpings kommun, Södermanlands län. År 1944. Ritningsnummer: Sö 1104. Arkivsök https://app.raa.se/open/arkivsoek/search_advanced/ritningar

Lantmäteriet, Historiska kartor, Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS) (www.lantmateriet.se/)

Akt C11:149. Geometrisk avmätning, Bagartorp ell österby nr 1, S:t Nikolai socken, Södermanlands län. Upprättad av Erik Nilsson Agner år 1686.

Akt C64-45:1. Geografisk avmätning Minninge nr 1-2, S:t Nikolai socken, Södermanlands län. Upprättad av Mårten Johan Rivell år 1745.

Akt C64-45:2. Storskifte Minninge nr 1-2, S:t Nikolai socken, Södermanlands län. Upprättad av Gotthard Vahlström år 1764.

Akt C64-45:5. Laga delning Minninge nr 1-2, S:t Nikolai socken, Södermanlands län. Upprättad av Gustav Jungström & Jonas Hjelmerus år 1827.

Lantmäteriet, Historiska kartor, Lantmäterimyndigheternas arkiv (LMM) (www.lantmateriet.se/)

Akt 04-nik-133. Ägomätning. D-Nikolai Kungsladugården lilla. Södermanlands län. År 1850.

Lantmäteriet, Historiska kartor, Rikets allmänna kartverks kartarkiv (RAK) (www.lantmateriet.se/)

Häradsekonomiska kartan Stigtomta, år 1897-1901, Södermanlands län. RAK id: J112-56-4

Ekonomiska kartan Nyköping, Södermanlands län, 1960. RAK id: J133-9h3d60

Muntlig uppgift

Kurt Jädersten, Minninge gård, 2025-11-25

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 2420
Länsstyrelsens dnr: 431-8313-2023
Uppdragsnummer: 202500072
Tid för undersökningen: 2025-04-04 – 2025-05-16
Personal: Patrik Gustafsson Gillbrand, Lars Norberg & Ingeborg Svensson
Län: Södermanland
Kommun: Nyköping
Socken: Nyköping
Fastighet: Minninge 1:3 & Berga 1:2
Lämningsnr: L1984:6583, L1984:7109, L2020:5670 & L2020:5672
Belägenhet: N 6515053 E 612178
Koordinatsystem: SWEREF99 TM
Höjdsystem: RH 2000
Undersökt yta: ca 1825 m²

Sammanlagt har 102 fyndposter registrerats inom uppdraget. Fynden förvaras vid Sörmlands Arkeologi AB i avvaktan på fyndfördelning.

Inget analogt dokumentationsmaterial utöver rapporten föreligger. Rapporten (som innehåller samtliga analysrapporter, anläggningslista, rutlista, fyndlista & benlista) laddas upp på uppdragsnummret i Fornreg och kommer att finnas tillgänglig via Arkivsök (<https://app.raa.se/open/arkivsok/search>). Detsamma gäller för en fyndlista med utökad information i enlighet med SHM:s anvisningar.

Övrig digital dokumentation förvaras i nuläget hos Sörmlands Arkeologi AB.

Bilagor

Bilaga 1, Beskrivningar undersökta gravar L1984:6583

A6, Kvadratisk stensättning, Kantkedja, Hörnstenar, Jordfyllning, Stenkista

Storlek: ca 4 x 4 m st och 0,40 m h

Inre gravskick: Jordbegravning utan bevarade kvarlevor

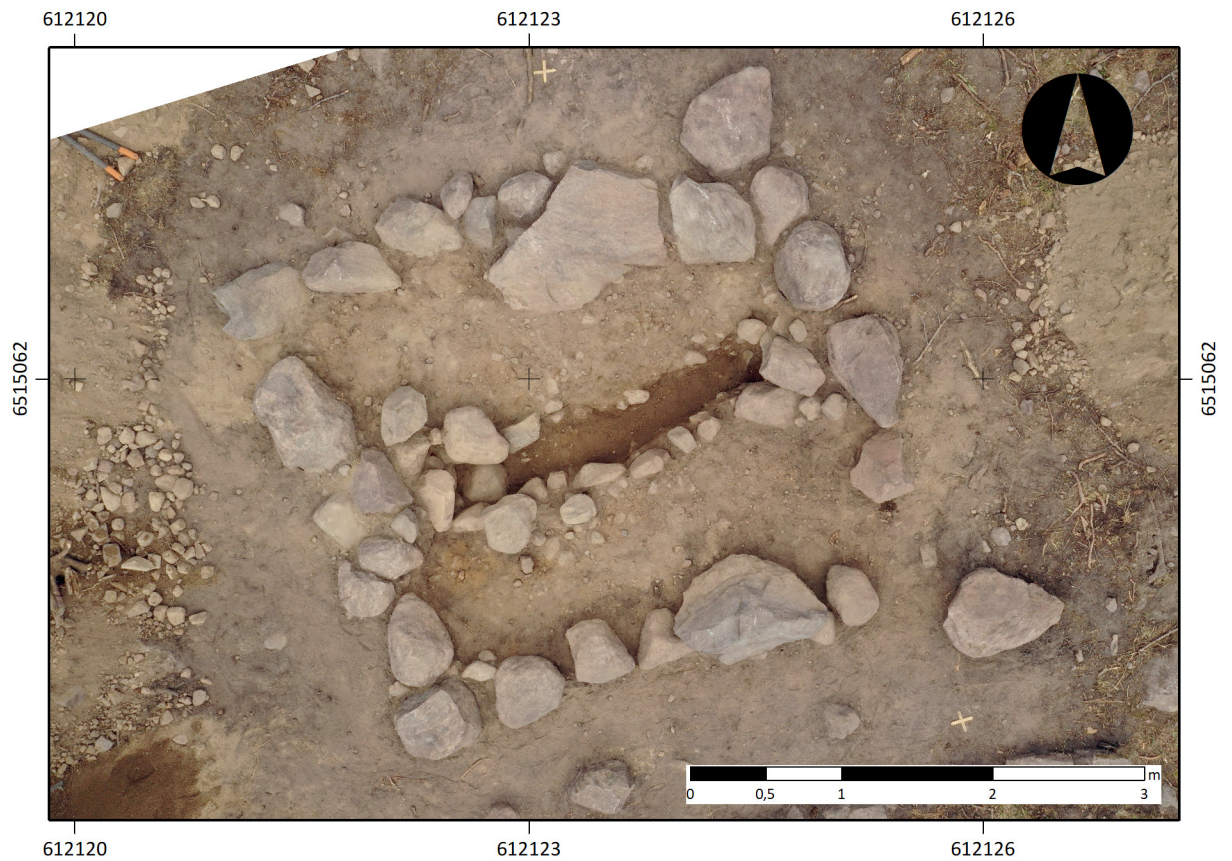
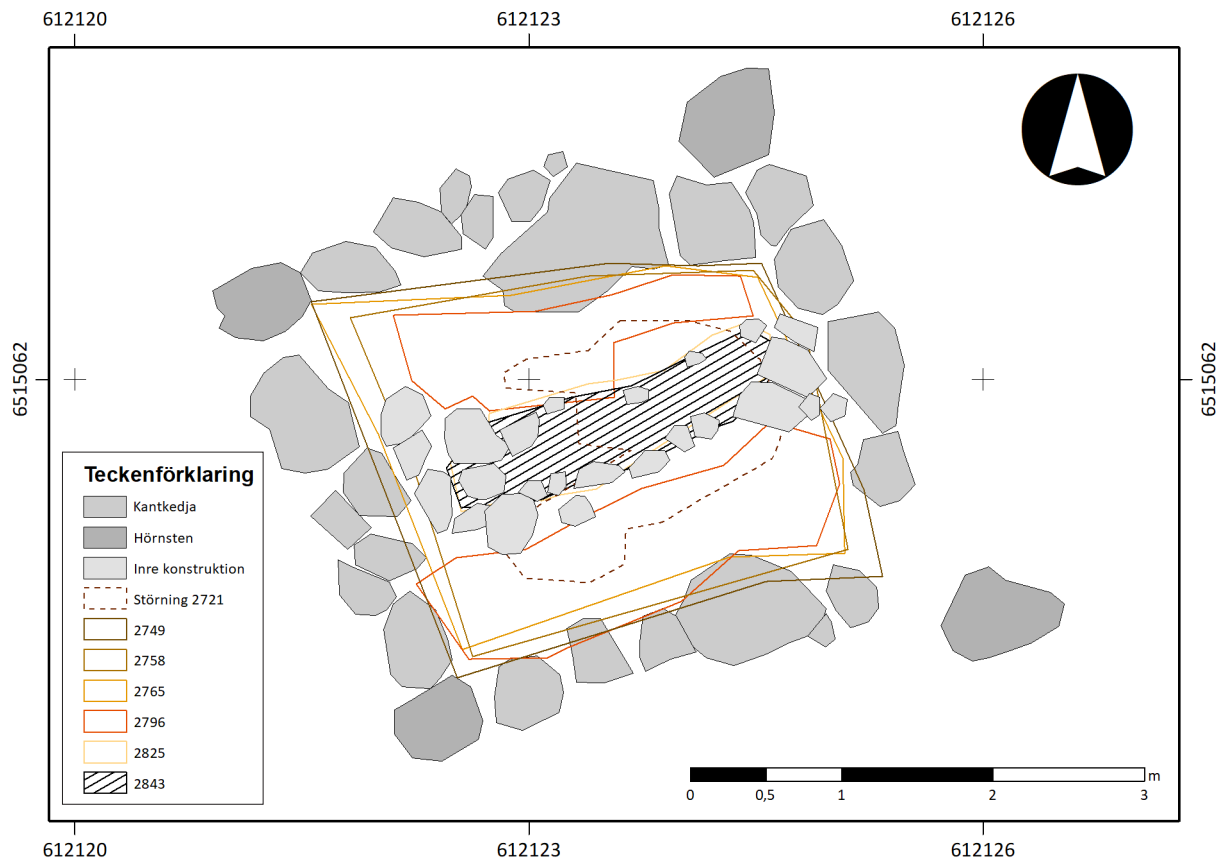
Belägenhet: N 6515062,814 E 612121,381 Z 20,34

Beskrivning: Före avtorvning syntes lämningen som en välvd fyrkantig övertorvad förhöjning med synlig kantkedja och delvis utrasade hörnstenar. Centralt och åt Ö i ytan syntes en något oregelbunden, cirka 0,8x1 meter stor och 0,3 meter djup försänkning. Vegetationsskiktet var cirka 0,15 meter tjockt och efter avtorvning framträdde en vällagd kantkedja av 0,3-1 meter stora rundade och spräckta stenar. Hörnstenarna var cirka 0,5-0,7 meter stora och tre av dem hade fallit medan den i SV stod kvar på plats men med avslagen topp.

Innanför kantkedjan utgjordes fyllningen av flera lager och försänkningen visade sig vara en störning efter ett träd med en stor rot som sträckte sig åt SV (2721). Det översta lagret var 0,1-0,3 meter tjockt och utgjordes av brungrå sandig morän (2749). Därunder fanns ett cirka 0,1-0,15 meter tjockt ljusgult lager av grusig sandig morän med inslag av 0,05-0,10 meter stora stenar (2758). Under det framkom ett 0,1-0,2 meter tjockt ljusgult lager av siltig sand som blev grövre och grusigare mot botten (2765). Här framträdde störningen (2721) tydligt som en oregelbunden, cirka 2x1,3 meter stor, brun mörkfärgning, vilken slutligen uppgick till ett djup om 0,6 meter.

På den här nivån skymtade ett tiotal 0,2-0,3 meter stora stenar i ett stråk tvärs över graven i ÖNÖ-VSV riktning. Stenarna syntes tydligast i VSV. På ömse sidor om stenstråket och störningen (2721) låg lagret på brun/brungrå humös silt med inslag av enstaka kolbitar och sot (2796), vilket tolkades som en eventuell ursprunglig markyta. I anslutning till stenarna utgjordes jordarten av ett cirka 0,10 m tjockt lager av gul morän över en yta om cirka 0,5x2 meter (2825). Under det fanns ett i stort sett heltäckande lager av brun silt (delvis påverkat av störningen 2721). När lagret undersöktes (2843) framträdde en tydlig stenskoning som omgav en cirka 2x0,4 meter stor och 0,4-0,5 meter djup nedgrävning. Kantstenarna längs med den S långsidan var 0,2-0,3 meter stora och vällagda, medan endast återstod ett fåtal längs med den N kanten av nedgrävningen. Kortsidorna var uppbyggda av större stenar, cirka 0,4-0,5 meter stora. I VSV var gavelstenarna vällagda och ramade in en rund 0,3 meter stor sten som låg i botten, likt en kudde. Undergrunden utgjordes av gulröd grusig morän.

Datering: Inget prov för ¹⁴C-analys samlades in från någon säker stratigrafisk kontext. Frånvaron av fynd/föremål och stenkistans placering i ungefär öst-västlig riktning talar generellt för att det rör sig om *en tidigkristen begravning från sen vikingatid/tidig medeltid.*

Planritning och lodfoto A6. Skala 1:50.

A12, Rund stensättning, Grusmantel, Kärnröse

Storlek: ca 4 x 4 m st och 0,35 m h

Inre gravskick: Brandlager

Belägenhet: N 6515053,796 E 612134,755 Z 20,32

Beskrivning: Före avtorvning syntes lämningen som en välvd rund övertorvad förhöjning. Vegetationsskiktet var ungefär 0,05-0,10 meter och därunder framkom en cirka 0,10 meter tjock jordmantel av grusig stenig grågul morän med enstaka synliga stenar, cirka 0,10-0,20 meter stora (2880). Vid borttagandet av morängruset framträdde en avgränsad stenpackning, cirka 2x2 meter stor och 0,20 meter hög, av 0,15-0,30 meter stora rundade stenar (2881). I N och NÖ såg det ut som att det saknades stenar. Här fanns också en störning i form av en stubbe. Stenpackningen var enskiktad och överlagrade ett cirka 0,8x0,9 meter stort och 0,2 meter tjockt brandlager (2890) av svart sotig morän med brända ben, nitar, spikar och fragment av keramik. Vid den osteologiska analysen framkom även ett litet fragment av ett bearbetat ben/horn. Brandlagret låg i flack skålad försänkning. Undergrunden utgjordes av brungul sandig grusig morän.

Möjligen har graven ursprungligen utgjorts av en hög. I det absoluta närområdet har det pågått stenbrytning och miljön ger ett lite stökigt intryck, med stenblock, borrhål etc. Tanken är att den ursprungliga högen omformats, skavts ner för att kanske förbättra framkomligheten till stenbrottet. I gravbeskrivningen från år 1944 uppges höjden på graven vara mellan 0,4 och 0,8 meter och tillsammans med lämningens uppbyggnad (grusmantel & kärnröse) talar det för att så skulle kunna vara fallet.

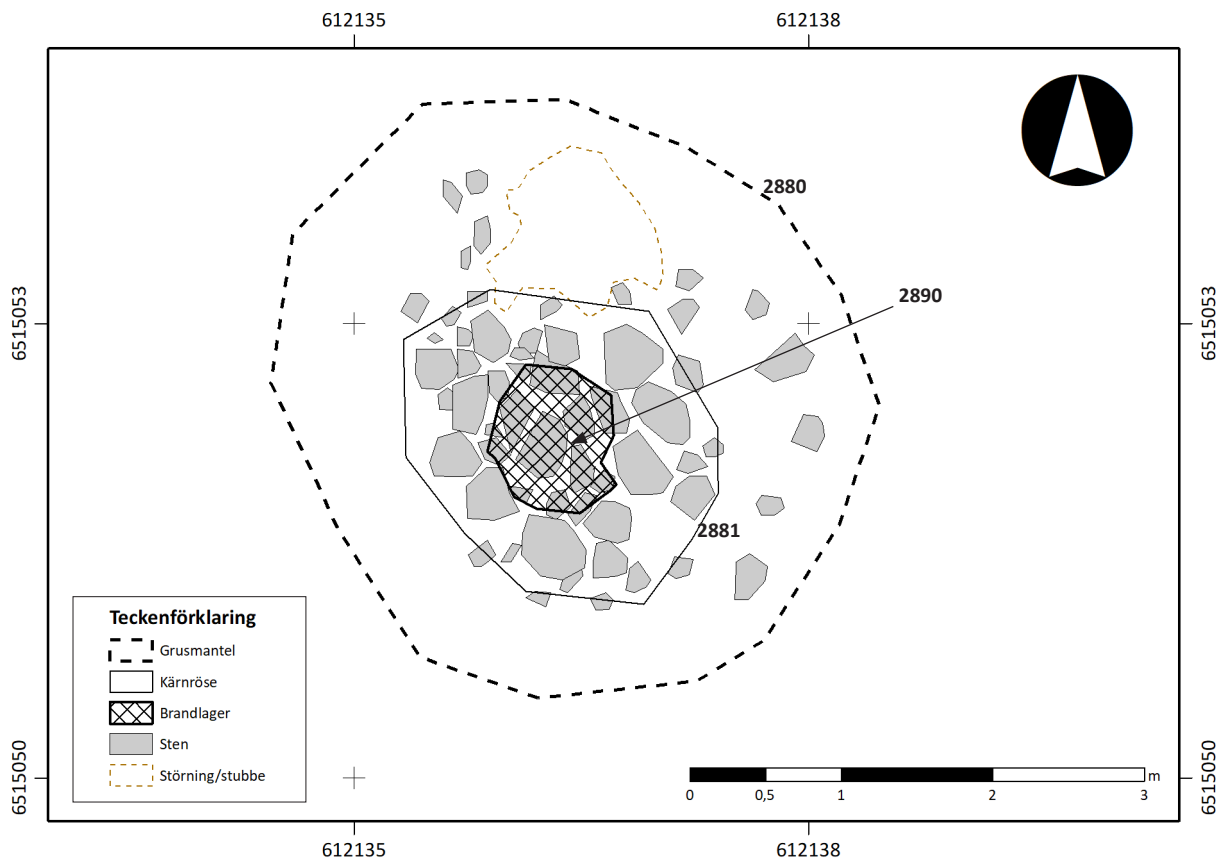
<i>Fynd:</i>	1741	Föremål/ben	1756	Nit/Järn
	1742	Kärl/keramik	1757	Spik/Järn
	1743	Föremål/Järn	1758	Nit/Järn
	1744	Föremål Järn	1759	Nit/Järn
	1745	Spik/Järn	1760	Nit/Järn
	1746	Bricka/Järn	1761	Nit/Järn
	1747	Spik/Järn	1762	Nit/Järn
	1748	Spik/Järn	1763	Nit/Järn
	1749	Nit/Järn	1764	Spik/Järn
	1750	Föremål/Järn	765	Nit/Järn
	1751	Nit/Järn	2890	Brända ben (brandlager)
	1752	Spik/Järn		
	1753	Spik/Järn		
	1754	Spik/Järn		
	1755	Spik/Järn		

Osteologisk analys: Totalvikt (g): 312,19
Människa (g): 238,6
MNI: 1
Ålder: Medelålders vuxen/äldre vuxen (Maturus/Senilis)
Kön: M?
Obestämt (g): 31,4
Djur (g): 42,9
Djurarter: Hund (MNI 1), Får/get (MNI 1), Mellanstort däggdjur

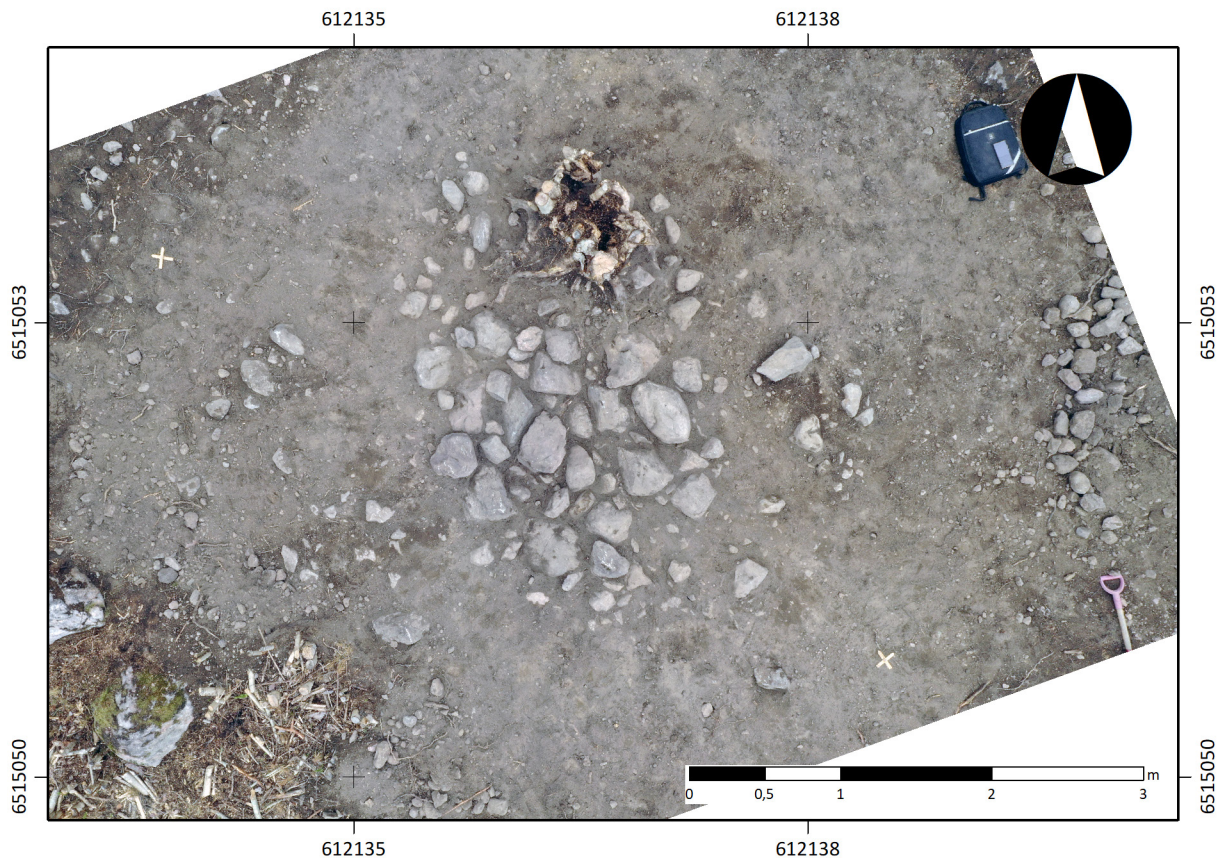
¹⁴C-prov: Ua-89614, bränt ben
Datering: Kalibrerad ålder 2 sigma 95.4%
AD 774 - AD 897 (86.8%)
AD 920 - AD 956 (8.3%)
AD 970 - AD 971 (0.2%)

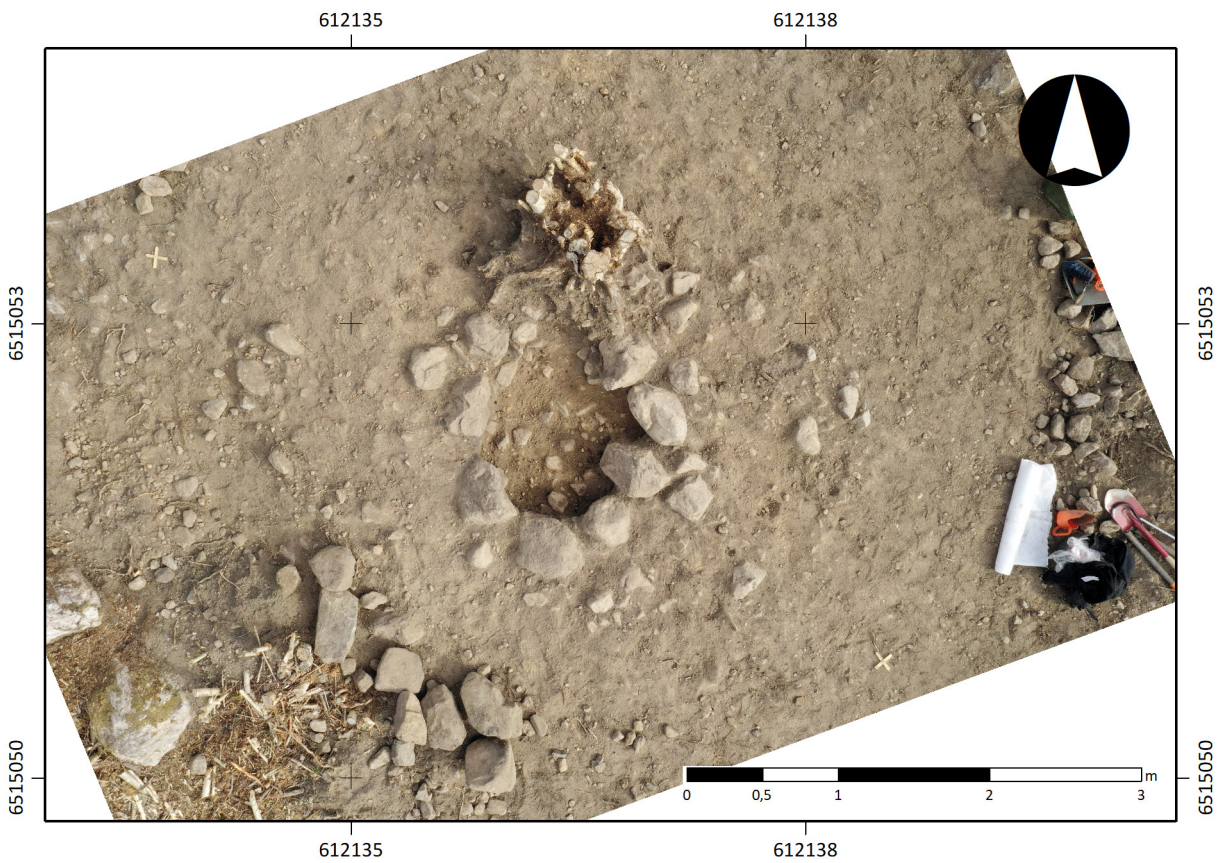
Nitar, spikar och andra järnföremål från brandlagret (A2890) i A12.

Planritning A12. Skala 1:50.

Lodfoto A12. Moränggruset är borttaget och stenpackningen (A2881). Skala 1:50.

Lodfoto A12. Brandlagret A2890 undersökt och borttaget. Skala 1:50.

Bilaga 2, Beskrivning L1984:7109, Fångstgrop

Fångstgrop

Storlek: ca 6 x 6 m

Djup: ca 2 m

Belägenhet: N 6515065,853 E 612130,197 Z 19,54

Beskrivning i Fornreg: Fångstgrop, rund, cirka 6 meter i diameter (N-S) och lite drygt 2 meter djup. Antydning till kvadratisk bottenplan. I gropens sidor och kanter enstaka stenar cirka 0,15–0,40 meter stora. I botten stenar av samma storlek. Omgiven av en vall, cirka 2,5–4 meter bred och 0,3–0,6 meter hög, med inslag av synliga stenar i N delen, cirka 0,3–0,5 meter stora.

Beskrivning undersökning: Undersökningen av lämningen påverkades av att den omgavs av gravar, vilket gjorde att framkomligheten för grävmaskinen fick styra omfattning och lokalisering av schakt. Följden blev en mindre arkeologisk insats för att i möjligaste mån undvika att skada gravfältet inför en framtida arkeologisk undersökning.

Avtorvning för hand av en mindre yta i gropen visade att det låg stenar i botten, men om det rör sig om en lagd stenpackning är fortfarande oklart. Stenmaterialet kan lika gärna ha rasat ner från kanterna av gropen. Här påträffades också skrot/skräp i form av bland annat trådspik, fönsterglas, buteljglas och ölburkar. Genom den Ö delen av vallen som omgav fångstgropen drogs ett 4x1,3 meter stort och 1 meter djupt sökschakt. Syftet var att se hur vallen var uppbyggd och hur den förhöll sig till själva gropen. Den södra väggen av schaktet dokumenterades genom profilritning. Stratigrafin visade att gropen grävts ur åtminstone tre gånger och att det fanns ett par bevarade markhorisonter. Material för ¹⁴C-analys samlades in från skilda stratigrafiska lager och ett från den äldsta markytan skickades för analys. Här var tanken att få en uppfattning om vid vilken tidpunkt gropen grävdes ur första gången, vilket skulle kunna säga något om anläggningstid. Vid närmare eftertanke bedömdes den stratigrafiska kontexten ändå som osäker då det uppstod oklarheter kring vad det egentligen var som daterades och vilken relation datering har till själva anläggandet och brukandet av lämningen.

Bakgrund: Lämningen finns med på en gravfältskarta från år 1944, där den bland annat beskrivs som en rest av en hög med ringformig vall, 0,5-0,8 meter hög och i centrum en grop, cirka 1,8 meter djup (NOT). Vid inventeringen på 1950-talet beskrivs den också som en hög, cirka 10 meter i diameter och 0,7 meter hög, med en 5 meter i diameter stor och 2,5 meter djup mittgrop. Här framgår det även att det kan röra sig om en möjlig vargrop. Revideringsinventeringen 1984 beskriver lämningen som fångstgrop, sannolikt en vargrop, med i stort sätt samma mått som idag. Det finns också en muntlig tradition om att det rör sig om en jordkula, vilken användes som bostad av järnvägsarbetare i samband med att den närliggande TGOJ järnvägen byggdes under sent 1870-tal (KMR).

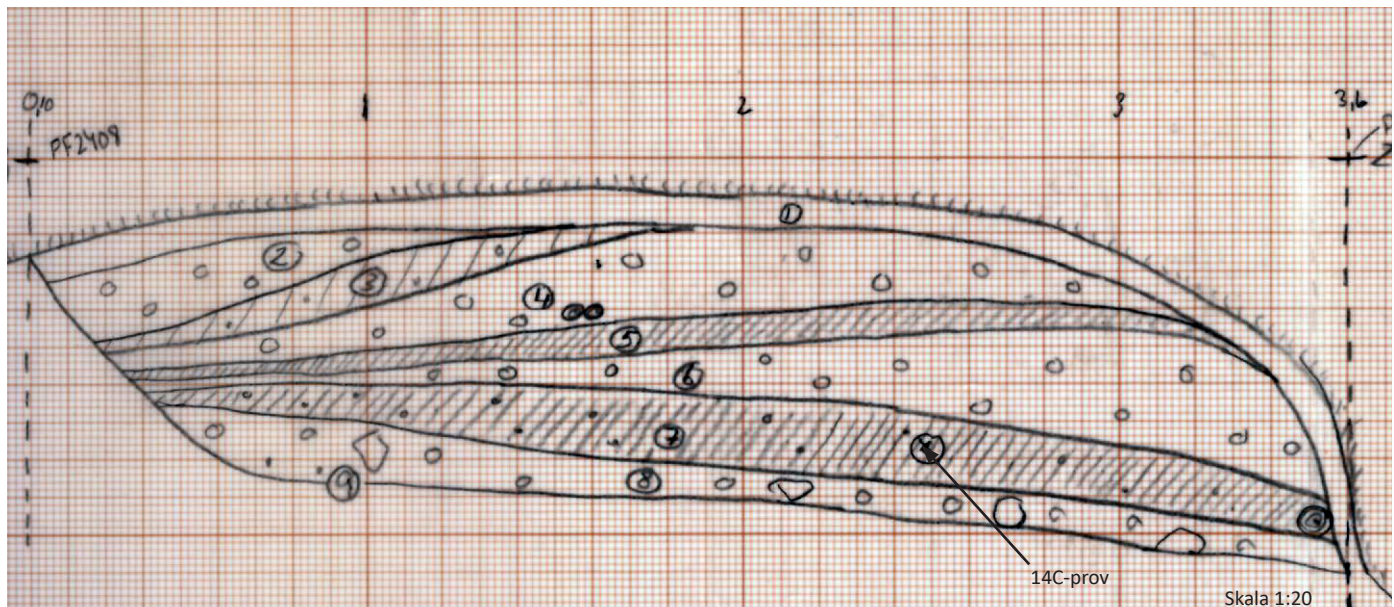
Vedartsanalys: Ek & hassel (prov 2407 från lager 7)

¹⁴C-prov: Ua-89623, träkol från hassel
Datering: Kalibrerad ålder 2 sigma 95.4%
BC 1044 - BC 1032 (2.0%)
BC 1016 - BC 894 (86.6%)
BC 876 - BC 838 (6.7%)

Fångstgropen L1984:7109 före undersökning. Bilden är tagen från V. Foto: Ingeborg Svensson 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

Profil mot SSV, schakt 1843 genom vallen i fångstgropen

1. Förna. Dagens markyta.
2. Grågul grusig morän. Lager från tömning av grop.
3. Brungul humös siltig morän. Troligen tredje markytan.
4. Grågul grusig morän. Lager från tömning/rensning av grop
5. Brungrå siltig morän. Andra markytan.
6. Brungul grusig morän. Lager från grävning av grop.
7. Brungrå siltig morän med inslag av kolfragment. Äldsta markytan.
8. Grågul grusig stenig morän (undergrund).
9. Schaktbotten.

Bilaga 3, Beskrivning undersökt grophus L2020:5670

A518, Grophus. Lager, stolphål, härd, nedgrävningar

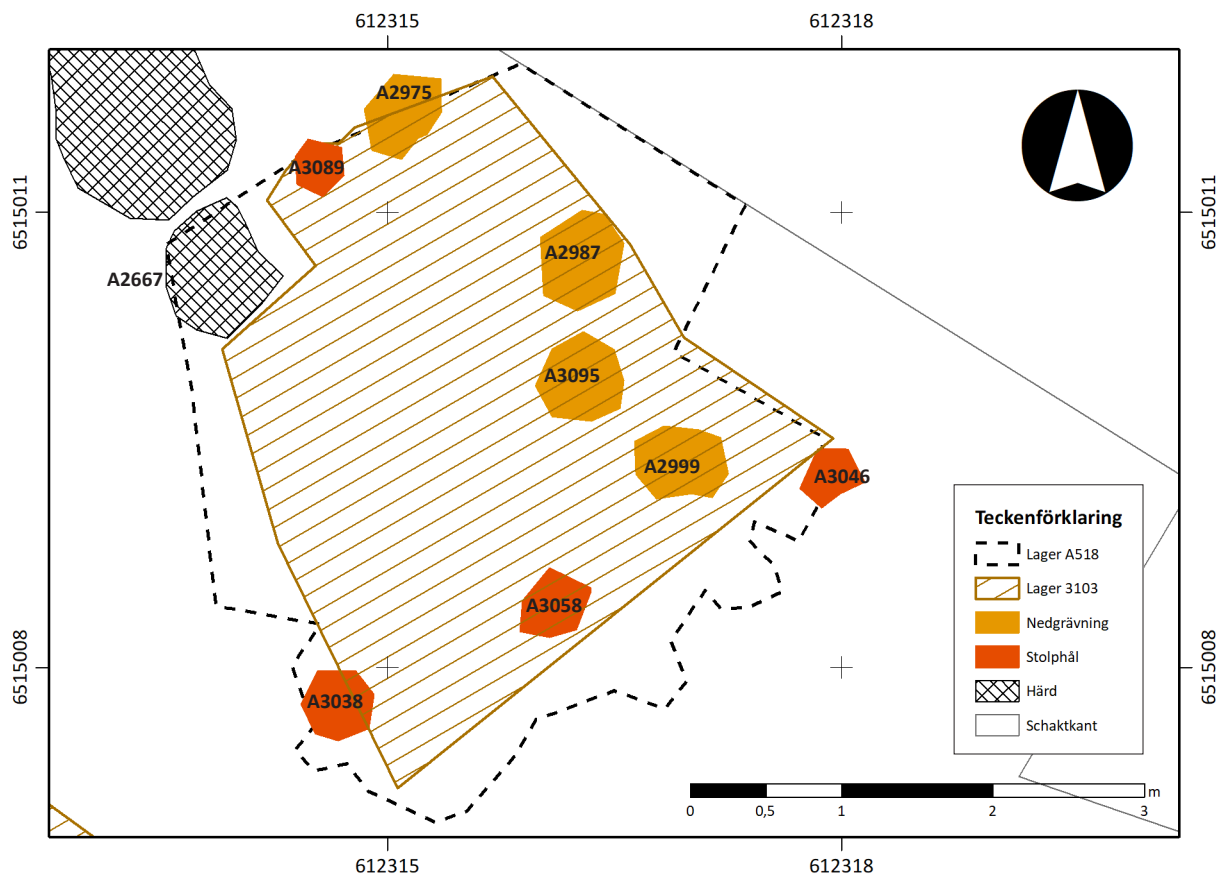
Storlek: ca 4 x 3,5 m

Djup: ca 0,30 m

Belägenhet: N 6515008,972 E 612313,778 Z 9,82

Beskrivning: Vid bortschaktning av matjorden/ploggången noterades redan på ett djup om cirka 0,15-0,20 meter en färgskiftning mot mer svartgrå något humös silt med inslag av skörbränd/skärvig sten, kol/sot och obrända djurben. För att kunna avgränsa lagret i plan schaktades de ned till nivå med den omgivande undergrunden av grågul lera, varvid det framstod som en väl avgränsad cirka 4x4 meter stor firsidig mörkfärgning (A518). Vid rensning av lagret framkom fragment av bränd lera och obrända djurben. Det visade sig också att en mindre del av lagret fortsatte utanför schaktet mot NÖ och gränsen för markanspråket. I det SÖ hörnet noterades en samling av stenar, cirka 0,10-0,20 meter stora. Lagret var mellan 0,10 och 0,15 meter tjockt och tolkades som ett raseringslager. Därunder framkom ytterligare ett lager (A3103) av mörkt grå hårdpackad humös silt med enstaka obrända och brända ben, fragment av bränd lera, kolpartiklar och smulig skörbränd sten. Lagret var 0,05-0,15 meter tjockt och tjockast i NV hörnet, där det framkom en cirka 0,8x0,8 meter stor koncentration skörbränd sten med inslag av kol vilket tolkades som en hörnhärd (A2967). Längs med den S kortsidan noterades förekomster av stenar, cirka 0,10-0,15 meter stora stenar (väggeffekt?). Lagret bedömdes som ett brukningslager på lergolv. Under och i den östra delen av lagret framkom fyra nedgrävningar (A2975, A2987, A2999, & A3095), vilka tolkades som förrådsgröpar. Längs med den S kortsidan fanns tre stolphål, ett i respektive hörn (A3038 & A3046) och ett på mitten (A3058). Ytterligare ett stolphål framkom på mitten av den N kortsidan (A3089). Lagret vilade på grågul lera (undergrunden). Då den försänkta golvnivån var som djupast i N pekar det mot att byggnaden varit ingrävd i den flacka sluttningen. Taket bör dels ha hållits upp av stolpar, dels vilat mot marken.

Geologisk iakttagelse: Vid slutavbaningen grävdes ett djupschakt genom lämningen, varvid det noterades att den horiontellt liggande varviga leran inom ett begränsat parti stod vertikalt, vilket betyder att det skett ett naturligt skred eller liknande på platsen. Intill fanns även inbäddade tunna stråk av mörk jord med organiskt innehåll som delvis stod upp alternativt skar varven, vilket styrker tolkningen. Skredet bör ha skett innan huset uppfördes.

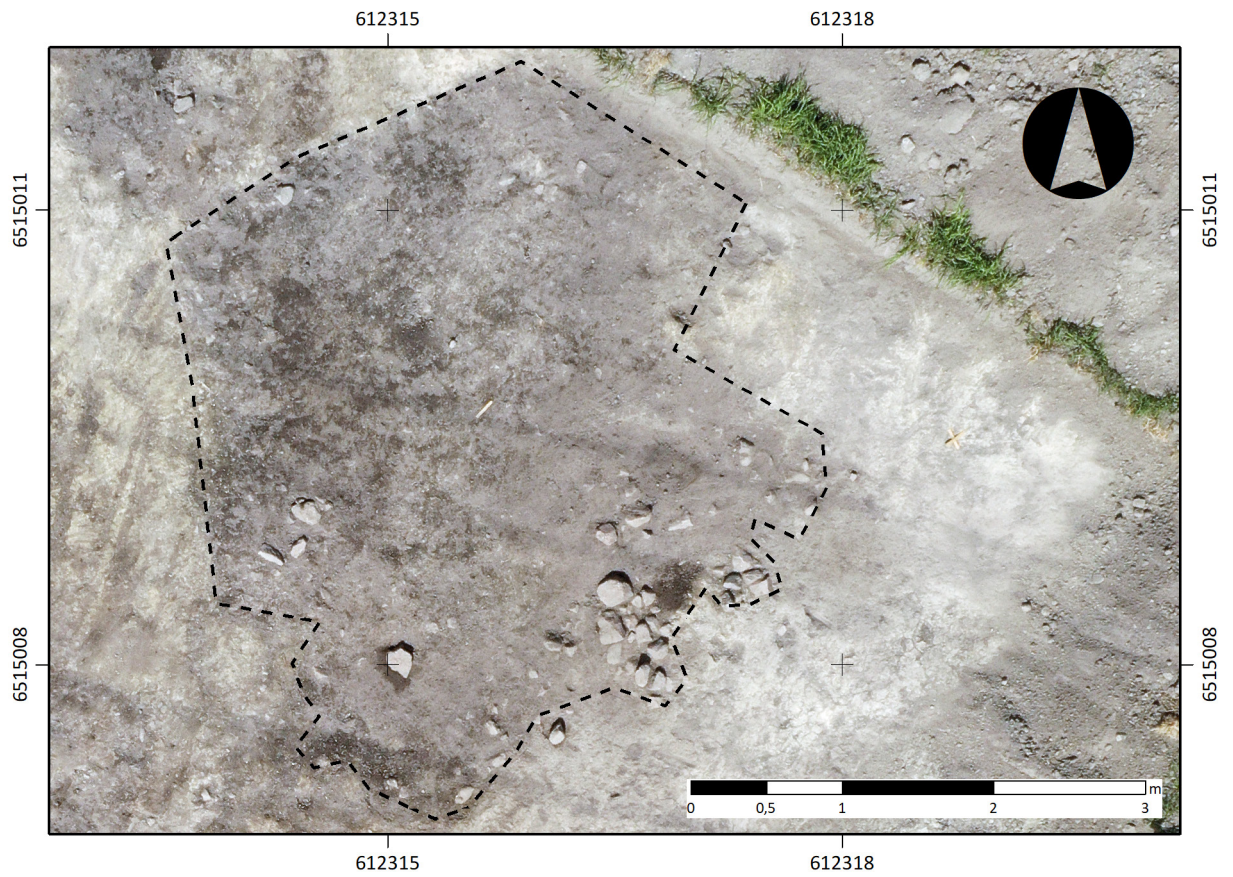
Planritning grophus A518. Skala 1:50.

<i>Ingående kontexter:</i>	A518 Lager	(se ovan)
	A3103 Lager	(se ovan)
	A2967 Hård	Ca 0,7x0,8 m st och 0,35 m dj. Rundat rektangulär form i plan. Fyllning av mörkgrå silt med kolfragment samt rikligt med skörbränd sten, 0,07-0,15 m st. I Öa kant en vägg/balk av lera, ca 0,5 m l, 0,2 m br och 0,25 m h. Lätt skålad botten. Nedgräv i grågul lera.
	A2975, Nedgrävning	Ca 0,4x0,6 m st och 0,30 m dj. Ovalformad i plan och fyllning av mörkgrå humös silt och inslag av skörbränd sten. Fynd av enstaka obränt ben. Raka kanter och närmast plan botten. Nedgrävd i grågul lera.
	A2987, Nedgrävning	Ca 0,5x0,6 m st och 0,20 m dj. Ovalformad i plan och fyllning av mörkgrå humös silt och inslag av skörbränd sten. Fynd av enstaka obränt ben. Raka kanter och närmast plan botten. Nedgrävd i grågul lera.
	A2999 Nedgrävning	Ca 0,5x0,6 m st och 0,2 m dj. Ovalformad i plan och fyllning av mörkbrun humös silt. Fynd av enstaka brända ben. Skålad botten. Nedgrävd i grågul lera.
	A3095, Nedgrävning	Ca 0,6x0,6 m st och 0,15 m dj. Oval form i plan. Fyllning av mörkgrå humös silt med inslag av skörbränd sten. Raka kanter och närmast plan botten. Nedgrävd i grågul lera.
	A3038, Stolphål stenskott	Ca 0,5x0,5 m st och 0,30 m dj. Rund form i plan med synliga stenar i ytan, ca 0,10 m st. Fyllning av svartgrå något sotig humös silt. Lutande sidor och närmast spetsig botten. Stolpen ca 0,30 m i diam. Nedgrävd i grågul silt.
	A3046, Stolphål stenskott	Ca 0,3x0,4 m st och 0,3 m dj. Oval form i plan med synliga stenar i ytan, ca 0,10-0,15 m st. Några skörbrända. Fyllning av svartgrå något sotig humös silt. Lutande sidor och närmast spetsig botten. Stolpen ca 0,30 m i diam. Nedgrävd i grågul silt.
	A3058, Stolphål	Ca 0,4x0,5 m st och 0,20 m dj. Oval form i plan. Fyllning av svartgrå humös silt. Skålad form. Stolpen ca 0,40 m i diam. Nedgrävd i grågul silt.
A3089, Stolphål	Ca 0,4x0,4 m st och 0,20 m dj. Rund form i plan. Fyllning av gråsvart humös silt. Skålad form i botten. Stolpen ca 0,30 m i diam. Nedgrävd i grågul silt.	

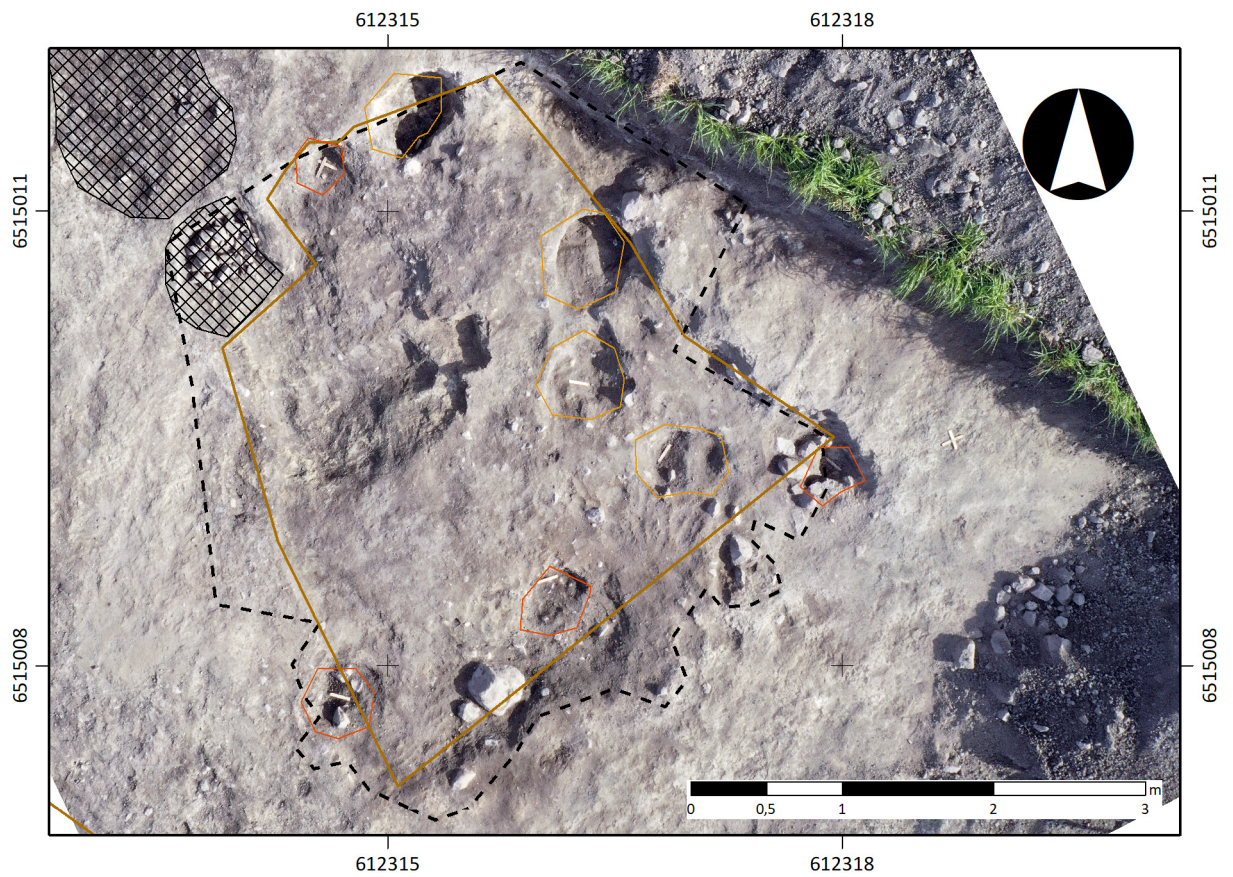
Osteologisk analys: Benmaterialet som påträffades i de ingående kontexterna i gropus A518 omfattar nötkreatur, häst, idisslare, stor idisslare, stort däggdjur, mellanstort däggdjur och däggdjur.

Vedartsanalys: A2967/Prov 3066 Tall
A3038/Prov 3045 Tall

<i>¹⁴C-prov:</i>	Ua-89793, tall (A3038, Stolphål)	Ua-89794, tall (A2967, Hård)
<i>Datering:</i>	Kalibrerad ålder 2 sigma 95.4% AD 1033 - AD 1177 (92.8%) AD 1193 - AD 1201 (2.3%)	Kalibrerad ålder 2 sigma 95.4% AD 1044 - AD 1085 (23.2%) AD 1093 - AD 1105 (2.9%) AD 1119 - AD 1221 (69.2%)

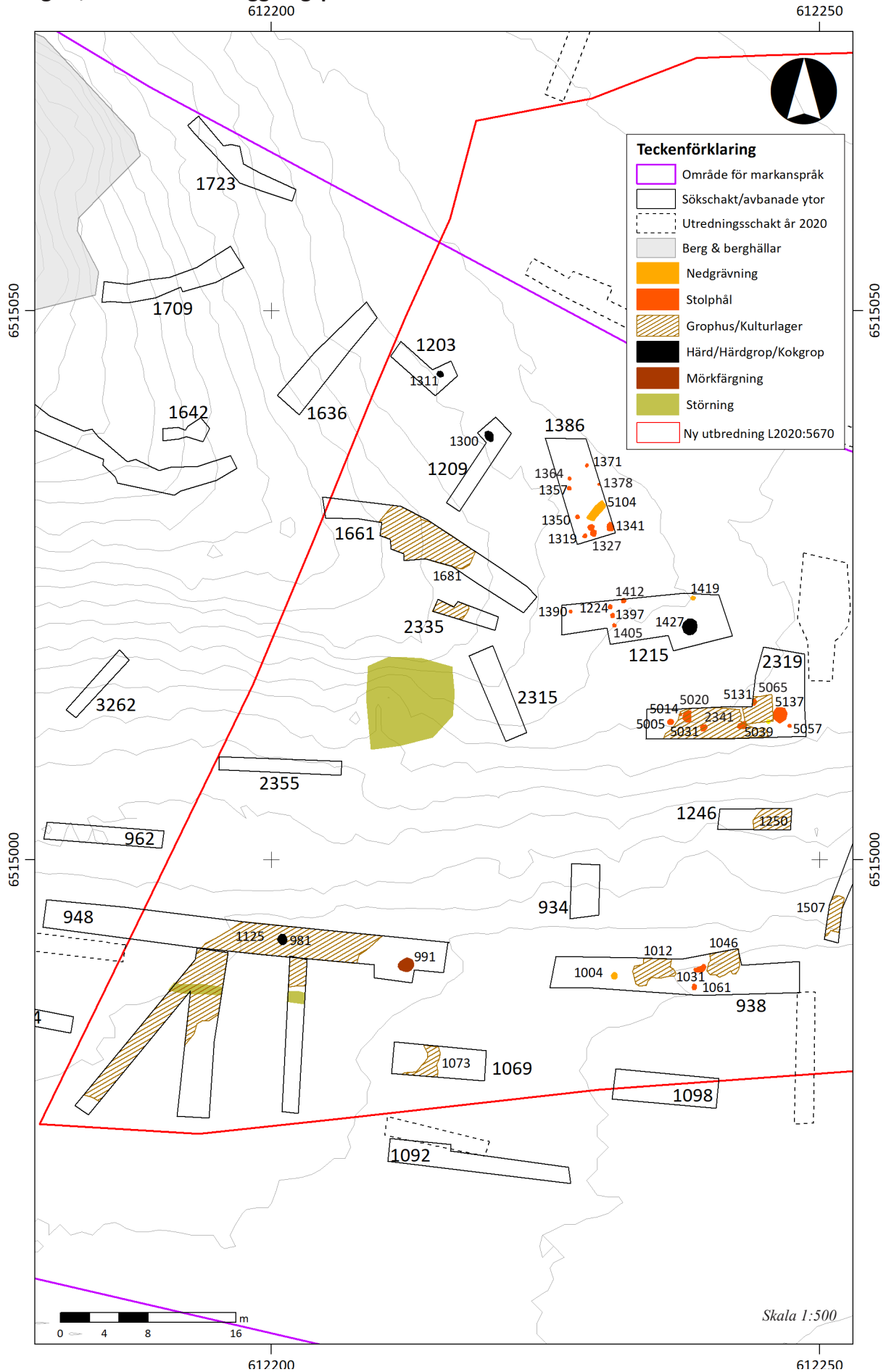

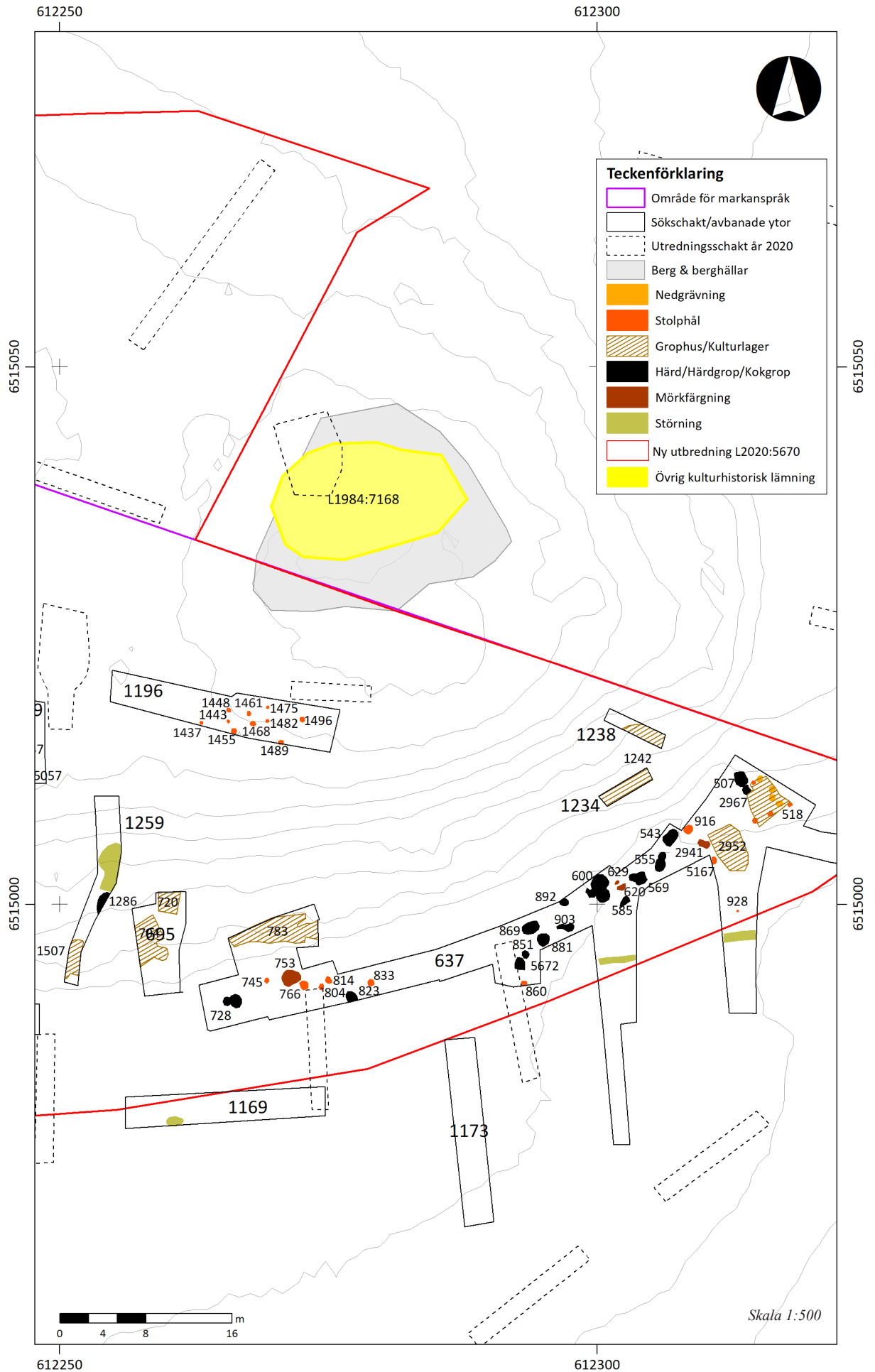
Lodfoto grophus, A518 framrensat. Skala 1:50.

Lodfoto grophus, A518 med samtliga ingående kontexter undersökta och borttagna. Skala 1:50.

Bilaga 4, Schakt- och anläggningsplan L2020:5670

Bilaga 5, Anläggningsbeskrivningar & profilritning L2020:5670

Anl	Anläggningstyp	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning	Notering
507	Härd	1,4x1,2	0,2	Gråsvart väl avgränsad rundad form med sot och skörbränd sten i ytan. Fyllning av sot och ställvisa kolfragment, rikligt med skärviga och skörbrända stenar. Skålad något ojämn botten. Vilar på lera med stråk av sand (undergrund). Belägen intill, strax NV om gropus A518.	Undersökt till sin helhet. Fynd av Östersjökeramik Osteologisk analys: Stor idisslare. ¹⁴ C-prov: Ua-Ua-89621
518	Gropus/Lager	ca 4x3,5	0,2-0,3	Se separat beskrivning, bilaga 3	Undersökt till sin helhet.
543	Härd	1,7x0,9		Gråsvart väl avgränsad rundat rektangulär mörkfärgning med kol, sot och skörbränd sten i ytan. Förmodad härd.	Ej undersökt
555	Kokgrop	1,8x0,7-0,9	0,2-0,25	Väl avgränsad åttaformad (två cirklar som satt ihop) gråsvart mörkfärgning med inslag av skärvig/skörbränd sten i ytan, 0,05-0,25 m st. Fyllningen bestod av mörkbrun lera med ett begränsat inslag av skärviga och skörbrända stenar, ca 0,05-0,1 m st. Begränsade mängder sot och enstaka kolfragment. I båda nedgrävningarna påträffades obrända djurben. Båda groparna var utfomade med lutande sidor och rundade bottnar. Med ledning av djurbenen och nedgrävningarnas karaktär bedöms lämningen som en kokgrop.	Undersökt till sin helhet. Osteologisk analys: Svin
569	Härd	1,3x0,9		Väl avgränsad gråsvart mörkfärgning med enstaka skörbrända stenar i ytan. Förmodad härd.	Ej undersökt
585	Härd	1x0,60		Svartgrå något flammig regelbunden mörkfärgning. Förmodad härd.	Ej undersökt
600	Kokgrop	2,5x1,2-1,7	0,40	Väl avgränsad rundad treflikig gråbrun mörkfärgning med enstaka fragment bränd lera i ytan. Vid undersökning blev den åttaformad (två cirklar som satt ihop). I S var nedgrävningen ca 1,1 m stor med rund form i plan och med brant sluttande sidor med en skålad botten. Fyllningen bestod av gråbrun humös silt med inslag av bränd lera, både skörbränd och rundad sten samt rikligt med relativt stora obrända ben. I N var nedgrävningen ca 1,5x2 m st med rundad form i plan och en skålad form i profil. Fyllningen bestod av brungrå humös silt med skörbränd sten, bränd lera fragment av brända/obrända ben. Fyllningen i groparna var likartad och förutom den mörka silten fanns även begränsade mängder sot och enstaka kolfragment. I fyllningen förekom även stråk av vit lera vilket visar att anläggningarna grävts om/tömts på innehåll ett antal gånger. Med ledning av djurben och nedgrävningarnas karaktär bedöms lämningen som en kokgrop.	Undersökt till sin helhet Fynd av keramik, ett järnföremål. Osteologisk analys: Nöt, häst, får/get, får, räv, stort däggdjur, mellanstort däggdjur, däggdjur. ¹⁴ C-prov: Ua-89620
620	Mörkfärgning	0,5x0,9		Svartgrå något ovalformad väl avgränsad mörkfärgning.	Ej undersökt
629	Mörkfärgning	0,3x0,4		Svartgrå rundad väl avgränsad mörkfärgning.	Ej undersökt
704	Gropus/Lager	4x2,5	0,2	Svart till svartgrå väl avgränsad rektangulär mörkfärgning i anslutning till schaktkant. Vid rensning noterades skörbränd sten, sot/kol och enstaka obrända djurben (ej tillvaratagna).	Ej undersökt Ej avgränsat till sin helhet

Anl	Anläggningstyp	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning	Notering
forts. 704				I ytan syntes ett tiotal stenar, ca 0,20 m st. I SÖ hörnet syntes en rundad koncentration av skörbränd/skärvig sten, ca 0,8-1,4 m st, vilket skulle kunna vara en möjlig härd. Lagret bedömdes genom sondstick vara 0,20 m tj.	
720	Grophus/Lager	2x2	0,2	Svart till svartgrå väl avgränsad kvadratisk mörkfärgning i anslutning till schaktkant. Jordarten utgjordes av sotig sandig morän med inslag av skörbränd sten, ca 0,05-0,1 m st. Vid rensning framkom enstaka obrända ben samt ett vävtyngdsfragment. Möjlig tendens till härdanläggning i form av en stensamling i NÖ. Lagret bedömdes genom sondstick vara 0,20 m tj.	Ej undersökt Ej avgränsat till sin helhet Fynd av vävtyngd, bryne Osteologisk analys: Häst, får/get, stor idisslare, däggdjur
728	Kokgrop	1,7x0,8-1,25	0,25-0,4	Väl avgränsad åttaformad (två cirklar som sitter ihop) gråsvart mörkfärgning med inslag av skärvig/skörbränd sten i ytan, 0,05-0,10 m st. Fyllningen i båda nedgrävningarna var likartad och bestod av mörkbrun siltig lera med ett begränsat inslag av skärviga och skörbrända stenar, ca 0,05x0,1 m st. Begränsade mängder sot, enstaka kolfragment. I fyllningen förekom stråk av vit lera vilket visar att anläggningen grävts om/tömts på innehåll åtminstone en gång, ev flera. I båda nedgrävningarna påträffades obrända djurben. Båda groparna var utfomade med lutande sidor och rundade bottnar. Med ledning av djurben och nedgrävningarnas karaktär bedömdes lämningensom en kokgrop.	Undersökt till sin helhet Osteologisk analys: Nöt, svin, häst, mellanstort däggdjur, däggdjur
745	Stolphål	0,3x0,3		Väl avgränsad rundad gråsvart mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt
753	Mörkfärgning	1,4x1,2		Väl avgränsad rundad gråsvart mörkfärgning med stenar, delvis skörbrända i ytan, ca 0,10 m st.	Ej undersökt
766	Stolphål	0,7x0,7		Väl avgränsad gråsvart mörkfärgning med stenar, delvis skörbrända i ytan, ca 0,10 m st. Förmodat stolphål.	Ej undersökt
783	Kulturlager	8x3	0,10	Gråsvart något humös stenig/grusig silt direkt under matjorden. Innehåller skärvig/skörbränd sten, inslag av kol/sot, bränd lera och obrända djurben.	Delundersökt genom rutgrävning, R3261 Ej avgränsat till sin helhet Osteologisk analys: Nöt, svin, häst, får/get, stort däggdjur, mellanstort däggdjur, däggdjur.
804	Stolphål	0,6x0,45		Väl avgränsad rund gråsvart mörkfärgning med ett par stenar i ytan, ca 0,10-0,15 m. Förmodat stolphål.	Ej undersökt.
814	Stolphål	0,5x0,5		Väl avgränsad rund gråsvart mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt
823	Härd	1x1		Gråsvart väl avgränsad rundat rektangulär mörkfärgning med inslag av sten i ytan, ca 0,10-0,20 m st. Förmodad härd.	Ej undersökt. Går in i schaktkant.
833	Stolphål	0,6x0,6		Väl avgränsad gråsvart mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt.

Anl	Anläggningstyp	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning	Notering
851	Härd	0,7x0,6		Väl avgränsad rundad gråsvart mörkfärgning med skörbränd/skärvig sten i ytan. Förmodad härd.	Ej undersökt
860	Stolphål	0,5x0,5		Väl avgränsad rund gråsvart mörkfärgning med en synlig sten i ytan, ca 0,15 m st. Förmodat stolphål.	Ej undersökt. Går in i schaktkant.
869	Härd	1,6x1,1		Gråsvart väl avgränsad rundat rektangulär mörkfärgning med kol, sot och skörbränd sten i ytan. Förmodad härd.	Ej undersökt.
881	Härd	1x1		Väl avgränsad rundad gråsvart mörkfärgning med skörbränd/skärvig sten i ytan. Förmodad härd.	Ej undersökt. Ej undersökt.
892	Härd	0,8x0,7		Väl avgränsad gråsvart mörkfärgning. Förmodad härd.	Ej undersökt. Går in i schaktkant.
903	Härd	1x0,80		Väl avgränsad gråsvart mörkfärgning. Förmodad härd.	Ej undersökt.
916	Stolphål, stenscott	0,7x0,7		Väl avgränsad gråsvart rundad mörkfärgning med synliga stenar i ytan, ca 0,25-0,30 m st. Förmodat stolphål.	Ej undersökt.
928	Stolphål	0,15x0,15		Rund gråsvart mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt.
981	Härd	0,8x0,8	0,1	Rund väl avgränsad svart sotig och kolrik mörkfärgning med rikligt med skärvig/skörbränd sten i ytan, ca 0,05-0,15 m st. Flack form i profil. Fyllning av skörbränd /skärvig sten tillsammans med humös svartgrå silt och relativt rikligt med kol/sot. Nedgrävd i kulturlager A1125, som vilar på gulvit siltig lera.	Undersökt till sin helhet. ¹⁴ C-prov: Ua-89622
991	Mörkfärgning	0,95x0,8		Oval svartgrå mörkfärgning med stenar i ytan, ca 0,10-0,20 m st. Intill kulturlager A1125.	Ej undersökt.
1004	Nedgrävning	0,6x0,5	0,15	Rundad svartgrå mörkfärgning. Fyllning av sotig brunsvart siltig lera, samt fem kantiga stenar, ca 0,05-0,10 m st. Flack, lutande botten. Funktion oklar, möjligen en mindre kokgrop som tömts på innehåll. Nedgrävd i grå siltig lera (undergrund).	Undersökt till sin helhet.
1012	Grophus/Lager	4x2	0,2	Väl avgränsat gråsvart lager av något humös grusig silt. I ytan syntes ställvisa koncentrationer av skörbränd sten. Omgivet av vit lera. Genom sondstick bedömdes lagret vara cirka 0,20 m tj.	Ej undersökt. Ej avgränsat till sin helhet
1031	Stolphål, stenscott	0,6x0,4		Oval svartgrå mörkfärgning med stenar i ytan, ca 0,10-0,20 m st. Förmodat stolphål.	Ej undersökt
1046	Grophus/Lager	2x2,8	0,2	Väl avgränsat rundat rektangulärt lager av brungrå lerig silt med inslag av obrända djurben, bränd lera och skärvig/skörbränd sten. Synliga stenar i ytan, ca 0,15-0,20 m st. Omgivet av vit lera. Genom sondstick bedömdes lagret vara cirka 0,20 m tj.	Ej undersökt Ej avgränsat till sin helhet
1061	Stolphål	0,45x0,4		Rund svartgrå mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt
1073	Kulturlager	0,9x3		Bågformat flammigt något diffust gråsvart lager av lera med spridda mindre stenar i ytan, ca 0,05-0,10 m st.	Ej undersökt

Anl	Anläggningstyp	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning	Notering
1125	Kulturlager	22x13	0,05-0,2	Väl avgränsat rektangulärt stort svartgrått lager av lerig silt med inslag av kol/sot och skärvig/skörbränd sten. Ställvis synliga stenar i ytan, ca 0,15-0,30 m st.	Delundersökt genom rutgrävning R5175, 5176 & 5177. Ej avgränsat till sin helhet Osteologisk analys: Liten idisslare
1224	Stolphål	0,3x0,3	0,2	Rund väl avgränsad gråsvart mörkfärgning med inslag av sot i ytan. Fyllning av svartgrå sotig silt och rikligt med bränd lera. U-formad profil. Nedgrävd i grågul silt.	Undersökt till sin helhet. Fynd av bränd lera & en kniv av järn. Huskonstruktion
1242	Kulturlager	8x7	0,15-0,4	Svart sotigt skärvestenslager med inslag av bränd lera. Rikligt med skärvig/skörbränd sten, kol och sot.	Delundersökt genom rutgrävning R5119 & 5129. Ej avgränsat till sin helhet Osteologisk analys: Nöt, svin, får/get, stort däggdjur, däggdjur.
1250	Grophus/Lager	2,9x4	0,1	Väl avgränsat brungrått lager av något grusig silt med inslag av kol/sot och bränd lera. Enstaka stenar synliga i ytan, ca 0,20-0,30 m st. Genom sondstick bedömdes lagret vara cirka 0,10 m tj.	Ej undersökt Ej avgränsat till sin helhet Osteologisk analys: Stor idisslare.
1286	Härd	0,8x0,7		Gråsvart rundad mörkfärgning med skörbränd sten, kol och sot i ytan. Förmodad härd.	Ej undersökt. Går in i schaktkant.
1300	Härdgrop	1,1x0,6	0,25	Oval något flammig svartgrå mörkfärgning med skörbränd/skärvig sten i ytan. Fyllning av skörbränd/skärvig sten, ca 0,05-0,15 m st och svartgrå humös silt med rikliga inslag av kol/sot. Lutande sidor och plan botten. Nedgrävd i brungul morän.	Undersökt till sin helhet ¹⁴ C-prov: Ua-89618
1311	Härd	0,55x0,6		Rund svartgrå mörkfärgning med skörbränd/skärvig sten i ytan. Förmodad härd.	Ej undersökt.
1319	Stolphål	0,4x0,4		Rund väl avgränsad brun mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt. Huskonstruktion.
1327	Stolphål, stenskott	0,9x0,4		Stensamling av ca 0,25-0,35 m st stenar omgivna av en brun mörkfärgning. Ser ut som ett omstolpat stolphål i plan.	Ej undersökt. Huskonstruktion
1341	Stolphål, stenskott	0,8x0,5		Stensamling av ca 0,25-0,35 m st stenar omgivna av en brun mörkfärgning.	Ej undersökt Huskonstruktion
1350	Stolphål, stenskott	0,25x0,35	0,15	Rundad brungrå mörkfärgning med mindre stenar i ytan, ca 0,05-0,10 m st. Fyllning av grå något humös fin sand/silt. Lutande sidor, plan botten. Nedgrävd i grågul fin sand/silt.	Undersökt till sin helhet. Huskonstruktion
1357	Stolphål	0,2x0,2		Något flammig rund brun mörkfärgning med en liten sten i ytan, ca 0,05 m st. Förmodat stolphål.	Ej undersökt. Huskonstruktion.
1364	Stolphål	0,24x0,24		Rund brun mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt. Huskonstruktion.
1371	Stolphål	0,35x0,35		Rund brun mörkfärgning med en synlig sten i ytan, ca 0,10 m st. Förmodat stolphål.	Ej undersökt Huskonstruktion

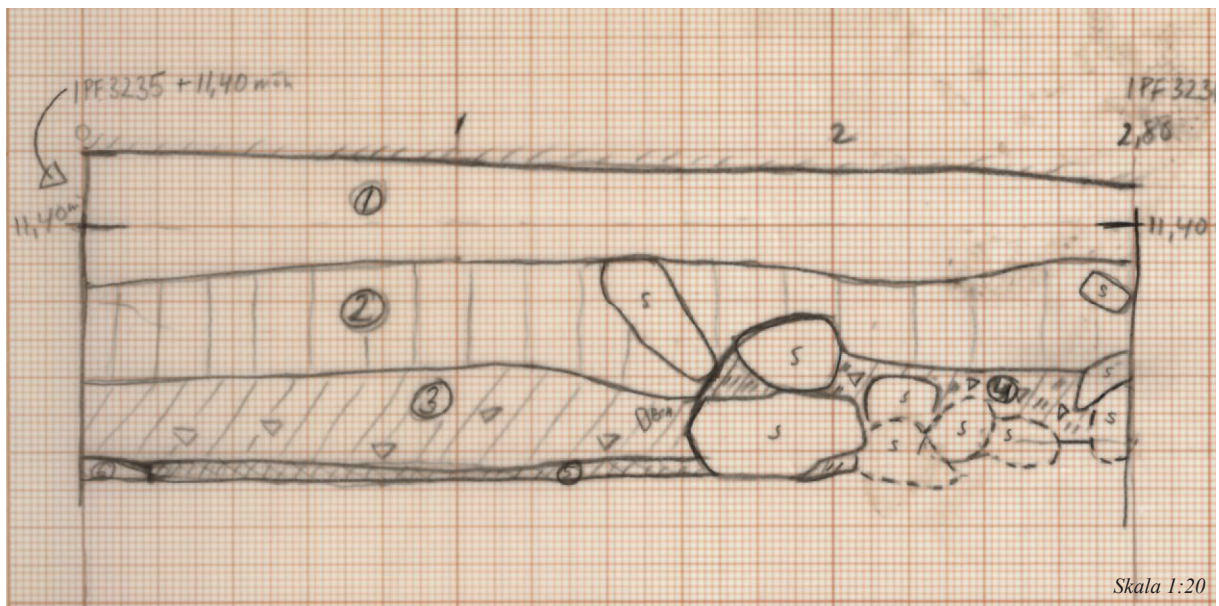
Anl	Anläggningstyp	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning	Notering
1378	Stolphål	0,2x0,2		Rund brun mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt Huskonstruktion
1390	Stolphål	0,6x0,45		Rund brun mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt
1397	Stolphål	0,5x0,3		Oval brun mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt Huskonstruktion
1405	Stolphål, stenskott	0,35x0,3	0,3	Rund brun mörkfärgning med stenar synliga i ytan, ca 0,10 m st. Fyllning av svartgrå något sotig humös silt. Lutande sidor och plan botten. Stolpen ca 0,30 m i diam. Stenarna ca 0,95-0,10 m och eldpåverkade. Nedgrävd i grågul silt.	Undersökt till sin helhet. ¹⁴ C-prov: Ua-89619 Huskonstruktion
1412	Stolphål	0,35x0,35		Rund brun mörkfärgning med stenar synliga i ytan, ca 0,10 m st, delvis skörbrända. Förmodat stolphål.	Ej undersökt Huskonstruktion
1419	Nedgrävning	0,4x0,4	0,12	Rund brun mörkfärgning med stenar synliga i ytan, ca 0,05 m st. Skålformad profil. Fyllning av brungrå något humös silt. Enstaka inslag av kol/sot. Nedgrävd i brungul morän.	Undersökt till sin helhet
1427	Härd	1,2x1,1		Rund svartgrå mörkfärgning med skörbränd/skärvig sten i ytan. Förmodad härd.	Ej undersökt
1437	Stolphål	0,25x0,25		Rund brun mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt.
1443	Stolphål	0,4x0,45		Rund brun mörkfärgning med stenar synliga i ytan, ca 0,05 m st. Förmodat stolphål.	Ej undersökt
1448	Stolphål	0,35x0,35		Rund brun mörkfärgning med stenar synliga i ytan, ca 0,10 m st. Förmodat stolphål.	Ej undersökt.
1455	Stolphål, stenskott	0,4x0,4		Rund gråbrun mörkfärgning med synliga stenar i ytan, ca 0,20-0,30 m st. Förmodat stolphål.	Ej undersökt
1461	Stolphål	0,25x0,25		Rund brun mörkfärgning med stenar synliga i ytan, ca 0,05 m st. Förmodat stolphål.	Ej undersökt
1468	Stolphål	0,6x0,35		Oval brun mörkfärgning med stenar synliga i ytan, ca 0,10 m st. Förmodat stolphål.	Ej undersökt
1475	Stolphål	0,2x0,2		Rund brun mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt.
1482	Stolphål, stenskott	0,3x0,3	0,2	Rund brun mörkfärgning. Fyllning av gråbrun något humös silt. Stenar ca 0,10-0,15 m st. Svagt lutande sidor och plan botten. Nedgrävd i brungul morän.	Undersökt till sin helhet
1489	Stolphål, stenskott	0,4x0,4		Rund gråbrun mörkfärgning med synliga stenar i ytan ca 0,15-0,20 m st. Förmodat stolphål.	Ej undersökt
1496	Stolphål, stenskott	0,7x0,6	0,3	Rund brun mörkfärgning med stenar synliga i ytan, ca 0,10 m st. Fyllning av något humös gråbrun silt med rikliga mängder keramik i NÖ. Två stenskodda stolphål (omstolpning). Det i N ca 0,25 m i diam och det i SV ca 0,20 m i diam. Stenarna, en på högkant, ca 0,19-0,25 m st, och enstaka skörbrända. Svagt lutande sidor och rundad bottnar. Enstaka brända ben. Nedgrävt i gulbrun morän.	Undersökt till sin helhet Fynd av keramik Osteologisk analys:Däggdjur.

Anl	Anläggningstyp	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning	Notering
1507	Grophus/Lager	4x1,4	0,1-0,2	Väl avgränsat lager av svartgrå något humös lerig silt med inslag av bränd lera, djurben & en inmätt enstaka bit slagg. Omgivet av gulvit silt. Genom sondstick bedömdes lagret vara cirka 0,10-0,20 m tj.	Ej undersökt Ej avgränsat till sin helhet
1681	Kulturlager	11x11	0,25	Gråsvart lager med kol, sot och skärvig skörbränd sten. Åt V begränsas lagret av stenar, ca 0,25-0,40 m st. Fortsätter åt Ö nedanför ett större stenblock och övergår sedan i grågul stenig morän. Utslag med metalldetektor som inte togs upp.	Delundersökt genom rutgrävning R5099. Ej avgränsat till sin helhet Rensfynd av keramik, flinta, lerklining.
2341	Kulturlager	3x9,5	0,15-0,25	Gråbrunt humöst lager med rikliga inslag av bränd lera/lerklining och inslag av kol/sot och skörbränd sten. Lagret omges av stenar, ca 0,20-0,35 m st. Rest av syllstensgrund?	Delundersökt genom rutgrävning R3237. Ej avgränsat till sin helhet Osteologisk analys: Nöt Ramverkshus
2941	Mörkfärgning	1x0,6		Gråsvart relativt väl avgränsad ovalformad mörkfärgning med någon enstaka skörbränd stenar i ytan.	Ej undersökt
2952	Grophus/Lager	3x4		Rundad mörkgrått lager med skörbränd sten, bränd lera och obrända ben i ytan med tydlig avgränsning i N, Ö och S. Mer svåravgränsad i V mot A2941. I SÖ en del sten ca 0,15 m st.	Ej undersökt Osteologisk analys: Nöt, stor idisslare
2967	Härd	0,8x0,7	0,25	Ingår i undersökt grophus A518, se separat beskrivning bilaga 3.	Undersökt till sin helhet.
2975	Nedgrävning	0,6x0,4	0,3	Ingår i undersökt grophus A518, se separat beskrivning bilaga 3.	Undersökt till sin helhet
2981	Utgår			Saknade djup och form. Rest av kulturlager (A518)	Undersökt till sin helhet.
2987	Nedgrävning	0,5x0,6	0,2	Ingår i undersökt grophus A518, se separat beskrivning bilaga 3.	Undersökt till sin helhet
2994	Utgår			Saknade djup och form. Rest av kulturlager (A518)	Undersökt till sin helhet.
2999	Nedgrävning	0,6x0,5	0,2	Ingår i undersökt grophus A518, se separat beskrivning bilaga 3.	Undersökt till sin helhet
3003	Utgår			Del av A2999	Undersökt till sin helhet.
3009	Utgår			Saknade djup och form. Rest av kulturlager (A518).	Undersökt till sin helhet.
3015	Utgår			Saknade djup och form. Rest av kulturlager (A518)	Undersökt till sin helhet.
3038	Stolphål, stenskott	0,5x0,5	0,3	Ingår i undersökt grophus A518, se separat beskrivning bilaga 3.	Undersökt till sin helhet.
3046	Stolphål, stenskott	0,3x0,4	0,3	Ingår i undersökt grophus A518, se separat beskrivning bilaga 3.	Undersökt till sin helhet.
3058	Stolphål	0,4x0,5	0,2	Ingår i undersökt grophus A518, se separat beskrivning bilaga 3.	Undersökt till sin helhet
3089	Stolphål	0,4x0,4	0,2	Ingår i undersökt grophus A518, se separat beskrivning bilaga 3.	Undersökt till sin helhet

Anl	Anläggningstyp	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning	Notering
3095	Nedgrävning	0,6x0,6	0,15	Ingår i undersökt grophus A518, se separat beskrivning bilaga 3.	Undersökt till sin helhet
3103	Lager	3x3,6	0,05-0,15	Ingår i undersökt grophus A518, se separat beskrivning bilaga 3.	Undersökt till sin helhet
3117	Utgår	0,35x0,35	0,05-0,08	Stensamling av ca 0,05-0,10 m st stenar. Ingen omgivande mörkfärgning. Diffus. Belägen i kanten av lager A1125. Flack, ingen form, inget djup, oregelbunden botten.	Undersökt till sin helhet
3172	Utgår			Del av A600	Undersökt till sin helhet.
5005	Stolphål, stenskott	0,55x0,5	0,25	Grå rundad mörkfärgning med bränd lera i ytan och enstaka stenar, ca 0,10-0,15 m st. Stolpen ca 0,30x0,30 m i diam, vissa av stenarna skörbrända. Fyllning av något humös brungrå silt med enstaka bitar bränd lera. Lutande sidor rundad botten. Nedgrävd i brungul morän.	Undersökt till sin helhet Ramverkshus
5014	Stolphål	0,2x0,2		Rund gråbrun mörkfärgning. Förmodat stolphål.	Ej undersökt. Ramverkshus
5020	Stolphål, stenskott	0,6x0,8		Stensamling av ca 0,20-0,30 m st stenar i lager A2341. Förmodat stolphål.	Ej undersökt Ramverkshus
5031	Stolphål, stenskott	0,6x0,6		Stensamling av ca 0,20-0,30 m st stenar i lager A2341. Förmodat stolphål.	Ej undersökt Ramverkshus
5039	Stolphål, stenskott	0,6x0,6		Stensamling av ca 0,20-0,30 m st stenar i lager A2341. Förmodat stolphål.	Ej undersökt Ramverkshus
5057	Stolphål	0,3x0,3	0,30	I plan en rund brungrå mörkfärgning. Fyllning av brun sand med inslag av småsten, sot och enstaka kolpartiklar. Ställvis små bitar bränd lera. Raka väggar och plan botten. Nedgrävt i sandig och grusig gul morän (undergrund).	Undersökt till sin helhet. Ramverkshus
5065	Kulturlager	2,7x2,4		Fyrkantigt väl avgränsat brungrått lager av grusig silt med inslag av bränd lera/lerklining. En kvarnsten i S kanten. Enstaka stenar i ytan framför allt i hörn och kanter.	Ej undersökt Ej avgränsat till sin helhet Ramverkshus
5104	Nedgrävning	2,05x0,7	0,13	Väl avgränsad gråbrun rektangulär mörkfärgning med något rundade hörn. Flack form med lutande sidor och plan botten. Fyllning av gråbrun något humös silt. Enstaka stenar. Tydlig avgränsning mot undergrunden (grågul silt), nästan helt rak linje. Talar möjligen för att den är recent.	Undersökt till hälften.
5131	Stolphål, stenskott	0,4x0,4		Stensamling, ca 0,10-0,15 m st, omgiven av brungrå silt. I lager A5065. Förmodat stolphål.	Ej undersökt. Ramverkshus
5137	Stolphål, stenskott	1,3x1,3		Stensamling av ca 0,10-0,50 m st stenar, kantiga och runda, omgiven av brungrå diffus mörkfärgning. Lerklining i ytan. Förmodat stolphål.	Ej undersökt Ramverkshus
5145	Utgår	0,4x0,6	0,2	Oval brun mörkfärgning med stenar synliga i ytan, ca 0,10 m st. Fyllning av gråbrun humös matjord och rundade stenar av blandad storlek. Oregelbunden botten och flacka lutande sidor. Troligen stenlyft.	Undersökt till sin helhet

Anl	Anläggningstyp	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning	Notering
5154	Utgår	-		Svacka fylld med matjord.	Undersökt till sin helhet
5167	Stolphål	0,5x0,5		Rund gråsvart mörkfärgning med enstaka stenar i ytan. Förmodat stolphål.	Ej undersökt. Går in i schaktkant.
5672	Härd	1,3x1		Väl avgränsad rundad gråsvart mörkfärgning med enstaka skörbränd/skärvig sten i ytan. Förmodad härd.	Ej undersökt Ursprungligen registrerad som L2020:5672 vid arkeologisk utredning etapp 2 (Svensson 2020).

Profil mot N, schak 695 & grophus/lager A720

1. Förna av brun humös silt (matjordslager)
2. Brun humös silt, matjordslager
3. Brunrå humös silt med skörbränd sten, enstaka ben, inslag av sot
4. Grå humös silt med skörbränd sten och inslag av kolpartiklar (spis?)
5. A720, Grophus/lager
6. Gulvit siltig sand. Undergrund.

Bilaga 6, Fotobilaga L2020:5670

A783, kulturlager i schakt 637. Bilden är tagen från ÖNÖ. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

A1125, kulturlager i schakt 948. Bilden är tagen från V. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

A1242, kulturlager i schakt 1234. Bilden är tagen från SSV. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

Kokgrop A600, i plan. Bilden är tagen från NV. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

Härd A981 (i kulturlager A1125), i plan. Bilden är tagen från S. Foto: Ingeborg Svensson 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

Stolphål A1350, i plan. Bilden är tagen från S. Foto: Ingeborg Svensson 2025, Sörmlands Arkeologi AB.

Bilaga 7, Fyndlistor

L1984:6583, Gravfält

Fnr	Sakord	Material	Antal	Vikt (g)	Beskrivning	Kontext	Kontext nr	Lnr
1741	Föremål	Ben/horn	1	0,24	Ett 11x7 mm litet bearbetat fragment med en rak linje längs med och mitt på fragmentet.	Grav/brandlager	12	L1984:6583
1742	Kärl	Keramik	97	178,88	Fragmenterade och spjälkade bukbitar magrade med krossad bergart, mellangrov/grov. De utsidor som är bevarade är släta/strukna. Färgen varierar mellan gulgrå, tegelfärgad och brungrå. Storleken är mellan 5 och 30 mm, vanligen 10-20 mm.	Grav/brandlager	12	L1984:6583
1743	Föremål	Järn	8	22,30	Huvud/Brickor	Grav/brandlager	12	L1984:6583
1744	Föremål	Järn	1	3,64	Spik?	Grav/brandlager	12	L1984:6583
1745	Spik	Järn	1	1,88	Skaft	Grav/brandlager	12	L1984:6583
1746	Bricka	Järn	1	6,44		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1747	Spik	Järn	1	6,34	Huvud	Grav/brandlager	12	L1984:6583
1748	Spik	Järn	1	2,58		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1749	Nit	Järn	1	4,44	Del av	Grav/brandlager	12	L1984:6583
1750	Föremål	Järn	1	4,72		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1751	Nit	Järn	1	9,04		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1752	Spik	Järn	1	5,16	Kort med stort huvud	Grav/brandlager	12	L1984:6583
1753	Spik	Järn	1	3,98		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1754	Spik	Järn	1	6,48	Kort med stort huvud	Grav/brandlager	12	L1984:6583
1755	Spik	Järn	1	5,50	Huvud	Grav/brandlager	12	L1984:6583
1756	Nit	Järn	1	6,62		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1757	Spik	Järn	1	7,04		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1758	Nit	Järn	1	7,62		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1759	Nit	Järn	1	7,84		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1760	Nit	Järn	1	11,08		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1761	Nit	Järn	1	8,34		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1762	Nit	Järn	1	7,68		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1763	Nit	Järn	1	8,12		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1764	Spik	Järn	1	3,82		Grav/brandlager	12	L1984:6583

Fnr	Sakord	Material	Antal	Vikt (g)	Beskrivning	Kontext	Kontext nr	Lnr
1765	Nit	Järn	1	7,10		Grav/brandlager	12	L1984:6583
1766	Taggtråd	Järn	1	10,38	Snodd taggtråd, som en ring. Recent.	Schaktfynd	1767	L1984:6583
1892	Spik	Järn	1	11,40		Schaktfynd	1869	L1984:6583
2757	Föremål	Järn	1	11,48	Korroderat	Schaktfynd	1780	L1984:6583
2890	Ben	Brända ben	916	312,90	Se benlista F2890:1-82 (brandlager)	Grav/brandlager	12	L1984:6583

L2020:5670, Boplatsområde

Fnr	Sakord	Material	Antal	Vikt (g)	Beskrivning	Kontext	Kontext nr	Lnr
542	Ben	Ben	1	1,40	Se benlista F542:1	Rensfynd/grophus	518	L2020:5670
543	Ben	Ben	5	5,10	Se benlista F543:1	Nedgrävning/ grophus 518	2987	L2020:5670
544	Ben	Ben	20	4,50	Se benlista F544:1-5	Ruta/kulturlager 1242	R5119	L2020:5670
545	Ben	Ben	45	49,40	Se benlista F545:1-14	Kokgrop	600	L2020:5670
546	Ben	Ben	8	8,30	Se benlista F546:1	Ruta/kulturlager 2341	R3237	L2020:5670
547	Ben	Ben	18	15,20	Se benlista F547:1-3	Ruta/kulturlager 1242	R5120	L2020:5670
548	Ben	Ben	1	8,80	Se benlista F548:1	Stolphål/grophus 518	3038	L2020:5670
549	Ben	Ben	1	4,20	Se benlista F549:1	Nedgrävning/ grophus 518	2975	L2020:5670
550	Ben	Ben	4	0,30	Se benlista F550:1-2	Nedgrävning/ grophus 518	2999	L2020:5670
551	Ben	Ben	6	3,30	Se benlista F551:1	Rensfynd/grophus	518	L2020:5670
552	Ben	Ben	38	66,40	Se benlista F552:1-17	Ruta/kulturlager 783	R3271	L2020:5670
553	Ben	Ben	88	271,40	Se benlista F553:1-13	Kokgrop	600	L2020:5670
597	Ben	Ben	1	4,10	Se benlista F597:1	Rensfynd/grophus lager	2952	L2020:5670
598	Ben	Ben	2	14,40	Se benlista F598:1-2	Rensfynd/grophus lager	2952	L2020:5670
599	Eld- slagningsflinta	Flinta	1	12,98	Patinerad gulbrun	Rensfynd/kokgrop	600	L2020:5670

Fnr	Sakord	Material	Antal	Vikt (g)	Beskrivning	Kontext	Kontext nr	Lnr
725	Bryne	Sandsten	1	264,64	Fyrsidigt. Slippytor på alla sidor. Spår av nålbryning på en sida.	Rensfynd/grophus lager	720	L2020:5670
726	Hästsko	Järn	1	58,04	Del av	Schaktfynd	695	L2020:5670
727	Ben	Ben	7	57,40	Se benlista F727:1-4	Rensfynd/grophus lager	720	L2020:5670
729	Ben	Ben	1	4,58	Inmätt som bränd lera. Ingick ej i osteologisk analys.	Kokgrop	728	L2020:5670
978	Kärl	Keramik	1	1,22	Tegelfärgad spjälkad bit. Magring av krossad bergart.	Rensfynd/kulturlager	1125	L2020:5670
979	Ben	Ben	3	0,40	Se benlista F979:1	Rensfynd/kulturlager	1125	L2020:5670
980	Spik	Järn	1	7,48	Del av. Huvud.	Rensfynd/kulturlager	1125	L2020:5670
981	Kärl	Keramik	1	6,80	Östersjökeramik. Något konvex övre bukbit med dekor av tre parallellt gående linjer. Tegelfärgad. Magring av krossad bergart.	Ruta /Kulturlager 1242	R5120	L2020:5670
982	Kärl	Keramik	1	0,48	Bukbit. Litet spjälkat fragment keramik.	Ruta/Kulturlager 783	R3261	L2020:5670
983	Bränd lera	Bränd lera	1	2,06	Tegelfärgat fragment bränd lera. Inga avtryck. Lerklining?	Ruta/Kulturlager 783	R3261	L2020:5670
984	Slagg?	Slagg	1	4,02	Liten tung klump. Järnkorrosion?	Ruta/Kulturlager 1242	R5119	L2020:5670
985	Lerklining	Bränd lera	25	68,98	Tegelfärgade och bruna bitar bränd lera, vissa med pinn- och gräsavtryck.	Ruta/Kulturlager 2341	R3237	L2020:5670
986	Bränd lera	Bränd lera	43	54,50	Tegelfärgade bitar bränd lera. Inga avtryck. Lerklining?	Ruta/Kulturlager 1242	R5120	L2020:5670
987	Slagg?	Slagg?	1	0,74	En liten porös gråbrun lätt bit. Kan det vara sintrad lera?	Ruta/Kulturlager 1242	R5120	L2020:5670
1030	Kärl	Keramik	1	3,74	Bukbit, spjälkad. Tegelfärgad, med grå kärna/insida. Magring av krossad bergart. Utifrån godsets karaktär möjlig östersjökeramik.	Schaktfynd	938	L2020:5670
1068	Spik	Järn	1	9,80	Hel	Rensfynd/Kulturlager	1125	L2020:5670
1232	Lerklining	Bränd lera	12	180,18	Stora bitar lerklining. Pinnavtryck.	Stolphål	1224	L2020:5670
1233	Kniv	Järn	1	29,68	Krumkniv?	Stolphål	1224	L2020:5670
1258	Ben	Ben	12	3,80	Se benlista F1258:1	Rensfynd/grophus lager	1250	L2020:5670
1297	Föremål	Järn	1	12,14	Rektangulär med rundat spetsig ände.	Schaktfynd	1259	L2020:5670

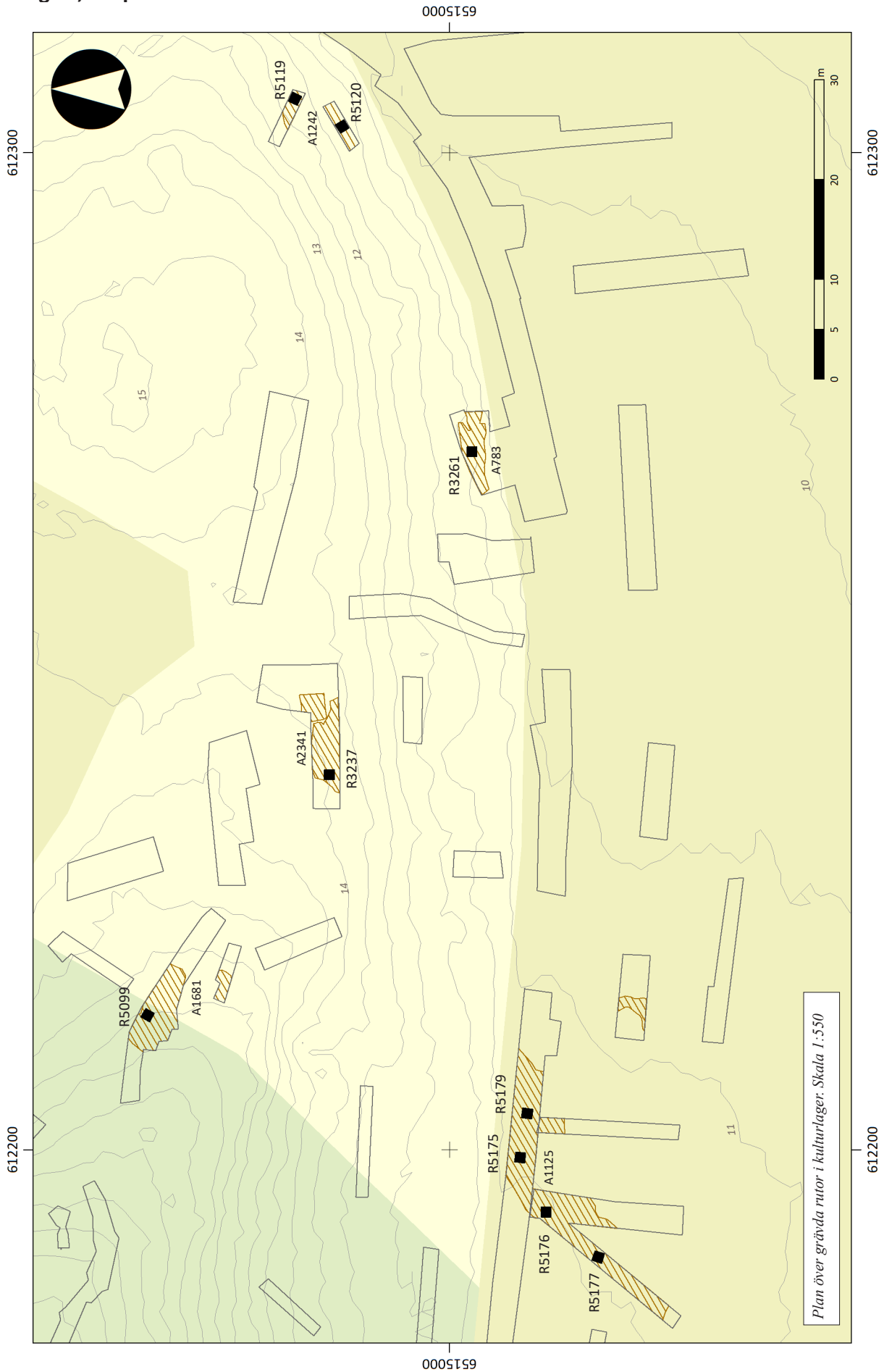
Fnr	Sakord	Material	Antal	Vikt (g)	Beskrivning	Kontext	Kontext nr	Lnr
1298	Slagg	Slagg	1	33,64	Kompakt. Tung.	Schaktfynd	1259	L2020:5670
1299	Bränd lera	Bränd lera	2	23,64	Två bitar tegelfärgad bränd lera. Inga avtryck. Lerklining?	Schaktfynd	1259	L2020:5670
1385	Bleck	Cu-legering?	1	10,28	Platt, rektangulärt med 5 hål. Recent?	Schaktfynd	1386	L2020:5670
1426	Avslag	Flinta	1	7,08	Grå flinta med nodulutsida	Nedgrävning	1419	L2020:5670
1503	Spik	Järn	1	5,20	Hel	Schaktfynd	1196	L2020:5670
1504	Bränd lera	Bränd lera	1	2,86	Platt grågul bit bränd lera. Lerklining?	Schaktfynd	1196	L2020:5670
1505	Bränd lera	Bränd lera	2	2,98	Fragment bränd lera. Lerklining?	Schaktfynd	1196	L2020:5670
1506	Bränd lera	Bränd lera	2	17,36	Två bitar tegelfärgad bränd lera. Inga avtryck. Lerklining?	Schaktfynd	1259	L2020:5670
1704	Föremål	Järn	1	5,00	Litet trekantigt föremål	Rensfynd/kulturlager	1681	L2020:5670
1705	Hästsko	Järn	1	54,12	Del av	Rensfynd/kulturlager	1681	L2020:5670
1706	Kärl	Keramik	1	14,28	Östersjökeramik. Utåtböjd mynning med markerad skuldra. Tegelfärgad. Magring av krossad bergart. Dekor av knappt synliga snedställda streck på kanten av skuldran. Vittrad.	Rensfynd/kulturlager	1681	L2020:5670
1707	Avslag	Flinta	1	2,72	Flinta, grå. Nodulutsida.	Schaktfynd	1661	L2020:5670
1708	Bränd lera	Bränd lera	1	15,76	Stor bit bränd lera. Inga synliga avtryck. Lerklining?	Schaktfynd	1661	L2020:5670
2963	Ben	Ben	1	0,10	Se benlista F2963:1	Rensfynd/grophus	518	L2020:5670
2964	Ben	Ben	1	24,00	Se benlista F2964:1	Rensfynd/grophus	518	L2020:5670
2966	Ben	Ben	21	7,10	Se benlista F2966:1	Rensfynd/grophus	518	L2020:5670
3065	Ben	Ben	8	7,20	Se benlista F3065:1-3	Härd/grophus	518 2967	L2020:5670
3145	Kärl	Keramik	1	28,54	Östersjökeramik. Övre del av skuldra/buk. Konvex form. Svartgrå färg. Dekor av snedställda streck/instick på skulderkanten och parallellt dragna linjer ovanför skuldran.	Härd	507	L2020:5670
3147	Ben	Ben	6	1,90	Se benlista F3147:1	Härd	507	L2020:5670
3167	Kärl	Keramik	1	4,30	Östersjökeramik. Skuldra/övre bukbit med markant profil. Tegelfärgad. Dekor av våg- vågband/zigzag linje.	Kokgrop	600	L2020:5670
3168	Föremål	Järn	6	22,54	Oidentifierbart föremål	Kokgrop	600	L2020:5670
3169	Ben	Ben	5	16,60	Se benlista F3169:1-2	Kokgrop	728	L2020:5670

Fnr	Sakord	Material	Antal	Vikt (g)	Beskrivning	Kontext	Kontext nr	Lnr
3170	Ben	Ben	14	22,70	Se benlista F3170;1-5	Kokgrop	728	L2020:5670
3205	Ben	Ben	30	35	Se benlista F3205:1	Kokgrop	555	L2020:5670
3234	Vävtyngd	Bränd lera	1	1838	Konvex form. Kanten av en vävtyngd	Rensfynd/grophus lager	720	L2020:5670
3247	Ben	Ben	14	47,70	Se benlista F3247:1-4	Rensfynd/kulturlager	783	L2020:5670
3248	Bränd lera	Bränd lera	4	12,72	Tegelfärgade bitar bränd lera. Inga avtryck Lerklining?	Rensfynd/kulturlager	783	L2020:5670
3249	Föremål	Järn	1	2,82	Spetsig 33 mm lång korroderad järnbit Del av spik?	Rensfynd/kulturlager	783	L2020:5670
3250	Bränd lera	Bränd lera	17	2,20	Små fragment tegelfärgade bitar bränd lera. Lerklining?	Stolphål	5005	L2020:5670
3251	Kärl	Keramik	4	9,92	Fyra fragmen möjlig keramik. Tegelfärgade med grå kärna, magring av krossad bergart. Bukbitar. Ger ett svallat intryck.	Kokgrop	600	L2020:5670
3252	Bränd lera	Bränd lera	13	20,46	Tegelfärgade bitar bränd lera. Inga avtryck. Lerklining?	Kokgrop	600	L2020:5670
5001	Kärl	Keramik	1	15,44	Bukbit. Slät, svartgrå till färgen. Tät. Små magringskorn av krossad bergart. Utifrån godsets karaktär möjligen östersjökeramik.	Rensfynd/kulturlager	2341	L2020:5670
5002	Nyckel	Järn	1	4,32	Hel liten nyckel. Recent.	Rensfynd/kulturlager	2341	L2020:5670
5048	Malsten	Bergart	1	20000	Underliggare till en vridkvarn. Rund ca 41x46 cm stor och 7 cm tjock. Centralt ett hål, ca 3 cm i diameter stort och 5 cm djupt. Platt på ena sidan och rundad på den motsatta sidan med huggna/tuktade sidor.	Kulturlager	5065	L2020:5670
5116	Kärl	Keramik	90	324,10	4 bottenbitar, 4 mynningsbitar och resten bukbitar. Keramiken är flammigt brungrå/gulgrå till färgen och magrad med krossad bergart. Magringen är mellangrov till grov. Slät/struken och ingen dekor. Vissa skärvor har svart sotig insida. Mynningsbitarna är svagt inåtböjda/raka och mynningskanten rundad.	Stolphål	1496	L2020:5670
5117	Ben	Bränt ben	1	0,30	Se benlista F5117:1	Stolphål	1496	L2020:5670

Bilaga 8, Rutlista L2020:5670

Ruta	Lager	Storlek	Djup	Beskrivning	Fyndmaterial
3261	783	1x1	0,05-0,1	Ca 0,05-0,10 m tj lager av mörkgrå humös siltig morän med enstaka inslag av sot/kol samt mycket rikligt med skörbränd sten, 0,05-0,15 m st. Ett fnyk keramik, och en liten bit bränd lera samt relativt rikligt med obrända ben bla flera tänder. Lagret vilade på gulvit silt.	Bränd lera, keramik, ben
5175	1125	1x1	0,05-0,1	Ca 0,05-0,10 m tj lager av flammig brunsvart till gråbrun något humös silt med fläckvisa inslag av sot/kol. Enstaka stenar. Vilade på gulvit silt.	
5176	1125	1x1	0,10-0,2	Ca 0,10-0,20 m tj lager av flammig gråsvart till brungrå silt med fläckvisa inslag av sot/kol. Homogent. Kompakt. Tydligt avgränsat mot undergrunden, gulvit silt. Enstaka stenar i botten, rundade ca 0,05-0,10 m st.	
5177	1125	1x1	0,1	Ca 0,05-0,10 m tj lager av grå lerig flammig silt med enstaka inslag av sot/kol. En skörbränd sten och ett fnyk bränd lera. I botten gulvit stenhård lera.	
5179	1125	1x1	0,05-0,1	Ca 0,05-0,10 m tj lager av svart flammig silt med enstaka inslag av sot/kol. Ett fnyk bränd lera. Enstaka skörbrända stenar, 0,05-0,10 m st. I botten gulvit silt och ett antal små rundade stenar, ca 0,10 m st.	
5119	1242	1x1	0,15	Ca 0,05- 0,15 m tj lager av svartgrå/gråsvart silt med rikliga mängder sten, både naturliga, skörbrända och skärviga, ca 0,05-0,20 m st. Tunnar ut mot SV.	Fragment av bränd lera, brända, obrända ben & en liten bit slagg
5120	1242	1x1	0,2-0,4	Ca 0,10 m svartgrå matjord kvar med inslag av bränd lera, obrända benfragment, kol/sot. Därefter ett 0,1-0,3 m tj lager av gråsvart något humös silt med inslag av skärvig/skörbränd sten, bränd lera, ben, sot/kol. Som tjockast mot S och V. I botten grusig brungul sand i N och gråvit silt i S.	En skärva Östersjökeramik, ben, bränd lera
5099	1681	1x1	0,25	Ett ca 0,15 m tj lager av svart sotig silt med rikliga inslag av skärvig/skörbränd sten, ca 0,05-0,20 m st. Till delar mer eldpåverkat mot botten, som utgörs av brungul stenig morän.	
3237	2341	1x1	0,15-0,25	Ett ca 0,1 m tj lager av mörkgrå humös morän med enstaka inslag av sot/kol och rundad sten och skörbränd sten, ca 0,05-0,1 m st. I lagret påträffades bitar av bränd lera samt brända och obrända ben. Där under fanns ett 0,05-0,10 m tj lager av siltig finsand utan fynd, kol etc. I V var lagret ljusgult och tunnare. I Ö mörkbrunt och tjockare. Därunder vidtog grågul grusig morän.	Bränd lera, ben

Bilaga 9, Rutplan L2020:5670

Bilaga 10, Schaktbeskrivningar

Schakt nr	Storlek (m)	Djup (m)	Huvudinnehåll	Notering	Lnr
637	60x1,5-9	0,30-0,45	Vitgrå lera och silt	Grophus, härdanläggningar, kulturlager, fynd mörkfärgningar.	L2020:5670
695	9x3-5	0,25-0,75	Gulgrå stenig silt & lera	Grophus, skärvig/skörbränd sten, fynd	L2020:5670
934	5x3	0,50	Gulgrå stenig silt & lera		L2020:5670
938	20x5-8	0,35	Vitgrå flammig lera	Grophus, stolphål, fynd, mörkfärgningar	L2020:5670
948	35x5-8	0,30	Vitgrå lera & silt	Kulturlager, hård, fynd, mörkfärgningar	L2020:5670
962	11x1,60	0,25	Grågul lerig silt		L2020:5670
966	1,3x3	0,40	Grågul silt		L2020:5670
970	12x1,5	0,30	Flammig grågul lera		L2020:5670
974	8x1,5	0,30	Gråvit silt		L2020:5670
1069	10x3	0,35	Gråvit silt	Rest av kulturlager?	L2020:5670
1092	20x3	0,40	Gråvit silt		L2020:5670
1098	11x3	0,30	Gråvit silt		L2020:5670
1169	20x3	0,30	Gråvit silt		L2020:5670
1173	18x3	0,30	Grågul lerig silt		L2020:5670
1196	20x3-4	0,25	Brungul morän	Stolphål, fynd	L2020:5670
1203	5x1,5-3	0,25	Brungul morän/sand	Hård	L2020:5670
1209	8x1,5-2,5	0,25	Brungul grusig silt	Hård	L2020:5670
1215	15x3-5	0,40	Brungul morän	Stolphål, hård, fynd	L2020:5670
1234	6x1,3	0,25	Kulturlager	Kulturlager	L2020:5670
1238	7x1,3	0,25	Kulturlager/ Gulbrun morän	I V gulbrun morän, i Ö kulturlager	L2020:5670
1246	7x2	0,30	Kulturlager/ Gulbrun morän	I V brungul morän, i Ö kulturlager. Grophus?	L2020:5670
1259	18x1,3-2	0,30-0,80	Gulgrå morän	I N stor störning med grått grus, lera och större stenar. Grophus, hård, fynd	L2020:5670
1386	10x3,5	0,40	Grågul silt	Stolphål, fynd	L2020:5670
1522	9x1-3	0,20-0,30	Brungul siltig morän	Rikligt med stenar och stenblock	L1984:6583
1594	5,5x1,5-3,5	0,20	Grågul morän	Rikligt med stenar och stenblock	L1984:6583

Schakt nr	Storlek (m)	Djup (m)	Huvudinnehåll	Notering	Lnr
1602	30x1,5-2,5	0,20	Grågul morän	Stensättning A19	L1984:6583
1636	11x2-2,5	0,20	Stenig gulgrå morän		L1984:6583
1642	4x1	0,20	Stenig gulgrå morän		L1984:6583
1661	22x2-4	0,25	Stenig gulgrå morän	Kulturlager, fynd	L2020:5670
1709	13x1-2	0,20	Stenig gulgrå morän		L1984:6583
1723	12x1-2	0,20	Stenig gulgrå morän	Stensamling, bedöms som naturlig	L1984:6583
1767	9x1-3	0,15	Gulgrå morän	Stensättning A12, undersökt	L1984:6583
1776	5x1,3	0,20	Gulbrun grusig silt/ sand	Stensättning A9, del av kantkedja	L1984:6583
1780	3x1,5	0,20	Gulbrun grusig silt/ sand	Stensättning A10, del av kantkedja	L1984:6583
1789	9x1-2	0,05-0,20	Gulgrå morän	Stensättning A5, grusmantel.	L1984:6583
1799	8x1-1,5	0,20	Gulgrå morän	Stensättning, A8, del av stenpackning	L1984:6583
1813	6x6	0,20	Gulgrå morän	Stensättning, A6, undersökt	L1984:6583
1822	4x1,3	0,15	Gulbrun sand		L1984:6583
1826	16x1-2,5	0,20	Brungul grusig sand	Enstaka större stenblock. Berghäll.	L1984:6583
1837	8x1,3	0,20	Brungul grusig morän.	Karterad möjlig stensättning A4 som utgick vid schaktning. Naturlig moränförhöjning.	L1984:6583
1843	4x1,3	1,00	Brungul stenig morän	Genom vallen i fångstgropen	L1984:7109
1854	12x1-2	0,15	Brungul grusig sand	Berghäll och enstaka stenblock	L1984:6583
1869	18x1-2	0,20	Grågul siltig morän	Karterad möjlig stensättning A1, som utgick vid schaktning. Morän i anslutning till berg.	L1984:6583
1905	18x1-4	0,20	Brungul silt		L1984:6583
1922	12x1-2	0,20	Grågul silt	Stensamling, bedöms som naturlig	L1984:6583
2315	8x2	0,30	Brungul grusig morän		L2020:5670
2319	15x3-8	0,15-0,30	Brungul morän	Kulturlager, stolphål, fynd. Möjlig huskonstruktion.	L2020:5670
2335	6x1,5	0,30	Brungul morän	Kulturlager	L2020:5670
2355	13x1,3	0,25-0,30	Vitgrå silt		L2020:5670
3262	7x1,3	0,10-0,30	Gulgrå silt	Stensamling i N. Røjningssten?	L2020:5670
3266	5x1,3	0,20	Gulgrå silt	Mellan möjliga stensättningar A15 & A16	L1984:6583

Bilaga 11, Osteologisk analys med benlista

Osteologisk analys

Ben från en brandgrav inom gravfältet L1984:6583 och boplatslämningar inom boplatssområdet L2020:5670, arkeologisk förundersökning inom projektet Ostlänken, fastigheterna Minninge 1:3 och Berga 1:2, Nyköpings kommun, Södermanlands län

SAU rapport 2025:11 O

Emma Sjöling

Innehåll

Inledning.....	2
Material	2
Grav 12, L1984:6583.....	3
Syfte och frågeställningar.....	3
Metod	3
Åldersbedömning av djur	4
Åldersbedömning av människa	4
Könsbedömning av människa.....	5
Resultat.....	5
Arter och anatomisk fördelning	5
Osteologibeskrivning	6
GRAV 12.....	6
TOLKNING:.....	6
Bearbetat ben/horn.....	6
BEDÖMNINGAR:	7
Boplatsområde L2020:5670	8
Metod	8
Åldersbedömning av djur	8
Resultat.....	8
Artfördelning	8
Anatomisk fördelning och åldersbedömning	9
Referenser	11

Ben från en brandgrav inom gravfältet L1984:6583 och boplatzlämningar inom boplatksområdet L2020:5670, arkeologisk förundersökning av inom projektet Ostlänken, fastigheterna Minninge 1:3 och Berga 1:2, Nyköpings kommun, Södermanlands län

Emma Sjöling

SAU (Societas Archaeologica Upsaliensis)

emma.sjoling@sau.se

SAU rapport 2025:11 O

Inledning

Under hösten 2025 analyserades benmaterial från en arkeologisk förundersökning inom projektet Ostlänken vid Minninge, ca tre kilometer väster om Nyköping, Södermanland. Benen påträffades dels i en grav, A12, inom gravfältet L1984:6583, dels inom boplatksområdet L2020:5670. Den arkeologiska förundersökningen utfördes av Sörmlands Arkeologi AB under våren 2025.

Inom gravfält L1984:6583 har totalt 17 gravar påträffats, varav två högar förundersöktes. Den ena, grav 6, visade sig innehålla en stenkista med vad som tolkats som en jordbegravning, dock utan bevarade kvarlevor. Den andra innehöll en brandgrav, grav 12. Graven bestod av ett ca 1 x 1 meter stort brandlager under ett kärnröse. Förutom brända ben påträffades även keramikfragment samt spikar och nitar av järn. Graven har preliminärt daterats till yngre järnålder. Fyllningen i graven har torrsållats.

Inom boplatksområdet L2020:5670 framkom ett 100-tal anläggningar bestående av kulturlager, kokgropar, härdar och stolphål samt fyrkantiga nedgravningar vilka tolkats som grophus. I de anläggningar som undersöktes framkom ben i nästan ett 20-tal av dem (uppgifter från PM, Ingeborg Svensson, Sörmlands Arkeologi AB).

Material

Totalt har drygt 990 gram ben analyserats, varav ca 313 gram brända ben från grav 12 på gravfältet L1984:6583 och ca 681 gram ben från boplatksområdet L2020:5670, varav ca 675 gram obrända och 5,6 gram brända ben (tabell 1).

Tabell 1. Sammanställning av benmaterialet från L1984:6583 och L2020:5670.

Område	Obränt			Bränt			Totalvikt (g)
	Ben-enheter	Antal fragm.	Vikt (g)	Ben-enheter	Antal fragm.	Vikt (g)	
L1984:6583				910	916	312,9	312,9
L2020:5670	166	341	675,4	8	10	5,6	681
Totalt	166	341	675,4	918	926	318,5	993,9

Grav 12, L1984:6583

Syfte och frågeställningar

Analys av människobenen belyser de gravlagdas ålder- och kön, liksom eventuella patologiska förändringar som kan berätta om deras livsvillkor och sociala status. Artsammansättningen har analyserats och minsta antalet individer (MNI) har beräknats. Vidare studeras vilka djur som valts ut att offras, med avseende på art, ålder och kön. Anatomisk fördelning genom analys av vilka kroppsregioner som finns representerade visar hur djuren hanterades vid kremeringen och deponeringen och visar vilka delar av kroppen som finns i gravarna. Bilden förtydligas genom att fragment som inte kunnat bedömas till art men till artgrupp (t.ex. mellanstort däggdjur och stort däggdjur) sorteras fram och kompletterar bilden. Detta minskar mängden helt oidentifierade ben och ger en tydligare helhetsbild av hanteringen av kroppar, gravinnehållet och gravritualen. Hanteringen av benen och relationen mellan olika kontexter har vidare undersökts genom analys av tafonomiska aspekter, bl.a. förbränningsgrad.

Metod

Den osteologiska analysen omfattar flera moment: identifiering av art, benslag/element, bendel och sida, bedömning av förbrännings- och fragmenteringsgrad hos de brända benen, om möjligt ålders- och könsbedömning, kvantifiering av minsta individantal (MNI), registrering av materialet i en databas (Microsoft Access, Excel) samt skriftlig rapportering. För identifiering har referenssamlingen på SAU i Uppsala använts. En mer utförlig osteologibeskrivning för grav 12 redovisas sist i den osteologiska rapporten för grav 12 under avsnittet *Osteologibeskrivning*, där även kriterierna bakom ex. köns- och åldersbedömningen redovisas.

De brända benens färg och ytstruktur orsakas till stor del av förbränningstemperaturen. Andra faktorer som påverkar färgen är ex. syretillförseln, kroppens storlek, omgivande ämnen i jorden och hur länge benen utsatts för hetta (During 1998). Förbränningsgrad utifrån benens färg har angivits efter Stiner et al. (1995) men med tilläggen 6a och 6b av Jan Storå, OFL Stockholms universitet (tabell 2). A och b klasserna är en precisering av de vitbrända fragmenten där a markerar en mjuk mjölig yta och b markerar en kristalliserad struktur, karaktäriserad av ett klingande ljud och ett porslinsaktigt material.

Tabell 2. Förbränningsgrad enligt Stiner et al. 1995.

Färgkod	Beskrivning
0	Not burned (cream/tan)
1	Slightly burned; localized and <half carbonized
2	Lightly burned; >half carbonized
3	Fully carbonized (completely black)
4	Localized <half calcined (more black than white)
5	>half calcined (more white than black)
6a	Fully calcined (completely white with soft surface)
6b	Fully calcined (completely white with crystalline structure)

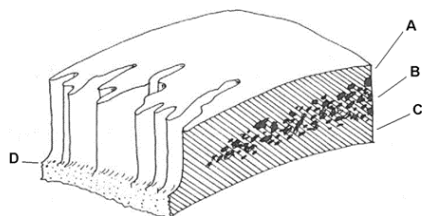
Fragmenteringsgraden har beräknats utifrån benvikt per fragment. obestämda eller oidentifierade benfragment under 2 mm i diameter har däremot inte räknats vilket gör att beräkningen av det genomsnittliga benfragmentets vikt är i överkant.

Åldersbedömning av djur

Bedömningen av djurarternas ålder har baserats på de olika benslagens utvecklingsstadium, framför allt graden av epifyssammanväxning, käkarnas tanduppsättning och tandslitage, samt storlek och struktur. Epifyserna, d.v.s. ledändarna, har registrerats som f- fusionerade eller o- ofusionerade. Uppgifterna om de olika åldersfaserna har tagits ur Silver (1969) och Habermehl (1975).

Åldersbedömning av människa

De morfologiska iakttagelser (form och storlek) som gjorts när det gäller åldersbedömning utgår främst från skalltakets tjocklek och utseende, samt kraniesömmarnas sammanväxningsgrad. Skalltakets (*calvarium*) utseende förändras även det med åldern. Det består av ett inre och yttre kompakt skikt (*tabula interna* och *tabula externa*) plus ett mellanskikt som är mer spongiöst (*diploë*). Barn har generellt sett släta och tunna *tabulae* och ett tunt, finporigt mellanskikt. Tjocka *tabulae* i förhållande till *diploë* ser man hos vuxna individer medan tjock *diploë* mellan tunnare *tabulae* finns hos gamla individer. Ytter- och innerskikten blir även skrovligare och muskelfästen mer markanta med åldern (Gejvall 1948:151ff). Gradens av sammanväxning eller slutning (*synostos*) av skallsömmar (*suturer*) har noterats utifrån Holcks metod (1986:95ff) (figur 1).

Figur 1. Skalltak med A- Tabula externa, B- diploë, C- tabula interna och D- gräns för synostos av sutur. Detta fragment är synostoserat till knappt 25 %. Modifierad efter Holck 1987:69, fig. 12.

Vid bedömningen av de gravlagda individernas ålder har en indelning i åtta åldersgrupper efter Arcini (1999) och Buikstra & Ubelaker (1994) använts (tabell 3). Vuxna individer som inte har kunnat placeras i någon specifik åldersgrupp har samlats under gruppen *Adult* (> 20 år). I föreliggande analys har oftast endast graden av sammanväxning av epifyser på ledändar och skalltakets utseende kunnat användas för åldersbedömning.

Tabell 3. Åldersgrupper (modifierade åldersgrupper enligt gruppindelningar i Buikstra & Ubelaker 1994:36 och Arcini 1999:52).

Åldersgrupp	Åldersgrupp	Ålder
Foster	Fetus	< 0 år
Spädbarn (1 år)	Infant	0-1 år
Yngre barn	Infans I	1-7 år
Äldre barn	Infans II	7-14 år
Ungdom	Juvenil	14-20 år
Yngre vuxen	Adultus (Ad)	20-35 år
Medelålders vuxen	Maturus	35-50 år
Äldre vuxen	Senilis	> 50 år
Vuxen	Adult (AD)	> 20 år

Könsbedömning av människa

Vissa källkritiska aspekter bör tas upp när det gäller den osteologiska könsbedömningen av kremerade människoben. De mest tillförlitliga könskaraktärerna finns på bäckenet. Denna del bevaras sällan tillräckligt bra vid en kremering för att könsbedömning ska kunna genomföras. De sekundära könskaraktärerna på kraniet, som sämre motsvarar individens biologiska kön, påverkas även de negativt av den fragmentering som sker vid kremeringen. Eftersom metoderna för osteologisk bedömning bygger på ett normativt system kan individer med avvikelser från ålders- och könsnormen bli felbedömda. För tidigt åldrade skelett, män med "feminina" drag och kvinnor med "maskulina", kan alltså feltolkas. Det har visat sig att en överrepresentation av män i vissa material kan bero på att en del äldre kvinnor har könsbedömts som män p.g.a. kraniets robusthet (Cox & Mays 2000:125). Skelettets utseende beror på en kombination av många olika faktorer som inte direkt är ålder- och könsrelaterade. Människans sociala, genetiska, hormonella och patologiska förhållanden påverkar skeletten och försvårar bedömningen (Kjellström 2003:62).

En femgradig skala har använts för varje könsindikerande drag. Dessa är "Man", "Man?" (d v s möjlig man), "Allophys" (varken typiskt manliga eller kvinnliga könskaraktärer), "Kvinna?" (d v s möjlig kvinna) och "Kvinna". För den sammanlagda könsbedömningen som görs utifrån samtliga närvarande könskaraktärer används samma skala, med tillägg för "?". Då en individ har en blandning av både manliga och kvinnliga könskaraktärer bedöms individen som obestämt kön vilket anges med "?". Då fragment med könsindikerande karaktärer saknas eller är alltför skadade för bedömning anges inget kön.

Referenser som använts för ålders- och könsbedömningen är framför allt "*Standards for data collection from human skeletal remains*" av Buikstra & Ubelaker från 1994, "*Guidelines to the Standards for Recording Human Remains*" av IFA (The Institute of Field Archaeologists) och BABAO (British Association for Biological Anthropology and Osteoarchaeology) med redaktörerna Brickley & McKinley 2004, men även Gejvall (1948), Krogman & Işcan (1962), Acsádi & Nemeskéri (1970), Ferembach m.fl. (1980), Brothwell (1981), Bass (1987) och Graw (2001).

Resultat

Sammanlagt har ca 239 gram brända ben eller minst 916 fragment framkommit i grav 12 (tabell 1, 4 och 9). Förbränningsgraden hos majoriteten av benen var hög, motsvarande grad 6b (Stiner et al 1995) (tabell 2). Majoriteten av benen hade således en hård ytstruktur (förbränningsgrad 6b), medan en mindre mängd ben, framför allt från mellanhands- eller mellanfotsben från artgruppen mellanstort däggdjur, hade både mjukare och mer kritig ytstruktur (förbränningsgrad 6a). Fragmenteringsgraden var hög och den genomsnittliga benvikten per fragment vägde 0,34 gram.

Arter och anatomisk fördelning

Människa identifierades i grav 12 där MNI (minsta antalet individer) uppgick till 1 (tabell 4). Individen bedömdes vara en medelålders- eller äldre vuxen (*Maturus/Senilis*), möjligen en man. De djurarter som identifierats i graven var hund och får/get och minsta individantal uppgår till en av vardera art. Ett större antal benfragment kunde bara identifieras till artgruppen mellanstort däggdjur, men troligtvis kommer majoriteten av dem från hund. Utöver benen från människa och djur identifierades även ett bearbetat ben eller hornfragment (se nedan). En mer ingående redovisning av resultaten redovisas nedan under *Osteologibeskrivning*.

Osteologibeskrivning

GRAV 12

BENFÖRANDE KONTEXT:

Brandlager 2890

Fyndenhet: 2890

F2890:1-82

Benvikt (g): 312,9

Färg: gråvit-vit, förbränningsgrad: Majoriteten av benen: 6b enligt Stiner et al. 1995 (d.v.s. hög förbränningsgrad med hård ytstruktur)

TOLKNING: En mindre mängd brända ben, ca 313 gram, framkom i brandlager 2890. Av dessa kunde ca 239 gram bestämmas till människa vilket motsvarar ca 76 % av benvikten. Även om mängden människoben inte motsvarar en hel bränd människa, kunde ändå alla kroppsregioner från individen identifieras. Individen åldersbedömdes utifrån skalltakens morfologi, sammanväxningsgrad av skallömmar till en medelålders-äldre vuxen individ (*Maturus/Senilis*). Könsbedömningen har utgått från kraniefragment (såsom ögonbrynsbågen och ögonhålsranden) och resulterade i en möjlig man, d.v.s. M?. Ett mindre antal fragment bestämdes till hund, där fragmenten kom från näst intill alla kroppsregioner från hunden, vilket tyder på att hunden kremerades och begravdes hel (tabell 5). Ytterligare ett ben kunde identifieras till art- ett fragment från ett handrotsben från får eller get.

Tabell 4. Art, ålder, kön och MNI i grav A12.

Art	Bränt, antal fragm.	Bränt vikt (g)	Hel/del	Ålder	Specifik ålder	Kön	MNI
Människa (<i>Homo sapiens</i>)	460	238,6	Hel	Maturus/Senilis		M?	1
Hund (<i>Canis l. familiaris</i>)	31	14,5	Hel	Adult	> 2 år		1
Får/get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	2	0,5	Del				1
Mellanstort däggdjur (<i>Mesomammalia</i>)	120	27,9					
Obestämt	303	31,4					
Totalt	916	312,9					3

Bearbetat ben/horn

Ett bearbetat fragment (F2890:82) har identifierats bland de brända fragmenten (figur 2). Det har inte gått att avgöra om fragmentet kommer från ben eller horn, däremot har det en ca 1-2 mm bred ristning som går längs med fragmentet samt fyra diagonala eller tvärgående streck (ca 0,1-0,2 mm breda och 1-1,5 mm långa) på den längsgående ristningen. I övrigt har fragmentet en tillslipad yta. Huruvida fragmentet kommer från en artefakt, och i så fall vilken typ av artefakt har inte gått att klargöra vid den osteologiska analysen.

Figur 2. Ett bearbetat och tillslipat ben- eller hornfragment från grav 12. Foto: Emma Sjöling, SAU.

Tabell 5. Anatomisk fördelning i grav A12.

Art	Främre/övre extremitet	Bakre/nedre extremitet	Extremitet	Bål	Huvud	Fot	Hand/fot	Hand	Svans	Obestämd	Totalt
Människa	7	17	240	25	140	1	6	1		23	460
Hund	4	2		11	9	3	1		1		31
Får/get								2			2
Mellanstort däggdjur			42		25		8			45	120
Obestämt					26					277	303
Totalt	11	19	282	36	200	4	15	3	1	345	916

BEDÖMNINGAR:

Människa:

MNI: 1

Ålder: medelålders vuxen/äldre vuxen (*Maturus/Senilis*)

Åldersbedömning: skalltak (*calvarium*): skrovlig yta på *tabulae*, medeltjocka-tjocka *tabulae*, tunn-medeltjock *diploë*, småporig-medelporig *diploë*, sammanväxta suturer endocranialt och pågående sammanväxning (till $\frac{3}{4}$) eller sammanväxta suturer ectocranialt.

Kön: M?

Könsbedömning: pannben (*frontale*): övre ögonhålsranden (*margo supra-orbitalis*) (dxt): grov, rundad (grad 5 av 5) (M); ögonbrynsbågen (*arcus superciliaris*): relativt grov, välutvecklad (grad 4 av 5) (M?).

Totalt djur:

Vikt (gram): 42,9

Hund:

MNI: 1

Ålder: > 2 år

Även om benmängden från hund är relativt liten representerar benen samtliga kroppsregioner med undantag av framfoten. Därmed är det högst sannolikt att en hel hund har kremerats och begravts. Troligtvis kommer även en större mängd av benen som bestämts till artgruppen mellanstort däggdjur från hund, men dessa har saknat arts specifika drag. Individens kotplattor har vuxit samman med kotkropparna vilket ger en ålder på över 2 år. Fragmenten av hund är medelstora och bör därmed komma från en individ med medelstor kroppsstorlek.

Åldersbedömning: armbågsben (*ulna*) (sin) (dxt): proximal (F) > 5-8 mån.; lårben (*femur*) proximal (F): > 6-9 mån.; sammanväxta kotplattor med kotkroppar på hals-, länd- och svanskotorna (*vert. cervicalis*, *vert. lumbalis* och *vert. coccygis*) > 2 år.

Får/Get:

MNI: 1 (ett handrotsben, *Cr* (dxt))

Ålder: -

Åldersbedömning: - (åldersindikerande fragment saknas)

Boplatsområde L2020:5670

Metod

Åldersbedömning av djur

Bedömningen av djurarternas ålder har baserats på de olika benslagens utvecklingsstadium, framför allt graden av epifyssammanväxning, käkarnas tanduppsättning och tandslitage, samt storlek och struktur. Epifyserna, d.v.s. ledändarna, har registrerats som f- fusionerade eller o- ofusionerade. Uppgifterna om de olika åldersfaserna har tagits ur Silver (1969), Schmid (1972), Habermehl (1975), Grant (1982) och Moran & O'Connor (1994).

Resultat

Sammanlagt påträffades 681 gram ben från boplatsområdet L2020:5670 varav ca 675 gram obrända och 5,6 gram brända ben (tabell 1, 6 och 10). För de obrända benen uppgick fragmenteringsgraden till 1,98 gram/benfragment vilket kan anses som en hög fragmenteringsgrad. Förbränningsgraden för de fåtal brända benen var hög (grad 6 enligt Stiner et al (1995), likaså fragmenteringsgraden vilken uppgick till 0,56 gram/bränt benfragment.

Benmaterialet kommer från ett närmare 20-tal anläggningar eller kulturlager inom boplatsområdet (tabell 7). Närmare hälften av benen påträffades i kokgrop A600. Även kulturlager A793 och kulturlager A1242 innehöll en förhållandevis stor mängd ben (tabell 7).

Artfördelning

De arter som identifierats i benmaterialet är nötkreatur (*Bos taurus*), följt av svin (*Sus scrofa domestica*), häst (*Equus caballus*), får/get (*Ovis aries/Capra hircus*), får (*Ovis aries*) och räv (*Vulpes vulpes*) (tabell 6). Räven representeras av övre delen av ett obränt korsben (*sacrum*) vilket påträffades i kokgrop A600. Där artspecifika drag inte har gått att identifiera har klass eller artgrupp använts. Dessa är stor och liten idisslare, idisslare, mellanstort däggdjur, stort däggdjur och däggdjur (tabell 6).

Tabell 6. Fördelning av art och artgrupper inom L2020:5670. Antal benenheter, antal fragment, vikt i gram fördelat på bränt och obränt benmaterial samt totalt.

Art/Artgrupp	Obränt			Bränt			Totalt		
	Benenhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Benenhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Benenhet	Antal fragm.	Vikt (g)
Nötkreatur	25	97	351,6				25	97	351,6
Svin	11	42	52,6				11	42	52,6
Häst	8	10	177,8				8	10	177,8
Får/get	7	16	20,6				7	16	20,6
Får	1	1	5,7				1	1	5,7
Räv	1	1	0,6				1	1	0,6
Stor idisslare	6	30	11,5				6	30	11,5
Liten idisslare	1	3	0,4				1	3	0,4
Idisslare				1	3	0,1	1	3	0,1
Mellanstort däggdjur	17	52	17,1	3	3	1,2	20	55	18,3
Stort däggdjur	13	13	12	1	1	2,5	14	14	14,5
Däggdjur	76	76	25,5	3	3	1,8	79	79	27,3
Totalt	166	341	675,4	8	10	5,6	174	351	681

Tabell 7. Fördelning av arter och artgrupper, antal benenheter per anläggning.

Anl	Anl typ	Övergripande objekt	Nötkreatur	Svin	Häst	Får/get	Får	Räv	Stor idisslare	Liten idisslare	Idisslare	Mellanstort däggdjur	Stort däggdjur	Däggdjur	Totalt
	Rensfynd	518	1						1			1		2	5
507	Härd								1						1
555	Kokgrop			1											1
600	Kokgrop		9		3	2	1	1				5	11	54	86
720	Grophus/Lager				1	1			1					1	4
728	Kokgrop		3	1	1							2		2	9
783	Kulturlager		5	7	1	2						11	1	9	36
1125	Kulturlager									1					1
1242	Kulturlager		2	2		2							1	10	17
1250	Grophus/Lager								1						1
1496	Stolphål													1	1
2341	Kulturlager		1												1
2952	Grophus/Lager		2						1						3
2967	Härd	518	1						1				1		3
2975	Nedgrävning	518			1										1
2987	Nedgrävning	518	1												1
2999	Nedgrävning	518									1	1			2
3038	Stolphål	518			1										1
	Totalt		25	11	8	7	1	1	6	1	1	20	14	79	174

Anatomisk fördelning och åldersbedömning

Den anatomiska fördelningen mellan olika kroppsregioner såsom huvud, bål, hand/fot, främre- och bakre extremiteter samt övriga rörben visas per art och artgrupp i tabell 8. Där finns tamdjursarterna nötkreatur, häst, får/get, får, svin och räv, men även flera artgrupper såsom mellanstort- och stort däggdjur finns med för att få en så representativ bild som möjligt. Små fragment från ex. revben och kotor (som tillhör kroppsregionen bål) blir ofta bestämda till artgrupp men inte till specifik art. Likaså blir vissa mindre fragment från benskaften (diafys) från rörben (*os longum*) ej heller artbestämda utan endast artgruppsbestämda. De nämnda benslagen eller benslagsgrupperna ingår i de köttrikare delarna av djuren. Även delar från mer köttfattiga ben som små kraniefragment och fragment från mellanhands- och mellanhandsben (*metapodium*) blir ofta endast artgruppsbestämda. Statistiken för kroppsregioner per art kan därmed bli något missvisande och inte fullt representativ om man exkluderar artgrupperna.

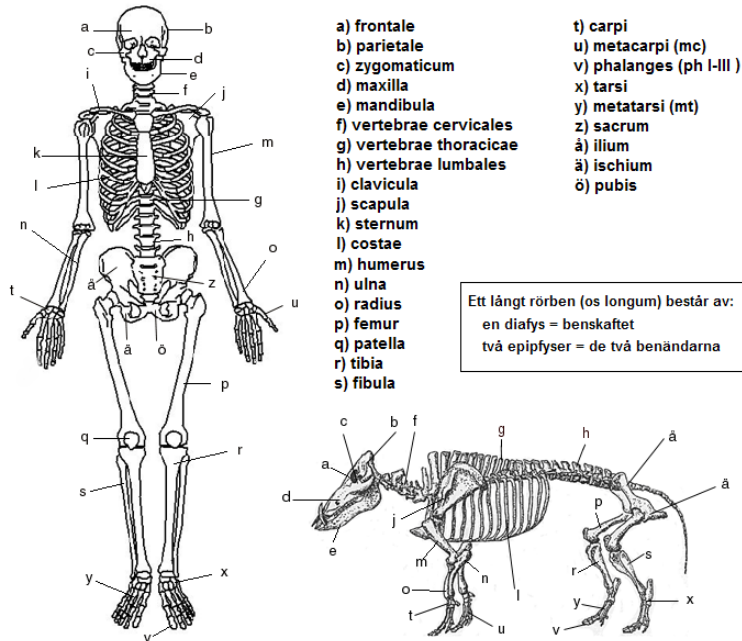
Samtliga anatomiska kroppsregioner finns representerade i benmaterialet från boplatsoområdet. Försök till uppdelning per art har gjorts (tabell 8) men med den begränsade mängden ben är det svårt att se några reella mönster och vad de i såna fall kan representera. Sammanfattningsvis kan sägas att styckning, hantering av slaktprodukterna och fortsatt konsumtion tycks ha skett inom boplatsoområdet.

Beräkningar av husdjursarternas ålder har som nämnts baserats på benslagens epifysfusionering, tandutveckling och tandslitage. Ser man till beräkningar av åldersfördelning blir underlaget så pass litet att det är svårt att dra några generella slutsatser. De åldersindikerande benslagen har vid handen gett ett får eller en get som var äldre än 2 år vid utslaktningen (baserat på tänder och ländkotor) en häst och ett nötkreatur som var äldre än 3,5 år (baserat på övre extremiteter, tänder, första halskotan och mellanfotsben för häst och tänder och nedre extremiteter för nöt) samt ett svin som var äldre än 1 ¼ år gammalt (baserat på tänder och tåben).

Tabell 8. Anatomisk fördelning enligt antal benenheter inom L2020:5670.

Art	Främre extremitet	Bakre extremitet	Extremitet	Bål	Huvud	Fot	Hand/fot	Obestämd	Totalt
Nötkreatur	2	2		4	15		2		25
Svin					9		2		11
Häst	2			1	4	1			8
Får/get				2	4	1			7
Får						1			1
Räv				1					1
Stor idisslare					6				6
Liten idisslare					1				1
Idisslare					1				1
Mellanstort däggdjur	1		10	1	5		2	1	20
Stort däggdjur			2	1	1		1	9	14
Däggdjur			2		2			75	79
Totalt	5	2	14	10	48	3	7	85	174

Människoskelett och grisskelett

Figur 3. Modifierad från Iregren, E. *Bildkompendium Historisk Osteologi*, 2002, 5 och från Petrén, T. *Anatomi. Del I. Rörelseapparaten.*, 1984, 38, fig.17.

Referenser

- Acsádi, G. & Nemeskéri, J. 1970. *History of Human Life Span and Mortality*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Arcini, C. 1999. *Health and Disease in early Lund*. Archaeologica Lundensia VIII. Lund.
- Bass, W.M. 1987. I: *Human Osteology. A Laboratory and Field Manual*. Missouri Archaeological Society, Columbus, Missouri.
- Brickley, M. & McKinley, J. (red.). 2004. *Guidelines to the Standards for Recording Human Remains*. IFA Paper No. 7. IFA (The Institute of Field Archaeologists) & BABAO (British Association for Biological Anthropology and Osteoarchaeology).
- Brothwell, D.R. 1981. *Digging up Bones. The Excavation, Treatment and Study of Human Skeletal Remains*. British Museum National History. Ithaca, New York.
- Buikstra, J.E. & Ubelaker, D.H. (red.). 1994. *Standards for Data Collection from Human Skeletal Remains. Proceedings of a Seminar at the Field Museum of Natural History*. Arkansas Archaeological Survey Research Studies No. 44. British Museum National History. Ithaca, New York.
- Cox, M. & Mays, S. 2000. Sex Determination in Skeletal Remains. I: *Human Osteology in Archaeology and Forensic Science*, 117-130. London.
- During, E. 1998. *Kremerat skelettmateriel. Kompendium i arkeosteologi* (Otryckt). Stockholm.

Ferembach, D., Schwidetsky, I. & Stloukal, M. von, 1980. Recommendations for Age and Sex Diagnoses on Skeletons. Workshop of European Anthropologists. I: *Journal of Human Evolution* (9). No. 7: 517-538.

Gejvall, N-G. 1948. Bestämningar av de brända benen från gravarna i Horn. I: Sahlström, K.E. & Gejvall, N-G. *Gravfältet på Kyrkbacken i Horns socken, Västergötland*. KVHAAs handlingar. Del 60:2, 153-199. Stockholm.

Grant, A. 1982. The Use of Tooth Wear as a Guide to the Age of Domestic Ungulates. I: Wilson, B. Caroline G. & Payne, S. (red.). I: *Ageing and Sexing Animal Bones from Archaeological Sites*, BAR British Series 109, 91-103. Oxford.

Graw, M. 2001. Significance of the Classical Morphological Criteria for Identifying Gender Using Recent Skulls. Papers presented at the 9th Biennial Meeting of the International Association for Craniofacial Identification, FBI, Washington, DC, July 24, 2000. I: *Forensic Science Communications*, January 2001. Vol. 3. No 1.

Habermehl, K.-H. 1975. *Die Altersbestimmung bei Haus- und Labortieren*. Verlag Paul Parey. Berlin.

Holck, P. 1986. Cremated Bones. *A Medical-Anthropological Study of an Archaeological Material in Cremation Burials*. Antropologiska skrifter 1, Anatomiske institutt, Oslo Universitet. Oslo.

Iregren, E. 2002. *Bildkompendium Historisk Osteologi*, University of Lund, Dep. Of Archaeology and Ancient Studies. Report Series No. 85. Lund.

Kjellström, A. 2003. Människorna i slaget – vad benen berättar. I: Syse, B. (red.). *Långfredagslaget. En arkeologisk historia*. Upplandsmuseets skriftserie Nr 3. Uppsala.

Moran, N. C. & O'Connor, T. P. 1994. Age Attribution in Domestic Sheep by Skeletal and Dental Maturation. A Pilot Study of Available Sources. I: *International Journal of Osteoarchaeology*, Vol. 4: 267-285.

Petrén, T. 1984. *Lärobok i anatomi. Del 1, Rörelseapparaten*. Stockholm.

Schmid, E. 1972. *Atlas of Animal Bones*. Elsevier Publishing, Amsterdam.

Silver I.A. 1969. The Ageing of Domestic Animals. I: *Science in archaeology* 26: 283–302.

Stiner, M.C., Kuhn, S.L., Weiner, S., Bar-Yosef, O. 1995: Differential burning, recrystallization, and fragmentation of archaeological bone. *Journal of Archaeological Science* 22. 223–237.

Tabell 9. Benlista, grav 12 inom gravfältet L1984:6583. S = sinister eller vänster, D = dexter eller höger, K = komplett, D = defekt, I = intakt, F = Fusionerad, O = ofusionerad.

Fnr	Ost. under-nr	Anl.	Strat. Obj.	Art/Artgrupp	Element/Benslag	Del	Kommentar/Ålder	Sida	Ben-enhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Bränt/Obränt	Förbr. grad	Frag. grad	Fus. prox.	Fus. dist.
2890	1	12	2890	Människa	Ulna (armbågsben)	proximal (inkl. majoriteten av ledytan)		S	1	1	1,5	Br	6b	F	F	
2890	2	12	2890	Människa	Ulna (armbågsben)	proximal (inkl. övre delen av ledytan)		D	1	1	0,4	Br	6b	F	F	
2890	3	12	2890	Människa	Radius (strålsen)	diafys			1	1	1,1	Br	6b	F		
2890	4	12	2890	Människa	Femur (lårben)	diafys (flera med linea aspera)	kraftiga muskeifästen (bl.a. trochanter tertius)		12	12	34,4	Br	6b	F		
2890	5	12	2890	Människa	Tibia (skenben)	diafys	1 fragm. Utplöcket till C14-datering (1,9 gram)		3	3	4,4	Br	6b	F		
2890	6	12	2890	Människa	Fibula (vadben)	diafys			2	2	2	Br	6b	F		
2890	7	12	2890	Människa	Humerus (överarmsben)	diafys			4	4	9,6	Br	6b	F		
2890	8	12	2890	Människa	Radius/Ulna/Fibula (strålsen/armbågsben/vadben)	diafys			11	11	4,8	Br	6b	F		
2890	9	12	2890	Människa	Os longum (långt rörben)	diafys			229	229	101	Br	6b	F		
2890	10	12	2890	Människa	Vertebra cervicalis (halskota)	proc art			1	1	0,2	Br	6b	F		
2890	11	12	2890	Människa	Vertebra lumbalis (ländkota)	proc art			2	2	0,5	Br	6b	F		
2890	12	12	2890	Människa	Vertebra (kota)				11	11	1,7	Br	6b	F		
2890	13	12	2890	Människa	Costa (revben)				11	11	1,4	Br	6b	F		
2890	14	12	2890	Människa	Phalanx 2 manus (fingerben 2)	distal			1	1	0,2	Br	6b	F		F
2890	15	12	2890	Människa	Talus (språngben)				1	1	0,3	Br	6b	F		
2890	16	12	2890	Människa	Metapodium/Phalanx (mellanhands-/mellanfotsben/finger-/tåben)	sannolikt metapodium			1	1	0,1	Br	6b	F		
2890	17	12	2890	Människa	Carpi/tarsi (hand-/fotrotsben)				5	5	0,7	Br	6b	F		

Fnr	Ost. under- nr	Anl.	Strat. Obj.	Art/Artgrupp	Element/Benslag	Del	Kommentar/Ålder	Sida	Ben- enhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Bränt/ Obränt	Förbr. grad	Frag. grad	Fus. prox.	Fus. dist.
2890	18	12	2890	Människa	Calvarium (skalltak)		Åldersbedömning: Maturus/Senilis: skalltak (calvarium): skrovlig yta på tabulae, medeltjocka-tjocka tabulae, tunn-medeltjock diploë, småporig-medelporig diploë, sammanväxta suturer endocranialt och pågående sammanväxning (till ¾) eller sammanväxta suturer ectocranialt	101	101	32,6	Br	6b	F			
2890	19	12	2890	Människa	Parietale (hjässben)	sutura sagittalis	Åldersbedömning: Maturus/Senilis: skalltak (calvarium): skrovlig yta på tabulae, medeltjocka-tjocka tabulae, tunn-medeltjock diploë, småporig-medelporig diploë, sammanväxta suturer endocranialt och pågående sammanväxning (till ¾) eller sammanväxta suturer ectocranialt.	2	2	5	Br	6b	F			
2890	20	12	2890	Människa	Parietale (hjässben)	sutura lambdoidea (även occipitale)	Åldersbedömning: Maturus/Senilis: skalltak (calvarium): skrovlig yta på tabulae, medeltjocka-tjocka tabulae, tunn-medeltjock diploë, småporig-medelporig diploë, sammanväxta suturer endocranialt och pågående sammanväxning (till ¾) eller sammanväxta suturer ectocranialt.	2	2	4	Br	6b	F			

Fnr	Ost. under-nr	Anl.	Strat. Obj.	Art/Artgrupp	Element/Benslag	Del	Kommentar/Ålder	Sida	Ben-enhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Bränt/Obränt	Förbr. grad	Frag. grad	Fus. prox.	Fus. dist.
2890	21	12	2890	Människa	Parietale (hjässben)		Åldersbedömning: Maturus/Senilis: skalltak (calvarium): skrovlig yta på tabulae, medeltjocka-tjocka tabulae, tunn-medeltjock diploë, småporig-medelporig diploë.		3	3	5,7	Br	6b	F		
2890	22	12	2890	Människa	Occipitale (nackben)	sutura parieto-mastoidea (även parietale)	Åldersbedömning: Maturus/Senilis: skalltak (calvarium): skrovlig yta på tabulae, medeltjocka-tjocka tabulae, tunn-medeltjock diploë, småporig-medelporig diploë, sammanväxta suturer endocranialt och pågående sammanväxning (till ¼) eller sammanväxta suturer ectocranialt.		1	1	1,1	Br	6b	F		
2890	23	12	2890	Människa	Occipitale (nackben)		Åldersbedömning: Maturus/Senilis		1	1	2,1	Br	6b	F		
2890	24	12	2890	Människa	Occipitale (nackben)	protuberantia occ. interna			3	3	2,3	Br	6b	F		
2890	25	12	2890	Människa	Maxilla (överkäke)	crista lacrimalis anterior		D	1	1	0,2	Br	6b	F		
2890	26	12	2890	Människa	Maxilla (överkäke)	tuber postmolare		D	1	1	0,2	Br	6b	F		
2890	27	12	2890	Människa	Maxilla (överkäke)	med alveoler för fram- och hörntand			1	1	0,2	Br	6b	F		
2890	28	12	2890	Människa	Mandibula (underkäke)	spina mentalis	passningar mellan fragmenten		1	3	1,2	Br	6b	F		
2890	29	12	2890	Människa	Mandibula (underkäke)	lingula mand., foramen mand.		D	1	1	0,3	Br	6b	F		
2890	30	12	2890	Människa	Mandibula (underkäke)				3	3	0,7	Br	6b	F		
2890	31	12	2890	Människa	Frontale (pannben)	proc zygomaticus, margo supra-orbitalis, arcus superciliaris	övre ögonhålsranden (margo supra-orbitalis) (dxt): grov, rundad (grad 5 av 5) (M); ögonbrynsbågen (arcus superciliaris): relativt grov, välutvecklad (grad 4 av 5) (M?).	D	1	2	1,8	Br	6b	F		

Fnr	Ost. under-nr	Anl.	Strat. Obj.	Art/Artgrupp	Element/Benslag	Del	Kommentar/Ålder	Sida	Ben-enhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Bränt/Obränt	Förbr. grad	Frag. grad	Fus. prox.	Fus. dist.
2890	32	12	2890	Människa	Frontale (pannben)	arcus superciliaris	ögonbrynsbågen (arcus superciliaris); relativt grov, välutvecklad (grad 4 av 5) (M?).		1	1	0,6	Br	6b	F		
2890	33	12	2890	Människa	Frontale (pannben)	arcus superciliaris			2	2	0,5	Br	6b	F		
2890	34	12	2890	Människa	Occipitale (nackben)	pars basilaris			1	1	0,4	Br	6b	F		
2890	35	12	2890	Människa	Sphenoidale (kilben)				1	1	0,2	Br	6b	F		
2890	36	12	2890	Människa	Occipitale (nackben)	pars basilaris			1	1	0,7	Br	6b	F		
2890	37	12	2890	Människa	Temporale (tinningben)	proc zygomaticus		S	1	1	0,3	Br	6b	F		
2890	38	12	2890	Människa	Temporale (tinningben)	proc mastoideus (övre delen vid incisura mastoidea)		D	1	1	1,4	Br	6b	F		
2890	39	12	2890	Människa	Temporale (tinningben)	porus et meatus acc externus		D	1	1	0,6	Br	6b	F		
2890	40	12	2890	Människa	Temporale (tinningben)	porus et meatus acc externus		S	1	1	1,1	Br	6b	F		
2890	41	12	2890	Människa	Temporale (tinningben)	pars petrosa		S	1	1	1,8	Br	6b	F		
2890	42	12	2890	Människa	Temporale (tinningben)	pars petrosa		D	1	3	1,4	Br	6b	F		
2890	43	12	2890	Människa	Temporale (tinningben)	pars petrosa		D	2	2	0,7	Br	6b	F		
2890	44	12	2890	Människa	Obestämt benslag				22	22	7	Br	6b	F		
2890	45	12	2890	Hund	Radius (strålben)	diafys			1	1	1,4	Br	6b	F		
2890	46	12	2890	Hund	Ulna (armbågsben)	proximal (inkl. ledyta)	> 5 mån.	D	1	1	3,3	Br	6b	F	F	
2890	47	12	2890	Hund	Ulna (armbågsben)	proximal (inkl. medial ledyta)		S	1	1	0,4	Br	6b	F		
2890	48	12	2890	Hund	Ulna (armbågsben)	distal	> 6 mån.	D	1	1	0,3	Br	6b	F	F	
2890	49	12	2890	Hund	Femur (lårben)	proximal (caput) + proximal diafys	> 6 mån.	S	3	1	1,6	Br	6b	F	F	
2890	50	12	2890	Hund	Coxae (höftben)	acetabulum-pubis	> 6 mån.	S	1	1	0,2	Br	6b	F	F	
2890	51	12	2890	Hund	Zygomaticum (ok-/kindben)			D	1	2	0,5	Br	6b	F		
2890	52	12	2890	Hund	Mandibula (underkäke)	ramus vid alveolen för M3		S	1	1	0,4	Br	6b	F		
2890	53	12	2890	Hund	Temporale (tinningben)	pars petrosafragm.			2	2	0,4	Br	6b	F		
2890	54	12	2890	Hund	Mandibula (underkäke)	condylus mand.		S	1	1	0,3	Br	6b	F		
2890	55	12	2890	Hund	Occipitale (nackben)	condylus occ.		S	1	1	0,3	Br	6b	F		
2890	56	12	2890	Hund	Phalanx 2 (finger-/tåben 2)	proximal, diafys, distal	> 4 mån.		1	1	0,1	Br	6b	F	F	
2890	57	12	2890	Hund	Calcaneus (hälsen)	tuber calc.	> 3 mån.	D	1	1	0,2	Br	6b	F	F	
2890	58	12	2890	Hund	Talus (språngben)	medial, distal		S	1	2	0,5	Br	6b	F		
2890	59	12	2890	Hund	T3 (cuneiforme lat., fototsben)			D	1	1	0,3	Br	6b	F		
2890	60	12	2890	Hund	Costa (revben)	corpus			2	2	0,5	Br	6b	F		
2890	61	12	2890	Hund	Atlas (första halskotan)	fac art cranialis			1	1	0,8	Br	6b	F		
2890	62	12	2890	Hund	Axis (andra halskotan)	fac art cranialis		D	1	1	0,2	Br	6b	F		

Fnr	Ost- under- nr	Anl.	Strat. Obj.	Art/Artgrupp	Element/Benslag	Del	Kommentar/Ålder	Sida	Ben- enhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Bränt/ Obränt	Förbr. grad	Frag. grad	Fus. prox.	Fus. dist.
2890	63	12	2890	Hund	Vertebra cervicalis (halskota)	corpus	> 2 år		1	1	0,6	Br	6b	F		F
2890	64	12	2890	Hund	Vertebra lumbalis (ländkota)	corpus	> 2 år		2	2	1	Br	6b	F		F
2890	65	12	2890	Hund	Vertebra lumbalis (ländkota)	arcus (fac art cranialis)			1	1	0,4	Br	6b	F	F	
2890	66	12	2890	Hund	Vertebra coccygis (svanskota)	corpus	> 2 år		1	1	0,1	Br	6b	F		F
2890	67	12	2890	Hund	Vertebra (kota)				2	2	0,3	Br	6b	F		
2890	68	12	2890	Hund	Temporale (tinningben)	proc retroglenoidalis		D	1	1	0,3	Br	6b	F		
2890	69	12	2890	Hund	Dens (tand)	Incisiv i maxilla			1	1	0,1	Br	6b	F		
2890	70	12	2890	Får/get	Cr (scaphoideum, handrotsben)			D	1	2	0,5	Br	6a	K		
2890	71	12	2890	Mellanstort däggdjur	Calvarium (skalltak)		komplett		20	20	5,4	Br	6b	F		
2890	72	12	2890	Mellanstort däggdjur	Cranium (skalle)				5	5	0,9	Br	6b	F		
2890	73	12	2890	Mellanstort däggdjur	Metapodium (mellanhands- /mellanfotsben)	diafys			7	7	2	Br	6a	F		
2890	74	12	2890	Mellanstort däggdjur	Os longum (långt rörben)	diafys			21	21	9,6	Br	6b	F		
2890	75	12	2890	Mellanstort däggdjur	Metapodium/os longum (mellanhands- /mellanfotsben/långt rörben)	diafys			12	12	2,4	Br	6b	F		
2890	76	12	2890	Mellanstort däggdjur	Metapodium/os longum (mellanhands- /mellanfotsben/långt rörben)	diafys			9	9	1,9	Br	6a	F		
2890	77	12	2890	Mellanstort däggdjur	Metapodium (mellanhands- /mellanfotsben)	diafys	sannolikt får/get		1	1	0,2	Br	6b	F		
2890	78	12	2890	Mellanstort däggdjur	Obestämt benslag				45	45	5,5	Br	6b	F		
2890	79	12	2890	Obestämt	Cranium (skalle)				26	26	2,8	Br	6b	F		
2890	80	12	2890	Obestämt	Obestämt benslag		> 2 mm		276	276	27	Br	6b,6a	F		
2890	81	12	2890	Obestämt	Obestämt benslag		< 2 mm (ej räknade)				1,4	Br	6b,6a	F		

Fnr	Ost. under-nr	Anl.	Strat. Obj.	Art/Artgrupp	Element/Benslag	Del	Kommentar/Ålder	Sida	Ben-enhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Bränt/Obränt	Förbr. grad	Frag. grad	Fus. prox.	Fus. dist.
2890	82	12	2890	Obestämt			bearbetat fragment: långsgående skåra med 4 tvärgående streck, ev. artefakt, av ben eller horn		1	1	0,2	Br	6a	F		

Tabell 10. Benlista, boplatssområde L2020:5670. S = sinister eller vänster, D = dexter eller höger, F = fragment, K = komplett, D = defekt, I = intakt, F = Fusionerad, O = ofusionerad.

Fnr	Ost. under-nr	Anl.	Anl.typ	Över-gripande obj.	Övergripande obj. Typ	Ruta	Anmärkn.	Art/Artgrupp	Element/Benslag	Del/Kommentar/Ålder	Sida	Ben-enhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Bränt/Obränt	Förbr. grad	Fraggrad	Fus. prox.	Fus. dist.
542	1			518	Grophus		Rensfynd	Däggdjur	Obestämt benslag			1	1	1,4	Br	6	F		
543	1	2987	Nedgrävning	518	Grophus			Nötkreatur	Dens (tand)	M1/M2 i maxilla; tandsiltage: k (kraftigt)	S	1	5	5,1	Ob	0	K		
544	1	1242	Kulturlager			5119		Svin	Phalanx 1 (finger-/tåben 1)	distal + corpus; > 1 år		1	1	0,4	Ob	0	F		F
544	2	1242	Kulturlager			5119		Svin	Dens (tand)	M3 i maxilla (distal cusp)	S	1	1	1,7	Ob	0	D		
544	3	1242	Kulturlager			5119		Får/get	Dens (tand)	M i mandibula; tandsiltage: a (svagt)		1	7	1,5	Ob	0	K		
544	4	1242	Kulturlager			5119		Får/get	Mandibula (underkäke)	breddvid alveol för P2	S	1	1	0,1	Ob	0	F		
544	5	1242	Kulturlager			5119		Däggdjur	Obestämt benslag			10	10	0,8	Ob	0	F		
545	1	600	Kokgrop					Häst	Temporale (tinningben)	pars petrosa	D	1	1	12,8	Ob	0	D		
545	2	600	Kokgrop					Nötkreatur	Phalanx 2 (finger-/tåben 2)			1	1	10,5	Ob	0	D		F
545	3	600	Kokgrop					Får/get	Talus (språngben)		D	1	1	4,4	Ob	0	D		
545	4	600	Kokgrop					Stort däggdjur	Costa (revben)			1	1	0,9	Ob	0	F		
545	5	600	Kokgrop					Stort däggdjur	Metapodium/os longum (mellanhands-/mellanfotsben/långt rörben)			2	2	1,5	Ob	0	F		
545	6	600	Kokgrop					Får/get	Vertebra lumbalis (låndkota)	facies art inf		1	1	1,1	Ob	0	F		
545	7	600	Kokgrop					Mellanstort däggdjur	Sternum (bröstben)	manubrium		1	1	0,9	Ob	0	F		
545	8	600	Kokgrop					Mellanstort däggdjur	Maxilla/ Mandibula (över-/underkäke)	alveol för tandanlag, två snittspår		1	1	1,1	Ob	0	F		
545	9	600	Kokgrop					Mellanstort däggdjur	Obestämt benslag			1	1	0,2	Ob	0	F		
545	10	600	Kokgrop					Däggdjur	Maxilla/ Mandibula (över-/underkäke)			2	2	2,3	Ob	0	F		
545	11	600	Kokgrop					Räv	Sacrum (korsben)	basis + ala		1	1	0,6	Ob	0	F		F
545	12	600	Kokgrop					Däggdjur	Obestämt benslag			30	30	12,1	Ob	0	F		
545	13	600	Kokgrop					Mellanstort däggdjur	Scapula (skulderblad)			1	1	0,6	Br	6	F		

Fnr	Ost. under-nr	Anl.	Anl.typ	Över-gripande obj.	Övergripande obj. Typ	Ruta	Anmärkn.	Art/Artgrupp	Element/Benslag	Del/Kommentar/Ålder	Sida	Ben-enhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Bränt/Obränt	Förbr. grad	Fraggrad	Fus. prox.	Fus. dist.
545	14	600	Kokgrop					Mellanstort däggdjur	Metapodium/os longum (mellanhands-/mellanfotsben/långt rörben)			1	1	0,4	Br	6	F		
546	1	2341	Kulturlager			3237		Nötkreatur	Dens (tand)	M i maxilla		1	8	8,3	Ob	0	K		
547	1	1242	Kulturlager			5120		Nötkreatur	Dens (tand)	M i maxilla		1	1	9,5	Ob	0	D		
547	2	1242	Kulturlager			5120		Nötkreatur	Dens (tand)	M i maxilla		1	16	5,3	Ob	0	K		
547	3	1242	Kulturlager			5120		Stort däggdjur	Maxilla/ Mandibula (över-/underkäke)			1	1	0,4	Ob	0	F		
548	1	3038	Stolphål	518	Grophus			Häst	Temporale (tinningben)	pars petrosa; inskickat till C14-datering (8,79 gram) (dock ej användbart)	S	1	1	8,8	Ob	0	I		
549	1	2975	Nedgrävning	518	Grophus			Häst	Temporale (tinningben)	pars petrosa (del av)	S	1	1	4,2	Ob	0	D		
550	1	2999	Nedgrävning	518	Grophus			Mellanstort däggdjur	Cranium (skalle)			1	1	0,2	Br	6	F		
550	2	2999	Nedgrävning	518	Grophus			Idisslare	Dens (tand)			1	3	0,1	Br	0	F		
551	1			518	Grophus		Rensfynd	Stor idisslare	Dens (tand)	M.-fragm.; sannolikt nötkreatur		1	6	3,3	Ob	0	K		
552	1	783	Kulturlager			3261		Häst	Dens (tand)	M i maxilla	S	1	1	30,9	Ob	0	D		
552	2	783	Kulturlager			3261		Nötkreatur	Dens (tand)	M i mandibula	S	1	1	2,2	Ob	0	F		
552	3	783	Kulturlager			3261		Nötkreatur	Vertebra cervicalis (halskota)	arcus (proximal) ihoplimmade fragm.		1	1	7,4	Ob	0	F		F
552	4	783	Kulturlager			3261		Svin	Occipitale (nackben)	bl.a. condylus occipitale	S	1	2	5,7	Ob	0	F		
552	5	783	Kulturlager			3261		Svin	Dens (tand)	P4 i mandibula; tandslitage: f (medel); > 1 1/4 år	S	1	1	1,1	Ob	0	D		
552	6	783	Kulturlager			3261		Svin	Mandibula (underkäke)	passning med P4 i mandibula	S	1	1	0,2	Ob	0	F		
552	7	783	Kulturlager			3261		Svin	Dens (tand)	I2 i mandibula; > 1 1/4 år	D	1	1	1,9	Ob	0	D		
552	8	783	Kulturlager			3261		Svin	Mandibula (underkäke)	foramen neutricium	S	2	2	1,3	Ob	0	F		
552	9	783	Kulturlager			3261		Får/get	Occipitale (nackben)			1	1	0,9	Ob	0	F		
552	10	783	Kulturlager			3261		Får/get	Vertebra lumbalis (ländkota)	corpus; < 5 år		1	1	2,9	Ob	0	D		O
552	11	783	Kulturlager			3261		Mellanstort däggdjur	Metapodium (mellanhands-/mellanfotsben)			1	1	0,3	Ob	0	F		
552	12	783	Kulturlager			3261		Mellanstort däggdjur	Dens (tand)			3	3	0,7	Ob	0	F		

Fnr	Ost. under- nr	Anl.	Anl.typ	Över- gripande obj.	Övergripande obj. Typ	Ruta	Anmärkn.	Art/Artgrupp	Element/Benslag	Del/Kommentar/Ålder	Sida	Ben- enhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Bränt/ Obränt	Förbr. grad	Fraggrad	Fus. prox.	Fus. dist.
552	13	783	Kulturlager		3261			Mellanstort däggdjur	Metapodium/os longum (mellanhands- /mellanfotsben/långt rörben)			6	11	3,3	Ob	0	F		
552	14	783	Kulturlager		3261			Nötkreatur	Femur (lårben)	distal-medial led		1	1	2,7	Ob	0	F		
552	15	783	Kulturlager		3261			Stort däggdjur	Metapodium (mellanhands- /mellanfotsben)	sannolikt häst eller nötkreatur		1	1	0,8	Ob	0	F		
552	16	783	Kulturlager		3261			Däggdjur	Metapodium/os longum (mellanhands- /mellanfotsben/långt rörben)			1	1	0,6	Ob	0	F		
552	17	783	Kulturlager		3261			Däggdjur	Obestämt benslag			8	8	3,5	Ob	0	F		
553	1	600	Kokgrop					Häst	Metatarsale III (mellanfotsben III)	proximal-medial; ihoplimmade fragm.	S	1	2	36,1	Ob	0	D	F	
553	2	600	Kokgrop					Häst	Ulna (armbågsben)	proximal led; ihoplimmade fragm.; > 3,5 år	D	1	1	28,6	Ob	0	D	F	
553	3	600	Kokgrop					Nötkreatur	Costa (revben)	corpus; ihoplimmade fragm.	S	1	1	11,8	Ob	0	F		
553	4	600	Kokgrop					Nötkreatur	Vertebra thoracica (bröstkota)	arcus (proc. art. inf med foramen lateralis)		1	1	5,4	Ob	0	F		
553	5	600	Kokgrop					Nötkreatur	Humerus (överarmsben)	distal-medial; > 1,5 år	S	1	3	19,6	Ob	0	K	F	
553	6	600	Kokgrop					Nötkreatur	Coxae (höftben)	acetabulum-iliium; 6 mån.	S	1	6	67,2	Ob	0	K	F	
553	7	600	Kokgrop					Nötkreatur	Mandibula + dentes (underkäke + tänder)	tänder: P3, P4, M1, M2; ihoplimmade fragm.; extra cusp på tandkronans emalj, ev. en s.k. Dens evaginatus (eng. "talon cusp"); buccalt; tandsiltage: P4 (f = medel), M1 (k = starkt), M2 (g = medel); > 2 3/4 år	D	1	1	38,2	Ob	0	F		
553	8	600	Kokgrop					Nötkreatur	Dens (tand)	M1/M2 i mandibula; tandsiltage: b (svagt)	S	1	1	10,2	Ob	0	D		
553	9	600	Kokgrop					Nötkreatur	Dens (tand)	M i maxilla	S	1	1	12,9	Ob	0	I		
553	10	600	Kokgrop					Nötkreatur	Maxilla/ Mandibula (över-/underkäke)	sannolikt från samma käke som F553:7		1	30	24	Ob	0	K		
553	11	600	Kokgrop					Får	Metatarsale III & IV (mellanfotsben III & IV)	proximal	S	1	1	5,7	Ob	0	F	F	

Fnr	Ost. under-nr	Anl.	Anl.typ	Övergripande obj. Typ	Ruta	Anmärkn.	Art/Artgrupp	Element/Benslag	Del/kommentar/Ålder	Sida	Ben-enhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Bränt/Obränt grad	Fraggrad	Fus. prox.	Fus. dist.
553	12	600	Kolgröp				Stort däggdjur	Obestämt benslag	sannolikt från samma käke som F553:7		8	8	8,4	Ob	0	F	
553	13	600	Kolgröp				Däggdjur	Obestämt benslag			22	22	3,3	Ob	0	F	
597	1	2952	Grophus/Lager			Rensfynd	Nötkreatur	Phalanx 3 (finger-/tåben 3)			1	1	4,1	Ob	0	D	
598	1	2952	Grophus/Lager			Rensfynd	Nötkreatur	Dens (tand)	M2 i mandibula; ihoplimmade fragm.; tandslitage: a (svagt)	S	1	1	14,2	Ob	0	D	
598	2	2952	Grophus/Lager			Rensfynd	Stor idisslare	Dens (tand)	proximal; > 1,25 år		1	1	0,2	Ob	0	F	
727	1	720	Grophus/Lager			Rensfynd	Häst	Radius (strålben)		D	1	1	44,7	Ob	0	F	F
727	2	720	Grophus/Lager			Rensfynd	Får/get	Mandibula + dentes (underkäke + tänder)	med P4, M1, M2; ihoplimmade fragm.; tandslitage: P4 (h = medel), M1 (g = medel), M2 (f = medel); > 2 år	D	1	4	9,7	Ob	0	K	
727	3	720	Grophus/Lager			Rensfynd	Stor idisslare	Dens (tand)	M-fragm.; sannolikt nötkreatur		1	1	1,3	Ob	0	F	
727	4	720	Grophus/Lager			Rensfynd	Däggdjur	Metapodium/os longum (mellanhands-/mellanfotsben/långt rörben)	ihoplimmade fragm.; juvenil struktur		1	1	1,7	Ob	0	F	
979	1	1125	Kulturlager			Rensfynd	Liten idisslare	Dens (tand)	en och samma tand		1	3	0,4	Ob	0	K	
1258	1	1250	Grophus/Lager			Rensfynd	Stor idisslare	Dens (tand)	M-fragm.		1	12	3,8	Ob	0	K	
2963	1			518		Rensfynd	Däggdjur	Obestämt benslag			1	1	0,1	Br	6	F	
2964	1			518		Rensfynd	Nötkreatur	Scapula (skulderblad)	proximal (cavitas glenoidalis); ihoplimmade fragm.	D	1	1	24	Ob	0	F	F
2966	1			518		Rensfynd	Mellanstort däggdjur	Os longum (långt rörben)	ev. humerus (ett och samma ben)		1	21	7,1	Ob	0	K	
3065	1	2967	Härd	518		Rensfynd	Nötkreatur	Temporale (tinningben)	pars petrosa; varav 1 fragm. (0,45 gram) skickat till C14-datering (dock ej användbart)	D	1	3	3,7	Ob	0	K	
3065	2	2967	Härd	518		Rensfynd	Stor idisslare	Dens (tand)	M-fragm.; en och samma tand		1	4	1	Ob	0	K	
3065	3	2967	Härd	518		Rensfynd	Stort däggdjur	Obestämt benslag	ihoplimmade fragm.		1	1	2,5	Br	6	F	
3147	1	507	Härd	518		Rensfynd	Stor idisslare	Dens (tand)	M-fragm.; en och samma tand		1	6	1,9	Ob	0	K	

Fnr	Ost. under- nr	Anl.	Anl.typ	Över- gripande obj.	Övergripande obj. Typ	Ruta	Anmärkn.	Art./Artgrupp	Element/Benslag	Del/Kommentar/Ålder	Sida	Ben- enhet	Antal fragm.	Vikt (g)	Bränt/ Obränt	Förbr. grad	Fraggrad	Fus. prox.	Fus. dist.
3169	1	728	Kokgrop					Nötkreatur	Dens (tand)	M1 i mandibula; en och samma tand	D	1	4	4,4	Ob	0	K		
3169	2	728	Kokgrop					Nötkreatur	Dens (tand)	M2 i mandibula; tandslitage f (medel); > 2år	D	1	1	12,2	Ob	0	D		
3170	1	728	Kokgrop					Häst	Atlas (första halskotan)	distal (fovea dentis)		1	2	11,7	Ob	0	K		
3170	2	728	Kokgrop					Nötkreatur	Temporale (tinningben)	pars petrosa; stor storlek	D	1	6	6	Ob	0	K		
3170	3	728	Kokgrop					Svin	Dens (tand)	M2 i maxilla; tandslitage: b (svagt)	S	1	2	3,2	Ob	0	K		
3170	4	728	Kokgrop					Mellanstort däggdjur	Metapodium/os longum (mellanhands-/mellanfotsben/långt rörben)			2	2	0,6	Ob	0	F		
3170	5	728	Kokgrop					Däggdjur	Obestämt benslag			2	2	1,2	Ob	0	F		
3205	1	555	Kokgrop					Svin	Mandibula + dentes (underkäke + tänder)	med P4, M1, M2; en och samma käke; tandslitage: P4 (b = svagt), M1 (g = medel), M2 (d = medel); > 1 1/4 år	D	1	30	35	Ob	0	K		
3247	1	783	Kulturlager				Rensfynd	Nötkreatur	Tibia (skenben)	proximalateral; ihoplimmade fragm.; stor storlek; > 3,5 år	D	1	1	27,9	Ob	0	F	F	
3247	2	783	Kulturlager				Rensfynd	Nötkreatur	Dens (tand)	M3 i mandibula; ihoplimmade fragm.; tandslitage: g (medel); > 2 1/4 år	D	1	1	14,8	Ob	0	I		
3247	3	783	Kulturlager				Rensfynd	Svin	Phalanx 1 (finger-/tåben 1)	ihoplimmade fragm.; > 1 år		1	1	2,1	Ob	0	D	F	F
3247	4	783	Kulturlager				Rensfynd	Mellanstort däggdjur	Metapodium (mellanhands-/mellanfotsben)	ett och samma ben		1	11	2,9	Ob	0	K		
5117	1	1496	Stolphål					Däggdjur	Obestämt benslag	ihoplimmade fragm.		1	1	0,3	Br	0	F		

Vedlab rapport 25068

**Vedartsanalyser på material från Södermanland,
Nyköping, L1984:7109 och L2020:5670.**

Adress:
Box 178
791 24 FALUN

Telefon:
070 34 00 645
E-post: vedlab@vedlab.se

Bankgiro:
5713-0460
www.vedlab.se

Organisationsnr:
650613-6255

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 25068

2025-08-19

Vedartsanalyser på material från Södermanland, Nyköping, L1984:7109 och L2020:5670.

Uppdragsgivare: Ingeborg Svensson/Sörmlands Arkeologi AB

Arbetet omfattar sju kolprov från undersökningar av en fångstgrop och ett boplatsoområde.

De sju proverna innehåller kol från åtta trädslag, se tabell nedan.

Prov 3146 kan ge hög egenålder vid datering och prov 5103 saknar analyserbart kol.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
Lager 7	2407	Fångstgrop	0,6g	0,1g 7 bitar	Ek 4 bitar En 2 bitar Hassel 1 bit	Hassel 19mg	
981	3116	Härd	53,8g	3,7g 11 bitar	Ek 5 bitar Salix 1 bit Tall 5 bitar	Salix 5mg	
507	3146	Härd	9,1g	0,3g 8 bitar	Tall 8 bitar	Tall 15mg	
600	3207	Kokgrop	26,1g	<0,1g 5 bitar	Björk 2 bitar Ek 2 bitar Gran 1 bit	Björk 3mg	
1681	5103	Kulturlager	14,1g	Inget analyserbart	-	-	Knappast daterbart
1405	5115	Stolphål	<0,1g	<0,1g 3 bitar	Björk 3 bitar	Björk 7mg	
1300	5000	Härdgrop	7,7g	1,1g 8 bitar	Al 8 bitar	Al 55mg	

Erik Danielsson/VEDLAB
Box 178
791 24 FALUN
Tfn: 070 34 00 645
E-post: vedlab@vedlab.se
www.vedlab.se

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Al Gråal Klibbal	<i>Alnus sp.</i> <i>Alnus incana</i> <i>Alnus glutinosa</i>	120 år	Klibbalen är starkt knuten till vattendrag. Gråalen är mer anpassningsbar	Motståndskraftigt mot fukt. Brinner lugnt och ger mycket glöd.	Klibbalen kom söderifrån ca 5000 f.Kr. Gråalen vandrar in norrifrån ett par tusen år senare
Björk Glasbjörk Vårtbjörk	<i>Betula sp.</i> <i>Betula pubescens</i> <i>Betula pendula</i>	300 år	Glasbjörken är knuten till fuktig mark gärna i närhet till vattendrag. Vårtbjörken är anspråkslös och trivs på torr näringsfattig mark. Båda arterna är ljuskrävande.	Stark och seg ved. Redskap, asklut, träkol. Ger mycket glöd.	Glasbjörk bildar även underarten Fjällbjörk. Förutom veden har nävern haft stor betydelse som råmaterial till slöjd.
Ek	<i>Quercus robur</i>	500-1000 år	Växer bäst på lerhaltiga mulljordar men klarar också mager och stenig mark. Vill ha ljus, skapar själv en ganska luftig miljö med rik undervegetation med tex hassel.	Hård och motståndskraftig mot väta. Båtbygge, stängselstolp, stolpar, plogar, fat. Energirik ved ger mycket glöd.	Ekollonen har använts som grisfoder. Trädet har ofta ansetts som heligt. Man talar ofta om 1000-års ekar men de är sällan över 500 år.
En	<i>Juniperus communis</i>	2000 år	Anspråkslös, gärna soliga växtplatser	Veden seg och motståndskraftig mot röta. Stängselstolpar, kärl	Den aromatiska veden har använts till rökning av kött och fisk. Den höga åldern uppnås bara i undantagsfall.
Gran	<i>Picea abies</i>	350 år	Trivs på näringsrika jordar. Tål beskuggning bra och konkurrerar därför lätt ut andra arter	Lätt och lös men ganska seg ved. Ofta rakvuxen. Ganska motståndskraftig mot röta. Stolpar golvbrädor störrar lieskaft, korgar	Bark till taktäckning. Granbarr till kreatursfoder
Hassel	<i>Corylus avellana</i>	60 år	Ganska krävande på jordmån. Vill gärna ha ljus men tål beskuggning tex i ekskog	Bildar lätt långa raka sega spön som använts till korgar och tunnband	Vanligt träd på lövängar
Salix Stort släkte med sälgar, pilar och viden	<i>Salix sp.</i>	60 år	Varierande anspråk vad gäller jordmån. De flesta arter är dock ljusälskande	Mjuk och lätt ved. Dåligt som bränsle och virke.	Barken har använts till garvning.
Tall	<i>Pinus silvestris</i>	600 år	Anspråkslös men trivs på näringsrika jordar. Den är dock ljuskrävande och blev snabbt utkonkurrerad från de godare jordarna när granen kom	Stark och hållbar. Konstruktionsvirke, stolpar, pålar, båtbygge, kärl (ej för mat) takspån, tjärbloss, träkol, tjärbränning	Underbarken till nödmjöl, årsskott kokades för C-vitaminerna. Även som kreatursfoder

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsén, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomi 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskas vedprover.

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 25077

**Vedartsanalyser på material från Södermanland,
Nyköping L2020:5670**

Adress:
Box 178
791 24 FALUN

Telefon:
070 34 00 645
E-post: vedlab@vedlab.se

Bankgiro:
5713-0460
www.vedlab.se

Organisationsnr:
650613-6255

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 25077

2025-09-11

Vedartsanalyser på material från Södermanland, Nyköping L2020:5670

Uppdragsgivare: Ingeborg Svensson/Sörmlands Arkeologi AB

Arbetet omfattar två kolprov från undersökningar av ett boplotsområde. Båda proverna innehåller kol av tall vilket kan göra att egenåldern blir hög vid dateringen.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
2967	3066	Härd	34,1g	2,5g 6 bitar	Tall 6 bitar	Tall 19mg	
3038	3045	Stolphål	12,2g	1,6g 11 bitar	Tall 11 bitar	Tall 169mg	

Erik Danielsson/VEDLAB
Box 178
791 24 FALUN
Tfn: 070 34 00 645
E-post: vedlab@vedlab.se
www.vedlab.se

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Tall	<i>Pinus silvestris</i>	600 år	Anspråklös men trivs på näringsrika jordar. Den är dock ljuskrävande och blev snabbt utkonkurrerad från de godare jordarna när granen kom	Stark och hållbar. Konstruktionsvirke, stolpar, pålar, båtbygge, kärl (ej för mat) taksån, tjärbloss, träkol, tjärbränning	Underbarken till nödmjöl, årsskott kokades för C-vitaminerna. Även som kreatursfoder

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomy 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskas vedprover.

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Regemenstvägen 10
752 37 Uppsala

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlab

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Ingeborg Svensson
Sörmlands Arkeologi AB
Kalkbruksvägen 2
61071 VAGNHÄRAD

Resultat av ¹⁴C datering av obrända ben från Projekt 2420, L2020:5670, Nyköpings kommun, Södermanlands län. (p 6999)

Förbehandling av obrända ben:

1. Mekanisk rengöring av ytan (skrapning, ev. sandblästring).
2. Ultraljudstvätt i avjoniserat vatten.
3. Krossning i mortel.
4. 0.8 M HCl tillsätts, omrörning (30 min, cirka 10 °C) (apatit bort). Löslig fraktion benämns fraktion A.
5. Olöslig fraktion tillsätts avjoniserat vatten, pH 3, och värms under omrörning (8 h, 90 °C). Olöslig del benämns fraktion C och löslig del benämns fraktion D. Fraktion D bör ge den mest relevanta åldern eftersom det mesta av benmaterialets organiska del ("kollagenet") återfinns här. Övriga fraktioner kan emellertid ge information om föroreningsinverkan och bör i kritiska fall dateras. Det kemiska utbytet i de olika stegen kan också ge en vägledning om dateringsresultatets pålitlighet genom att benmaterialets kemiska kvalitet därigenom kan bedömas.

Den fraktion som ¹⁴C-bestäms i acceleratorn förbränns till CO₂-gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen D daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	δ ¹³ C‰ V-PDB	¹⁴ C ålder BP
-----------	------	--------------------------	--------------------------

Provet A3038 (i A508) F548 var av för dålig kvalitet och kunde ej dateras.

Med vänliga hälsningar

Karl

Håkansson

Elektroniskt undertecknad
av Karl Håkansson
Datum: 2025.08.27
15:00:00 +02'00'

Karl Håkansson/Daniel Primetzhofner

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Regemenstvägen 10
752 37 Uppsala

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlab

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2025-09-09

Ingeborg Svensson
Sörmlands Arkeologi AB
Kalkbruksvägen 2
61071 VAGNHÄRAD

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Projekt 2420, Nyköpings kommun, Södermanland. (p 7003)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Detta steg upprepas tills den lösliga delen inte längre är mörkfärgad.

Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labbnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$ V-PDB	^{14}C ålder BP
Ua-89618	Prov 5000	-26,3	2 475 ± 30
Ua-89619	Prov 5115	-24,3	1 271 ± 29
Ua-89620	Prov 3207	-25,3	935 ± 29
Ua-89621	Prov 3146	-26,4	1 047 ± 29
Ua-89622	Prov 3116	-25,6	1 464 ± 29
Ua-89623	Prov 2407	-25,5	2 800 ± 31

Bifogat finns graf(er) med kalibrering från BP-ålder till kalenderår.

Med vänliga hälsningar

Karl

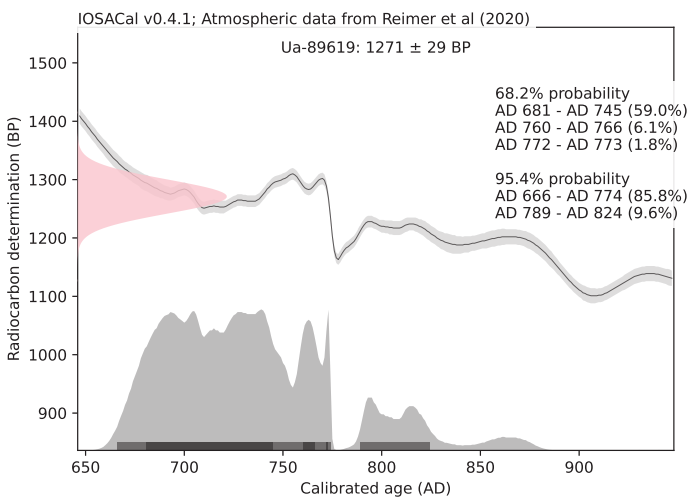
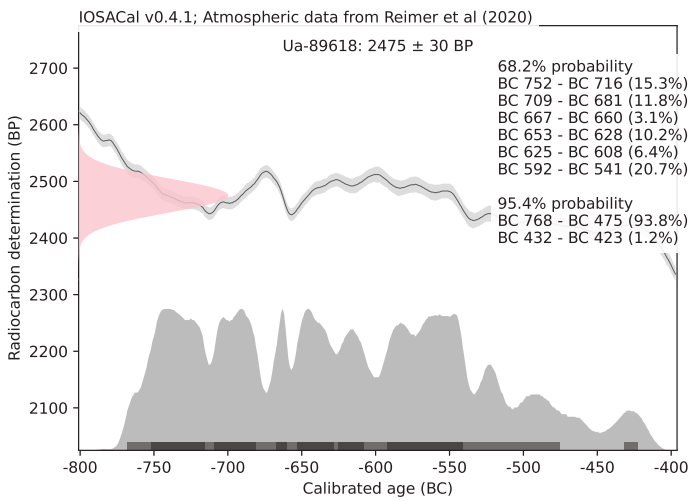
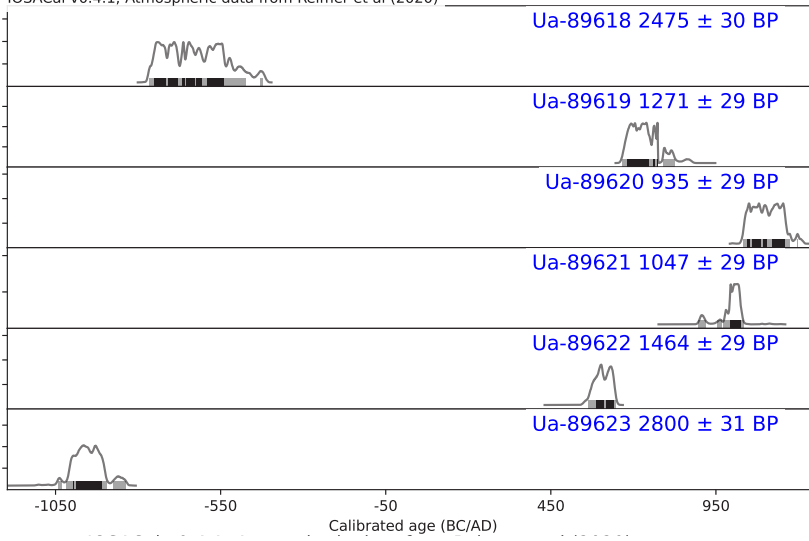
Håkansson

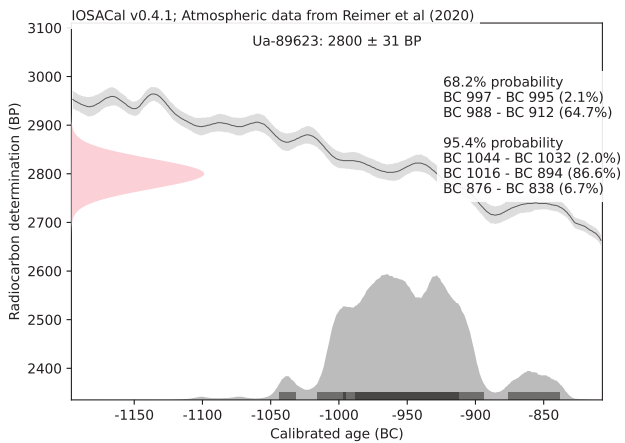
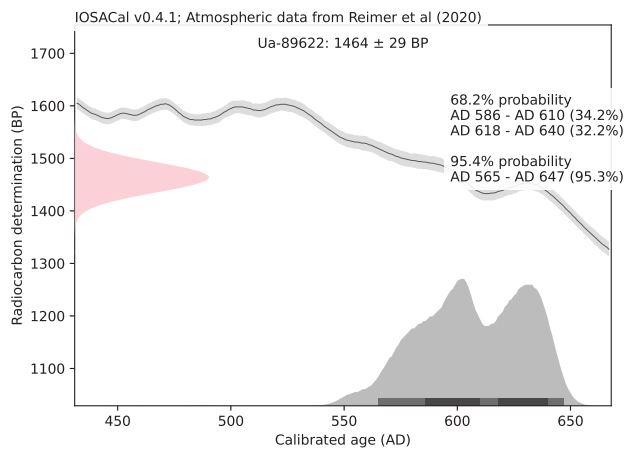
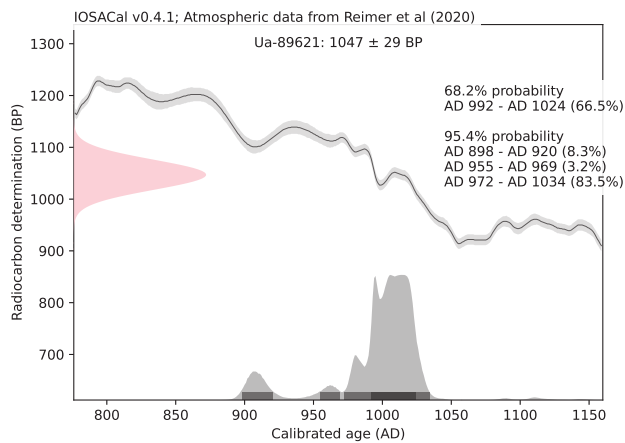
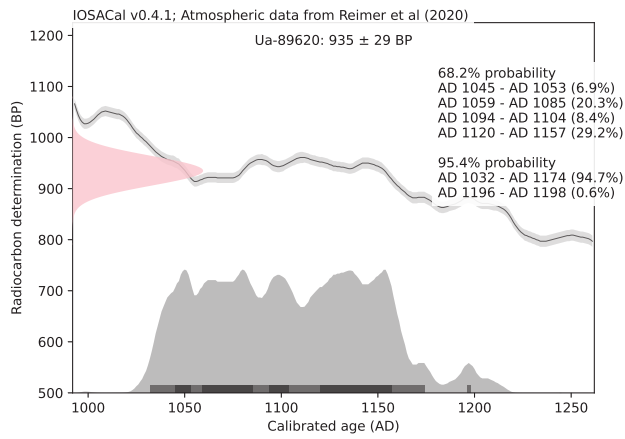
Elektroniskt undertecknad
av Karl Håkansson
Datum: 2025.09.09
16:29:44 +02'00'

Karl Håkansson/Daniel Primetzhofer

Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Regemenstvägen 10
752 37 Uppsala

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlab

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2025-09-10

Ingeborg Svensson
Sörmlands Arkeologi AB
Kalkbruksvägen 2
61071 VAGNHÄRAD

Resultat av ^{14}C datering av bränt ben från Projekt 2420, L2020:5670, L1984:6583, Nyköpings kommun, Södermanlands län. (p 6996)

Förbehandling av brända ben:

1. 1.5% NaOCl tillsatt till det rengjorda och krossade benprovet och blandningen fick stå i rumstemperatur i 48 h.
2. Provet tvättat till neutral i avjoniserat vatten.
3. 1 M HAc tillsatt till provet och blandningen fick stå i rumstemperatur i 24 h.
4. Provet tvättat till neutral i avjoniserat vatten och intorkat.
5. Lakning med 6 M HCl.
6. Den erhållna CO_2 -gasen grafiteras därefter Fe-katalytiskt före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorn.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$ V-PDB	^{14}C ålder BP
Ua-89614	Grav 12, Fnr/ID 2890	-20,8	1 185 ± 29

Bifogat finns graf(er) med kalibrering från BP-ålder till kalenderår.

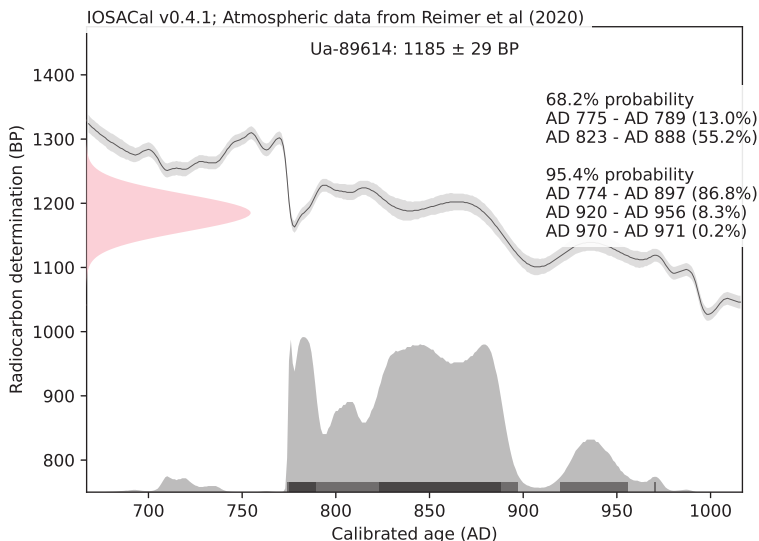
Med vänliga hälsningar

**Karl
Håkansson**

Elektroniskt undertecknad
av Karl Håkansson
Datum: 2025.09.10
22:14:06 +02'00'

Karl Håkansson/Daniel Primetzhofer

Kalibreringskurvor

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Regemenstvägen 10
752 37 Uppsala

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlab

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2025-09-29

Ingeborg Svensson
Sörmlands Arkeologi AB
Kalkbruksvägen 2
61071 VAGNHÄRAD

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Projekt 2420, L2020:5670, Nyköpings kommun, Södermanland. (p 7046)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rotträdar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Detta steg upprepas tills den lösliga delen inte längre är mörkfärgad.

Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$ V-PDB	^{14}C ålder BP
Ua-89793	Prov 3045	-25,6	929 ± 30
Ua-89794	Prov 3066	-25,3	890 ± 30

Bifogat finns graf(er) med kalibrering från BP-ålder till kalenderår.

Med vänliga hälsningar

Karl Håkansson
Elektroniskt undertecknad
av Karl Håkansson
Datum: 2025.09.29
12:25:58 +02'00'

Karl Håkansson/Daniel Primetzhofer

Kalibreringskurver

